

Міністерство освіти та науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Маріанна ТОМА

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ
(ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА):
ЗБІРНИК КЕЙСІВ**

Навчально-методичний посібник

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

2022

УДК 343.2(076)
Т 56

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(Протокол № 3 від 28 лютого 2022 року)*

Рецензенти:

Лемак Василь Васильович, суддя Конституційного Суду України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України.

Острогляд Олександр Васильович, кандидат юридичних наук, доцент, проректор з наукової роботи Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького.

Т 56 **Тома М. Г.**

Кримінальне право України (загальна частина): збірник кейсів : навч.-метод. посібник / М. Г. Тома. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 232 с.

ISBN 978-966-423-700-7

У навчально-методичному посібнику «Кримінальне право (Загальна частина): збірник кейсів» представлено фабули, розроблені з урахуванням темарію навчальної дисципліни «Кримінальне право України (Загальна частина)». Кейсові ситуаційні вправи, розміщені у навчально-методичному посібнику, покликані наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності майбутніх правників. Мета кейсових-практичних завдань – оволодіння практичними навичками застосування норм кримінального законодавства України. У структурі збірника виокремлено 21 тему з адаптованими відповідно до вимог навчального процесу кейсами, основою яких є матеріали судової практики.

Для студентів закладів вищої освіти спеціальності 081 «Право», аспірантів, викладачів та науковців.

ISBN 978-966-423-700-7

УДК 343.2(076)

© Тома М. Г., 2022

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ КЕЙСІВ ..	7
ТЕМА 1. Вступ до кримінального права	10
ТЕМА 2. Закон про кримінальну відповідальність	15
ТЕМА 3. Вчинення про кримінальне правопорушення	25
ТЕМА 4. Кримінальна відповідальність та її підстави	29
ТЕМА 5. Склад кримінального правопорушення	36
ТЕМА 6. Об'єкт кримінального правопорушення	44
ТЕМА 7. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення	53
ТЕМА 8. Суб'єкт кримінального правопорушення	65
ТЕМА 9. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення	74
ТЕМА 10. Інститут стадій кримінального правопорушення	89
ТЕМА 11. Інститут співучасті у кримінальному правопорушенні	103
ТЕМА 12. Інститут множинності кримінальних правопорушень	120
ТЕМА 13. Інститут обставин, що виключають протиправність діяння	135

ТЕМА 14. Інститут звільнення від кримінальної відповідальності.....	145
ТЕМА 15. Вчення про покарання.....	156
ТЕМА 16. Інститут призначення покарання.....	167
ТЕМА 17. Інститут звільнення від покарання та його відбування	178
ТЕМА 18. Кримінально-правова характеристика судимості ..	189
ТЕМА 19. Інші заходи кримінально-правового характеру.....	200
ТЕМА 20. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб	209
ТЕМА 21. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.....	217
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:.....	225

ПЕРЕДМОВА

Кримінальне право є невід'ємною складовою загальної системи національного права України. Кримінальне право як галузь права України – це сукупність юридичних норм, які визначають підстави та принципи кримінальної відповідальності, види кримінальних правопорушень і покарань, умови та підстави призначення покарання, умови й підстави звільнення від кримінальної відповідальності, звільнення від покарання та його відбування тощо.

З часу прийняття та вступу в силу Кримінального кодексу України 2001 року українська юридична наука кримінального права наповнилась незліченим інструментарієм набуття знань, умінь та досвіду в цій галузі юриспруденції – коментарями, монографіями, підручниками, посібниками, енциклопедіями, науковими роботами. Кожна наукова праця в галузі кримінального права має свою особливість та винятковість.

Найбільш значимими у процесі вивчення дисципліни «Кримінальне право (Загальна частина)» є підручники та навчальні посібники, адже вони адресовані насамперед студентам, які опановують певний рівень вищої освіти.

Важливе місце серед розробок кримінально-правової науки належить практичним кейсам, тому пропонується праця спрямована на результативне засвоєння основ національного кримінального законодавства. Особливість навчально-методичного посібника полягає у відборі та систематизації практичних кейсів, спрямованих на закріплення теоретичного матеріалу та практичного застосування кримінального закону.

Практичні заняття з кримінального права побудовані таким чином, що студент, отримавши теоретичний матеріал під час лекції, розвиває навички застосування теоретичних знань на практиці, поєднує теорію та практику.

Студенти-юристи в результаті вивчення навчальної дисципліни «Кримінальне право (Загальна частина)» у процесі виконання практичних завдань / кейсів повинні володіти, опанувати такими знаннями, вміннями, компетентностями:

Загальні компетентності:

- ✓ здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ✓ здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ✓ здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;
- ✓ визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань й обов'язків.
- ✓ знання та розуміння предметної області, усвідомлення професійної діяльності;
- ✓ навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- ✓ здатність бути критичним і самокритичним;
- ✓ здатність працювати в команді;
- ✓ визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань та обов'язків.

Фахові компетентності. Результатом засвоєння навчальної дисципліни «Кримінальне право України (Загальна частина)» повинні бути наступні компетентності:

- ✓ знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів;
- ✓ здатність застосовувати знання щодо завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів щонайменше з таких галузей прав як конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право;
- ✓ знання й розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права;
- ✓ здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти;
- ✓ здатність аналізувати правові проблеми, формувати й обґрунтовувати правові позиції;
- ✓ здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ КЕЙСІВ

Метою практичних занять є закріплення та поглиблення набутих теоретичних знань студентів-юристів, набуття досвіду застосування отриманих знань при вирішенні конкретних процесуальних ситуативних завдань, контроль для засвоєння теоретичного матеріалу, заохочення до виконання завдань самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Кримінальне право (Загальна частина)», вивчення студентами основних положень та специфіки галузі кримінального права.

В основу підготовки до **практичних занять** покладено тематичні кейс-завдання для опанування теорії. Практичні заняття мають різні форми й методи контролю знань студентів: усне опитування, дискусія, есе та їхнє обговорення, виконання практичних завдань, кейс-метод та тестовий контроль.

Особливість навчальної дисципліни «Кримінальне право (Загальна частина)» полягає в тому, що під час проведення практичних занять значна увага зосереджена на поєднанні максимального засвоєння теоретичного лекційного матеріалу з акцентом на вирішенні практичних завдань, передбачених навчальними планами.

Найрезультативнішою та найдоцільнішою формами практичного заняття є діалог і дискусія, поєднані з аналізом конкретних ситуативних процесуальних ситуацій. У результаті виконання таких завдань студент отримує можливість обговорити питання з урахуванням різних аспектів, залучити до обговорення максимальну кількість колег-студентів, що сприяє розвитку критичного мислення та багатства мовлення майбутніх фахівців-юристів, вдосконалює матеріал кожної теми заняття.

Студент у процесі виконання кейсів повинен:

- ✓ чітко сформулювати основні теоретичні положення;
- ✓ обґрунтовувати і довести свої міркування й твердження;
- ✓ стисло та ґрунтовно аргументувати вирішення кейсових завдань;
- ✓ здійснити детальний аналіз вчиненого кримінального правопорушення, що відображене в кейсах;
- ✓ визначити види складів кримінального правопорушення;

- ✓ визначити етап завершення кримінального правопорушення;
- ✓ з'ясувати, чи кримінальне правопорушення є проступком чи кримінальним злочином;
- ✓ доповнювати доповідача та ін.

Типові помилки студентів при вирішенні ситуативних задач:

- ✓ поверхневий аналіз обставин, описаних в кейсах;
- ✓ відсутність посилання на конкретну правову норму при аргументації кейс-завдань;
- ✓ ігнорування міжнародно-правових стандартів у галузі кримінального права;
- ✓ ігнорування правових позицій Конституційного та Верховного Суду.

Самостійна підготовка студента до виконання ситуативних кейсів передбачає дослідження й розуміння змісту питань, що виникають у процесі розв'язання практичної ситуації, опрацювання необхідної літератури (підручників, навчальних посібників, наукових коментарів, наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених) та нормативно-правових актів, постанов Пленуму Верховного Суду України, рішень Конституційного Суду України тощо, прерогативу необхідно надати судовій практиці.

Продуктивному розв'язуванню кейсів має передувати глибоке та всебічне вивчення рекомендованих джерел, спеціальної та додаткової літератури, законодавчих та підзаконних актів, узагальнень судової практики щодо застосування законодавства у сфері кримінального права.

Беззаперечно, розв'язування кейсів варто розпочинати з уважного й ретельного розуміння та опанування фактичних обставин фабули, викладеної в завданні, що мають юридичне значення. Потрібно також враховувати, що точне розуміння обставин справи, викладеної в кейс-завданнях, надає можливість визначити коло суспільних відносин у сфері кримінального права та інших галузях права, що з ними тісно пов'язане кримінальне законодавство.

Встановивши та оцінивши фактичні обставини справи, описаної в кейсах, та обравши відповідну правову норму чи систему

норм, майбутньому фахівцю юриспруденції варто викласти обставини справи, повнота логічно аргументувати науково обґрунтовану правову оцінку, скориставшись комплексом способів тлумачення правових норм (спеціально-юридичних, граматичних, логічних, системних тощо).

Плідна, сумлінна робота студента у процесі виконання кейсів повинна передбачати творчий, аналітичний, критичний та самостійний характер для надання можливості забезпечити обґрунтовані висновки, основані виключно на нормах чинного національного законодавства. Проте при розв'язуванні кейсів, в яких фабула описує форми реалізації і захисту прав громадян, доцільно звернути увагу на норми міжнародних угод та конвенцій, здійснити ґрунтований порівняльно-правовий аналіз норм вітчизняного та зарубіжного законодавства.

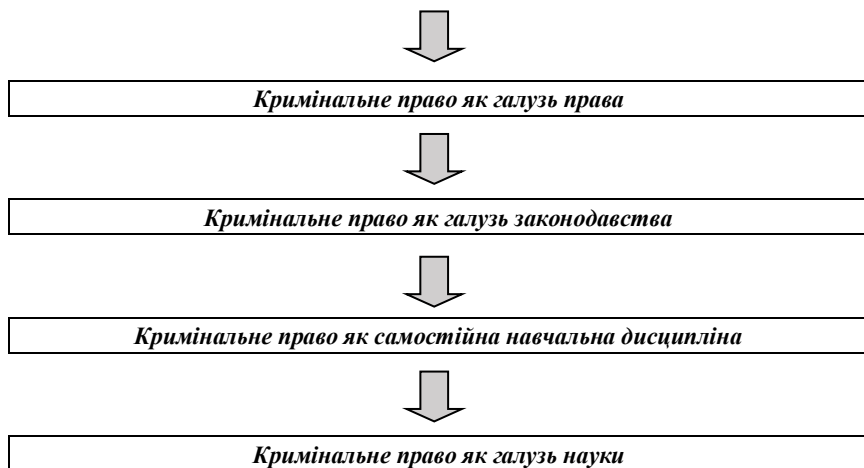
Кейси зараховуються обґрунтованими та повними лише тоді, коли в процесі вирішення студент здійснює відповідні посилення на офіційно визнані джерела публікування нормативно-правових актів: Відомості Верховної Ради України, Зібрання постанов і розпоряджень Уряду України, нормативних актів, судової практики або інкорпоровані нормативно-правові акти у формі окремих зібрань.

Дотримання методичних вказівок при виконанні кейсів сприятиме вдосконаленню у студентів-юристів професійного правничого досвіду, підвищенню їхньої загальної та спеціальної культури, вправності працювати з першоджерелами норм права щодо застосування норм кримінального законодавства України.

ТЕМА 1. Вступ до кримінального права

Для успішного розв'язання case-завдань теми практичного заняття «Вступ до кримінального права» студентам потрібно передусім опрацювати теоретичний матеріал, вивчити поняття, предмет, функції, методи та систему кримінального права.

Кримінальне право застосовується в чотирьох значеннях

Функції кримінального права

Принципи кримінального права

Методи науки кримінального права

Кейс 1.

Слідчий проводив досудове слідство з приводу кримінального провадження щодо Медведчука та Осипова за фактом вчинення таємного викрадення чужого майна, за попередньою змовою між собою.

У процесі слідства встановлено, що на момент вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 185 КК України, Осипову не було ще 14 років. Дослідивши всі обставини справи, слідчий перекваліфікував вчинене Медведчуком та Осиповим правопорушення з ч.2 ст. 185 та ч. 1 ст. 185 КК України, посилаючись на ст. 22 та 26 КК України.

- ✓ *Який метод кримінального права застосував слідчий для зміни кваліфікації?*

Кейс 2.

Попов, повернувшись ввечері з роботи додому, застав свою на рік молодшу сестру в ліжку зі своїм кращим другом. Розізлившись від побаченого, Попов схопив свого друга і, витягнувши його на вулицю, завдав йому декілька ударів кулаками по обличчю, спричинивши синці в області носа й ока, а також рвану рану внутрішньої частини верхньої губи, що, за висновками судово-медичного експерта, відносяться до легких тілесних ушкоджень.

До Попова застосували інститут звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку примирення винного з потерпілим передбачений ст. 46 КК України.

- ✓ *Яка функція кримінального права була застосована?*

Кейс 3.

Дячук разом зі своїм другом Михайловим заздалегідь домовились про спільне вчинення грабежу. При спробі збути крадене майно їх затримано працівниками поліції. У процесі досудового слідства слідчим виявлено, що до вчинення грабежу Дячук вчиняв хуліганські дії, передбачені ст. 296 КК України.

Михайлова притягнули до кримінальної відповідальності за ч. 2 ст. 186 КК України, а Дячуку було інкриміновано ч. 1 ст. 296

КК України та ч.2 ст. 186, що передбачає грабіж вчинений групою осіб за попередньою змовою.

- ✓ *За яким принципом кримінального права були притягнуті до кримінальної відповідальності Дячук та Михайлов?*

Кейс 4.

Манчуленко одного разу відпочивав на річці з друзями. Коли вони грали у волейбол, між ним та Музикою виник спір щодо того, хто перший забив м'яча. Посперечавшись кілька хвилин, Музика розвернувся йти, а Манчуленко вихопив м'яча й кинув його в бік Музики, щоб продовжити гру, проте м'яч попав в голову Музики, спричинивши, за висновками медиків, тілесні ушкодження середньої тяжкості.

Під час розслідування Манчуленко визнав свою вину, щиро покався у вчиненому, відшкодував завдані ним збитки та примирився з Музикою.

- ✓ *Який принцип кримінального права знайшов свою реалізацію в описаній ситуації?*

Кейс 5.

18-річний Сергій, керуючи транспортним засобом марки «BMW» з номерними знаками AA8852CA, рухаючись в сторону аеропорту Бориспіль Київської області, перевищив швидкість і допустив наїзд на пішохода. Внаслідок отриманих травм під час надання невідкладної медичної допомоги потерпілий помер в кареті швидкої медичної допомоги.

До приїзду поліції на місці ДТП приїхав батько Сергія, який хотів захистити сина, заявивши, що відповідальність за вчинене він візьме на себе. Проте працівники поліції, керуючись кримінальним законодавством України, відповіли, що кримінальну відповідальність за скоєне бути нести Сергій.

- ✓ *Який принцип кримінального права до винуватої особи застосували в цій ситуації?*

Питання для самоконтролю:

- ✓ визначте, що розкриває поняття «кримінальне право як галузь права»;
- ✓ визначте, що передбачає поняття «кримінальне право» як галузь законодавства;
- ✓ визначте суть поняття «кримінальне право» як самостійна навчальна дисципліна;
- ✓ охарактеризуйте предмет дослідження кримінального права;
- ✓ визначте основні функції кримінального права;
- ✓ розкрийте методи науки кримінального права.

Література:

1. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х т. Т. 1. Загальні засади. В-во «Дакор». Київ, 2018. 404 с.
2. Ємельянов В.П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин: наук.-практ. посібник. Харків, 2018. 142 с.
3. Грищук В. К. Поняття, предмет, методи, завдання, функції, система, джерела та принципи українського кримінального права: навч. посіб. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2009. 88 с.
4. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В.Я. Борисов. 6-те видання, перероблене і доповнене. Харків: Право, 2020. 584 с.
5. Кримінальний кодекс України з постатейним коментарем, Висновками Верховного Суду України / упоряд. С.Г. Туманов. Харків: Право, 2019. 792 с.
6. Кримінальний кодекс України: зі змінами та доповненнями станом на 9 вересня 2019 р. (зміни, внесені Законом України № 2617-VIII від 22.11.2018 р., набувають чинності 01.01.2020 р.) / уклад. та підгот. В. І. Тютюгін. – Харків: Право, 2019. – 332 с.
7. Колос М. І. Українське кримінальне право: походження, розвиток і сучасність: монографія. Київ: Освіта України, 2019. 833 с.
8. Словник Загальної частини кримінального права України / авт.-упоряд. С. Ф. Денисов, М. В. Пузиревський. Чернігів: Десна Поліграф, 2018. 536 с.
9. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.
10. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. Вид. 3-тє, допов. і перероб. Одеса : Фенікс, 2018. 394 с.

ТЕМА 2. Закон про кримінальну відповідальність

Для успішного розв'язання case-завдань та вмілого застосування теоретичних знань на практиці студентам необхідно акцентувати свою увагу на понятті закону про кримінальну відповідальність, встановити джерела кримінального закону, структуру кримінального закону, принцип кримінального закону в часі і просторі тощо.

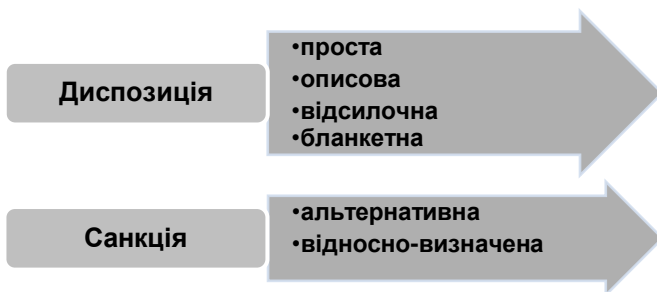
Джерела кримінального права

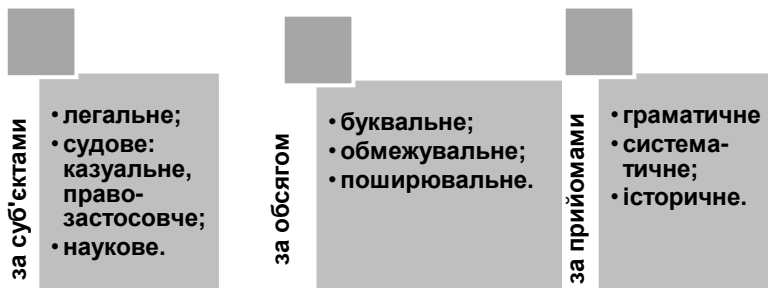
Структура КК України

Структура кримінально-правової норми

Види тлумачення закону про кримінальну відповідальність

Принципи чинності закону про кримінальну відповідальність у просторі

Кейс 1.

Громадянин України Антоненко, будучи директором одного з комерційних банків України і маючи неприємні стосунки зі своїми конкурентами по бізнесу, вирішив розправитися з ними. Для реалізації свого протиправного діяння Антоненко ввійшов у довіру до підлеглих своїх конкурентів та, дізнавшись про розпорядок тижня останніх, вирішив позбутись конкурентів.

Знаючи про ділову поїздку голови акціонерного товариства Василичина та його першого заступника, головного бухгалтера того ж товариства, Антоненко за винагороду підмовив одного з водіїв Василичина, який мав перевести особисті речі останнього на борт приватного літака, що ним мав летіти Василичин, підкласти вибухівку з годинниковим механізмом в особисту валізу Василичина. Піднявшись в небі над територією іноземної держави, літак, на борту якого перебували 5 осіб, серед яких двоє бортпроводників та стюардеса, вибухнув, внаслідок чого всі особи загинули.

- ✓ *Оцініть дії Антоненка та водія, ознайомившись зі ст. 115 КК України?*
- ✓ *Визначте місце та час вчинення кримінального правопорушення?*
- ✓ *За законодавством якої країни Антоненко буде притягнутий до кримінальної відповідальності?*

Кейс 2.

ОСОБА_1 та ОСОБА_2, що раніше були колегами по роботі одного з видавництв м. Дніпро, зустрілись випадково в одному з кафе міста, розговорились та дійшли спільної мови щодо вчинення з корисливих мотивів кримінального правопорушення. Для реалізації свого злочинного діяння ОСОБА_1 та ОСОБА_2 впродовж трьох місяців в мережі Internet і поза її межами шукали засоби для реалізації своїх намірів. Злочинний намір був спрямований на виготовлення та збут підроблених грошей.

Внаслідок тривалих пошуків ОСОБА_1 та ОСОБА_2 вилетіли до Росії, де у громадянина Азербайджану придбали приладдя, а саме: спеціальний копіювальний апарат, матриці, фарби, папір для підробки доларових банкнот та євро.

Після успішного повернення на територію України ОСОБА_1 та ОСОБА_2 разом з мешканцем м. Дніпродзержинськ (ОСОБА_3) в помешканні останнього прилаштувавши куплене обладнання й виготовляли підроблені грошові банкноти. Проте при першій спробі збути підроблені банкноти ОСОБА_1 та ОСОБА_2 були затримані працівниками правоохоронних органів на території м. Кривий Ріг.

- ✓ *Оцініть дії ОСОБА_1 та ОСОБА_2, ознайомившись зі ст.199 КК України.*
- ✓ *На території якої держави вчинено кримінальне правопорушення?*
- ✓ *Визначте час та місце вчиненого кримінально-протиправного діяння.*

Кейс 3.

Громадянин Росії Гаспарян, який постійно проживав на території окупованої України, впродовж 2017-2018 років налагодив зв'язки зі своїми друзями, громадянами Російської, які тимчасово проживали на території Польщі. Для спільного збагачення зазначені особи вирішили, що Грішин та Їзмайлов які проживають у Вроцлаві, будуть підшукувати канали для ввезення на територію України частини вогнепальної нарізної зброї для подальшого її збуту, а вже громадянин РФ Гаспарян буде безпосередньо збувати зазначені предмети на окупованій бойовиками території Донецької та Луганської областей.

Вищезазначені предмети нарізної вогнепальної зброї марки «BERETTA» та інші ввозились на територію України з листопада 2017 року по квітень 2018 року у спеціально обладнаних мікроавтобусах марки «Mercedes» і «Ford», якими керували Грішин та Їзмайлов під приводом гуманітарної допомоги для цивільних, які залишились жити на окупованих територіях. Під час перевезення однією з партій товару Грішин був затриманий працівниками митного контролю, пізніше – переданий працівниками правоохоронних органів України для встановлення обставин, під час слідства були розкриті всі схеми та співучасники кримінального правопорушення.

Грішин та Гаспраян були притягнуті до кримінальної відповідальності за ч.1 ст. 201 КК України. Їзмайлов встиг втекти від слідства та перебуває в міжнародному розшуку.

- ✓ *Оцініть дії Грішина, Гаспаряна та Їзмайлова.*
- ✓ *Ознайомтесь зі ст. 201 КК України.*
- ✓ *Визначте час та місце вчинення вчиненого кримінального правопорушення.*
- ✓ *Коли кримінальне правопорушення вважається вчиненим на території України?*
- ✓ *За кримінальним законодавством якої країни будуть притягнуті до кримінальної відповідальності Гаспраян та Грішин?*

Кейс 4.

ОСОБА_1, громадянин Нігерії, у 2010 році приїхав до України, в м. Івано-Франківськ для отримання вищої медичної освіти. Під час проживання на території України ОСОБА_1, перебуваючи у гостях у свого однокурсника, познайомився з ОСОБОЮ_2, молодою україркою, яка також приїхала до м. Івано-Франківськ для отримання вищої освіти. Упродовж трьох років молоді люди зустрічалися, потім одружились. У 2016 році в ОСОБА_1 та в ОСОБА_2 народився первісток, молода сім'я проживала в квартирі багатопверхівки, яку придбали батьки ОСОБА_1. У 2018 році ОСОБА_1 подав документи для отримання громадянства України та впродовж 2018 року перебував у процедурі отримання громадянства.

Під час святкування свого дня народження ОСОБА_1 в ресторані запідозрив ОСОБА_2 у зраді. Після повернення додому ОСОБА_1 почав висловлювати нецензурні образливі слова в бік дружини (ОСОБА_2), після тривалих принижень та ОСОБА_1 вдарив ОСОБУ_2 кухонним ножом 8 разів в живіт та, зрозумівши, що заподіяв останній смерть, переніс тіло ОСОБИ_2 у ванну кімнату, змив сліди крові в квартирі, закривши квартиру та повідомивши родичів, що вони поїхали відпочивати, вирішив втекти з країни.

ОСОБА_1 перетнув кордон з Польщею, на території м. Люблін вчинив крадіжку автомобіля, після чого був затриманий поліцією, під час слідства правоохоронні органи м. Люблін дізнались про те, що ОСОБА_1 перебуває в Україні в розшуку за вбивство власної дружини.

- ✓ *Оцініть дії ОСОБА_1.*
- ✓ *Ознайомтесь зі ст. 115, 116, 119, 121 КК України.*
- ✓ *Визначте місце та час вчинення кримінальних правопорушень.*
- ✓ *За законодавством якої країни ОСОБА_1 буде притягнутий до кримінальної відповідальності?*

Кейс 5.

Повертаючись пізно ввечері до готелю на орендованому авто почесний консул іноземної держави порушив правила дорожнього руху, перевищивши швидкість, і здійснив наїзд на пішохода поза межами пішохідного переходу.

Переконавшись, що на вулицях міста нікого немає, покинув місце ДТП, залишивши потерпілого в небезпечному для життя стані, в результаті чого останній від тяжких тілесних ушкоджень помер.

- ✓ *Оцініть ситуацію ознайомившись зі ст. 286 КК України.*
- ✓ *За законодавством якої держави почесний консул іноземної держави відповідатиме за вчинене діяння?*

Кейс 6.

Громадянин України Н., перебуваючи у відрядженні в м. Париж (Франція), під час святкування дня народження свого іноземного колеги познайомився з молодою дівчиною, якій увесь вечір приділяв увагу, запрошував на танці та пригощав різними алкогольними напоями. Наприкінці вечора громадянин України Н. запропонував молодій дівчині провести її додому, на що остання дала згоду.

Провівши дівчину, громадянин України Н. прийняв пропозицію продовжити знайомство в апартаментах дівчини. У процесі знайомства між молодими людьми виникло бажання вступити в

добровільний статевий акт. Під час статевого акту молодій дівчині стало зле, вона попросила партнера припинити статевий акт, але останній проігнорував бажання дівчини, продовжуючи статевий акт проти її волі, застосовуючи до неї фізичне насильство, в результаті чого остання втратила свідомість. За вчинені діяння громадянина України Н. було засуджено до двох років позбавлення волі. Після відбування покарання громадянин України Н. повернувся в Україну, де з часом знову вчинив кримінальне правопорушення проти статевої свободи.

- ✓ *Дайте оцінку вчиненим діям.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 152 КК України.*
- ✓ *Визначте час та місце вчинення кримінального правопорушення.*
- ✓ *Охарактеризуйте правові наслідки засудження особи за межами України.*
- ✓ *Чи враховується попередня судимість громадянина України Н. при кваліфікації нового кримінального правопорушення?*

Кейс 7.

Громадянин України Стус, перебуваючи у родичів в Росії м. Брянськ, викрав у період, коли господарів не було вдома, золоті прикраси та золотий портсигар на суму 800 Євро.

Після повернення в Україну він був затриманий працівниками поліції та притягнутий до кримінальної відповідальності за ст. 185 КК України.

- ✓ *Оцініть дії Стуса.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 185 КК України.*
- ✓ *Який принцип дії кримінального закону в просторі був застосований при притягненні винного до відповідальності?*

Кейс 8.

Громадянин Португалії порушив правила дорожнього руху, коли перебував транзитом у м. Сімферополь, що призвело до смерті пішохода. Винний був затриманий працівниками правоохоронних органів та притягнутий до кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху, особою яка керує транспортним засобом.

- ✓ *Оцініть дії громадянина Португалії, ознайомившись зі ст.286 КК України. Визначте диспозицію та санкцію ст. 286 КК України.*
- ✓ *Який принцип дії кримінального закону в просторі був застосований при притяженні винного до відповідальності?*

Кейс 9.

Хусейн Альбу Алі, громадянин Ірану, зайшовши в супермаркет в м. Вашингтон, США, підклав вибухівку, внаслідок чого від вибуху загинуло 65 осіб, ще 88 осіб отримали різного ступеня тілесні ушкодження. В аеропорту «Домодедово», Росія на пункті митного контролю був затриманий працівниками служби безпеки РФ.

- ✓ *Оцініть дії Хусейна Альбу Алі, ознайомившись зі ст. ст. 258, 115, 121 та 125 КК України.*
- ✓ *Який принцип дії кримінального закону в просторі був застосований при притяженні винного до відповідальності?*

Кейс 10.

Громадянин Кропива разом з Шишкіним, Москалем та Брагою за попередньою змовою між собою розробили план нападів на інкасаторські машини, які вони упродовж 5 місяців відстежували. 20 серпня 2001 року вищезазначені особи в момент зняття інкасації з відділення банку напали на інкасаторську машину, завдавши ударів водієві в скроневу ділянку, внаслідок чого водій втратив свідомість, викрали гроші, які знаходились в машині.

Проте 28 серпня на виїзді з м. Київ в сторону житомирської траси вищевказані особи були затримані СБУ. Слідчий кваліфікував їхні дії за ст. 69 КК 1960 р. За новим кодексом такі дії передбачені ст. 187 КК України, проте санкція статті лишилась без змін.

- ✓ *Оцініть дії Кропиви, Шишкіна, Москаля та Браги.*
- ✓ *Ознайомтесь зі ст. 69 КК 1960 р. та ст. 187 КК України 2001 р.*
- ✓ *За яким законом винні будуть нести кримінальну відповідальність?*

Кейс 11.

Жиронкін, особа без громадянства, який постійно проживав в м. Жмеринка, вчинив незаконні дії, зокрема переміщення поза митним контролем сильнодіючих речовин в м. Валенсія. За законодавством Іспанії його притягнуто до адміністративної відповідальності.

Після повернення в Україну Жиронкін був притягнутий до кримінальної відповідальності за замах на контрабанду (ч. 3 ст. 15 та ч. 1 ст. 201 КК України).

- ✓ *Оцініть ситуацію, ознайомившись зі ст. 15 та 201 КК України.*
- ✓ *Чи правомірним є притягнення особи до кримінальної відповідальності за законодавством України, аргументуйте вашу відповідь?*

Питання для самоконтролю:

- ✓ дайте визначення Закону про кримінальну відповідальність;
- ✓ охарактеризуйте завдання кримінального закону;
- ✓ визначте джерела кримінального закону;
- ✓ опишіть структуру Кримінального кодексу України;
- ✓ назвіть види диспозицій норм кримінального законодавства;
- ✓ виокремить санкції норм особливої частини КК України;
- ✓ схарактеризуйте принципи чинного закону про кримінальну відповідальність в просторі.

Література:

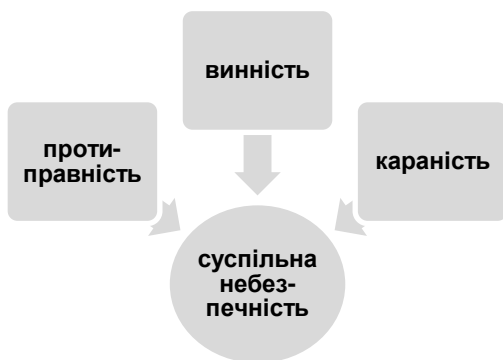
1. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х Т. Т. 1. Загальні засади. В-во «Дакор». Київ, 2018. 404 с.
2. Борисов В. І. Законодавство про кримінальну відповідальність та його чинність у часі. *Законодавство України. Науково-практичні коментарі*. 2003. № 8. С. 23-32.
3. Володарський В. Чинність кримінального законодавства України у просторі: деякі теоретичні та практичні аспекти. *Право України*. 2001. № 4. С. 91–93.
4. Гришук В.К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини. Хмельницький: Хмельницьк. ун-т управління і права, 2012. 736 с.
5. Колос М. І. Українське кримінальне право: походження, розвиток і сучасність: монографія. Київ: Освіта України, 2019. 833 с.
6. Конституція України. Київ: Преса України, 1997. 79 с.
7. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2015. 528 с.
8. Литвинов О. М., Митрофанов І. І. Концептуальна модель механізму реалізації кримінальної відповідальності: монографія. Харків: Золота миля, 2017. 180 с.
9. Митрофанов И. И. Механизм реализации уголовной ответственности. Кременчуг: Изд. ЧП Щербатых А. В., 2011. 616 с.
10. Острогляд О.В. Основні положення кримінально-правової політики України та Кримінального права України (Загальна частина) [Текст]: навчальний посібник [в схемах та визначеннях, практичні завдання]. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2021. 340 с.
11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Національного банку України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 58 Конституції України (справа про зворотну дію в часі законів та інших нормативно-правових актів): від 9 лют. 1999 р. *Офіційний вісник України*. 1999. № 7. С. 255.
12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статті 58 Конституції України, статей 6, 81 Кримінального кодексу України (справа про зворотну дію кримінального закону в часі): від 19 квіт. 2000 р. *Офіційний вісник України*. 2000. № 39. С. 1662.

ТЕМА 3. Вчинення про кримінальне правопорушення

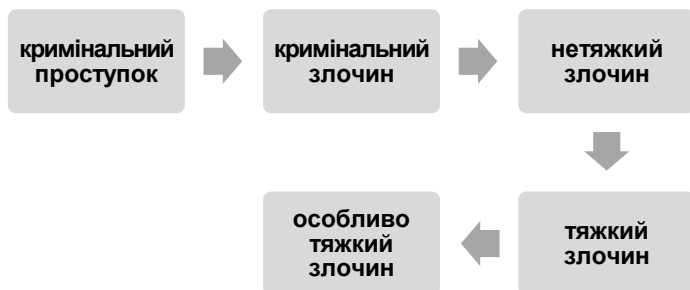
Вивчення теми вимагає від студента розуміння поняття кримінального правопорушення, яке закріплене в ч. 1 ст. 11 КК України. Необхідно розкрити ознаки кримінального правопорушення, розуміючи їх зміст.

Ознаки кримінального правопорушення

Для детального розуміння схеми зверніться до ст. 11 КК України.

Класифікація кримінальних правопорушень

Кейс 1.

Між двома сусідками М. та З. виникла словесна перепалка через те, що, за словами З., сусідка М. готуючи свій город до осінніх посівів не врахувала межі своєї земельної ділянки та заїхала на 0,5 м. на територію городу З.

Під час цієї сварки З. заявила М., що за такі дії вона завтра візьме свого сина та розіб'ють їй вікна. Наступного дня, побоюючись розправи з боку сусідки З., сусідка Н. попрямувала до дільничного і заявила про наміри З.

✓ *Чи є дії З. кримінально караними, обґрунтуйте вашу відповідь.*

Кейс 2.

Максименко, що раніше відбував покарання за насильницький грабіж, вранці 5 січня 2017 року їхав на роботу в підземному транспорті. Маючи намір нажитись чужим майном і переконавшись, що люди, які перебувають в метро, не звертають на нього уваги, вирішив поцупити гаманець жінки похилого віку, що стояла поруч. Поцупивши гаманець та вийшовши на наступній станції, Максименко побачив, що гаманець пустий, його вартість становить 225 грн.

✓ *Чи є дії Максименка малозначним або ж кримінально караним діянням, аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 3.

Потапенко, давній друг Мартиненка, на запрошення останнього приїхав до нього на дачу для святкування Дня Незалежності в компанії інших гостей. Потапенко грав у футбол, смажив шашлики, слухав музику та розпивав алкогольні напої. Коли стемніло, Потапенко, розуміючи, що він не може керувати автомобілем, на прохання Мартиненка залишився переночувати на дачі.

Вранці, після пробудження, він, розглядаючи гостьову кімнату, помітив рідкісний фотоапарат, який, на його думку, на антикварному ринку коштував чималих грошей. Впевнившись, що всі ще відпочивають, Потапенко взяв фотоапарат та сховав його в своєму авто з наміром нажитись.

- ✓ *Визначте вид кримінального правопорушення за ступенем тяжкості?*

Кейс 4.

Протягом трьох років Соколовська та Шульженко проживали спільно в квартирі останнього. За час спільного проживання Шульженко декілька разів на короткий термін їздив на заробітки до сусідньої країни, всі зароблені гроші Шульженко надсилав Соколовській, яка за ці гроші купляла собі різні золоті прикраси, дорогий телефон, шубу та інші речі особистого вжитку.

Після повернення Шульженка із заробітків, він декілька разів натякав Соколовській на те, що вона нераціонально витрачає гроші, в результаті чого між ними виник словесний конфлікт, після якого Соколовська, вхопивши сумку та телефон, покинула квартиру і заявила, що переїжджає до своєї мами. Наступного дня Шульженко зібрав всі її золоті прикраси та шубу й здав у ломбард. Отримані в результаті гроші останній витратив на себе. Шульженка було засуджено за ч. 3 ст. 185 КК України.

- ✓ *Чи є дії Шульженка кримінально-протиправними?*
- ✓ *Чи законним є обвинувальний вирок суду?*

Кейс 5.

Повертаючись пізно ввечері зі спортзалу, Сазонова була згвалтована невідомою особою. Про вчинене Сазонова правоохоронним органам не заявила, побоюючись осуду на роботі та з боку рідних. Через два місяці після згвалтування Сазонова познайомилась з молодим чоловіком, з яким почала зустрічатись, через місяць після знайомства між молодими людьми стався перший статевий акт, після якого молодий чоловік захворів на венеричну хворобу. У результаті ретельних перевірок та аналізів з'ясувалось, що молодий чоловік заразився від Сазонової, а вона в свою чергу заразилась від невідомого, який напав на неї та згвалтував.

- ✓ *Чи є дії Сазонової кримінально протиправними?*

Питання для самоконтролю:

- ✓ визначте ознаки кримінального правопорушення;
- ✓ розкрийте поняття малозначного діяння;
- ✓ розкрийте поняття «кримінальний проступок»;
- ✓ розкрийте поняття «кримінальний злочин».

Література:

1. Ємельянов В. П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин: наук.-практ. посіб. Харків: Право, 2018. 142 с.
2. Албул С.В., Бабенко А.М., Гритенко О.А., Конопельський В.Я., Меркулова В.О. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. Одеса, 2017. 430 с.
3. Тацій В.Я., Тютюгін В.І., Борисов В.Я. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. 6-те видане, перероблене і доповнене. Харків: Право, 2020. 584 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2018. 1360 с.
5. Острогляд О. В. Проступок: порівняльний аналіз кримінального законодавства окремих країн в аспекті гуманізації. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. Серія Право. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2016. Вип. 2 (14). С. 191-197.
6. Острогляд О. Недоліки законодавчої техніки в класифікації кримінальних правопорушень згідно нової редакції КК України. Матеріали Міжнародної конференції «Актуальні проблеми забезпечення захисту прав та свобод людини в умовах інтеграції України в європейський простір», 30 жовтня 2020 року. Львів: СПОЛОМ, 2020. С. 267-269.

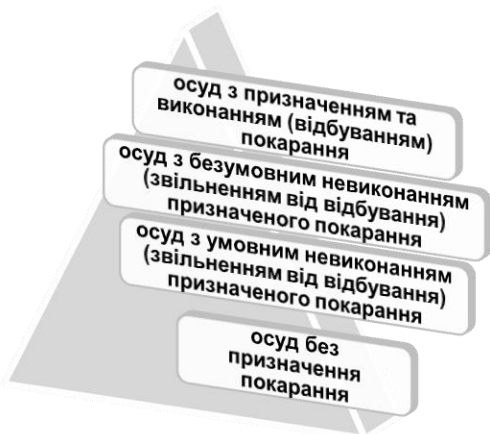
ТЕМА 4. Кримінальна відповідальність та її підстави

Студент, готуючись до практичного заняття, повинен зосередити свою увагу на поняття кримінальної відповідальності в аспекті кримінально-правового регулювання, встановити співвідношення понять кримінальна відповідальність і кримінальне покарання, підставу кримінальної відповідальності за чинним кримінальним законодавством України.

Підстави кримінальної відповідальності

Форми реалізації кримінальної відповідальності

Кейс 1.

Двоє шкільних друзів, 16-ти річний А. та 17-ий Д., прогулюючи школу в черговий раз, вирішили, що дорогою додому вони проникнуть у квартиру сусіднього будинку через відкритий балкон, який власниця похилого віку залишає привідкритим, коли йде до магазину, що знаходиться в дворі будинку.

Спланувавши свої дії, А. та Д. ввійшли до квартири та почали шукати чим би збагатитись, проте вони помітили, що старенька повернулась додому. Не встигнувши покинути квартиру, А. та Д. зустріли в дверях бабусю, яка їх впізнала, побоюючись, що їх розкриють, завдали бабусі кілька ударів табуреткою по голові внаслідок чого потерпіла померла. Протягом 15-ти років А. та Д. ухилялись від слідства та суду, нових правопорушень вони не вчиняли.

- ✓ *Ознайомтесь зі ст. 185 та 115 КК України.*
- ✓ *Чи вичерпується кримінальна відповідальність, якщо особа ухилялася від слідства та нових кримінальних правопорушень не вчиняла?*

Кейс 2.

Розенко, директор приватного підприємства ТОВ «Світанок» у м. Київ, за другу половину 2020 року не сплатив податок, в результаті чого було встановлено, що він завдав державі шкоду у великих розмірах. Розенку було інкриміновано ч. 2 ст. 212 КК України, яка передбачає відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). Правозахисник Розенка подав скаргу, вказавши, що його клієнт відшкодував завдані ним збитки та заплатив пеню.

- ✓ *Оцініть діяння.*
- ✓ *Ознайомтеся зі статтею 212 КК України.*
- ✓ *З якого моменту особа притягується до кримінальної відповідальності?*

Кейс 3.

Неповнолітній Д., прогулюючись парком, побачив, що компанія хлопців, які грались м'ячем, залишили на лавці мобільний телефон.

Д., переконавшись, що хлопці не помітили залишений ними телефон, дочекався, щоб вони відійшли на достатню відстань від лавки, підійшов та забрав телефон. Прийшовши додому, хлопець викинув sim-картку та перепродав телефон своєму знайомому, сказавши, що він купив собі новий, а цей продає.

Розслідуючи протиправні діяння встановлено, що Д. на момент крадіжки було 14 років, раніше в поле зору правоохоронних органів не попадав, характеризується позитивно в школі та серед друзів.

Щодо Д. були застосовані примусові заходи виховного характеру.

- ✓ *Оцініть дії Д.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 185 КК України.*
- ✓ *Чи є застосування до особи яка вчинила кримінальне правопорушення заходи виховного характеру, реалізацією кримінальної відповідальності?*

Кейс 4.

Художник, який писав картини на замовлення, неодноразово піддавався критиці і невдоволенню з боку клієнтів, оскільки під час виконання роботи, за свідченням клієнток, які замовляли свій портрет в оголеному вигляді, стверджували, що під час оголення тіла для позування художник поправляв їх, торкався інтимних частин їхнього тіла проти їхньої волі.

- ✓ *Оцініть дії художника.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 152 та 153 КК України.*
- ✓ *Чи є підстави для притягнення художника до кримінальної відповідальності?*

Кейс 5.

23 листопада 2007 року ОСОБА_1, володіючи 12 підробленими грошовими купюрами номіналом 200 грн. кожна, які наприкінці жовтня 2007 року отримав у невстановленої досудовим слідством особи на Краківському базарі у м. Львові при обміні 500 доларів США, усвідомивши, що отримані гроші підроблені, з метою їх збуту приїхав у Перечинський район Закарпатської області автомобілем, де в торгових закладах почав використовувати їх як засіб платежу.

Таким чином ОСОБА_1 того ж дня в магазині «Мрія», що розташований в с. Порошково, збув підроблену купюру номіналом 200 грн. продавчині ОСОБА_2, придбавши за неї шоколад та отримавши рештку в сумі 173,00 грн.

Крім цього, 23 листопада 2007 року біля 18.30 год. ОСОБА_1 в кафе «Золотий фазан» намагався збути підроблену купюру номіналом 200 грн. продавщиці ОСОБА_3, розраховуючись за сигарети «Честер», однак остання виявила, що гроші підроблені, відмовила у продажі товару та повідомила представникам поліції про ОСОБУ_1.

- ✓ *Оцініть дії ОСОБИ_1.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 199 КК України.*
- ✓ *Встановіть, чи є в діях ОСОБИ_1 підстави притягнення до кримінальної відповідальності?*

Кейс 6.

Громадянин України Демусенко, перебуваючи на заробітках в м. Лісабон, Португалія, одного вечора під час відпочинку в нічному клубі почав чіплятися до молодої дівчини, яка дала йому зрозуміти, що він їй не цікавить.

Після декількох зауважень дівчина дала Демусенкові ляпаса, на що той обурився і, схопивши зі столу пляшку від шампанського вдарив три рази молоду дівчину, яка отримала тілесні ушкодження середньої тяжкості. За вчиненні протиправні діяння Демусенко був притягнутий до кримінальної відповідальності за законодавством Португалії.

Через деякий час Демусенко повернувся в Україну, де знов порушив кримінальний закон та був підданий кримінальному покаранню, проте при винесені обвинувального вироку судом України був встановлений факт непогашення судимості за злочин вчинений на території Португалії.

- ✓ *Оцініть дії Демусенка.*
- ✓ *Чи впливає на кримінальну відповідальність за нове кримінальне правопорушення нереалізована кримінальна відповідальність за попереднє кримінальне правопорушення?*

Кейс 7.

Громадянин Японії Дан Джу Дзи, перебуваючи на території України, вчинив діяння, яке за кримінальним законодавством Японії визнається кримінальним правопорушенням. Проте КК України таке діяння не визначено як кримінальне правопорушення.

- ✓ *Чи породжує факт вчиненого діяння кримінальну відповідальність за законодавством України, обґрунтуйте вашу відповідь?*

Кейс 8.

Неповнолітній Артур, катаючись в скейт-парку на своєму скейтборді, зупинився відпочити біля компанії хлопців, які в той день також відпочивали в скейтпарку. Розговорившись з хлопцями, він зрозумів, що Андрій, якому 14 років, теж прихильник скейтборду, і дав йому покататись, таким чином заслужив довіру Андрія. Коли Андрій закінчив кататись, Артур попросив у нього телефон подзвонити батькові, пояснивши, що в нього закінчились гроші на рахунку. Андрій передав свій смартфон Артурові, а той зробивши вигляд, що розмовляє з батьком, сів на свій скейтборд та покинув парк. Дії Артура були кваліфіковані за ст. 190 КК України.

Проте суд застосував до Артура примусові заходи виховного характеру, аргументуючи тим, що Артур є неповнолітнім, порушив кримінальне законодавство вперше, тому вчинене кваліфікували як кримінальний проступок.

- ✓ *Оцініть дії Артура, ознайомившись зі ст. 190 КК України.*
- ✓ *Чи є факт застосування примусових заходів виховного характеру реалізацією кримінальної відповідальності?*

Кейс 9.

Романенко, перебуваючи на території Луганської області, де протягом 2017-2018 років виконував військовий обов'язок, захищаючи кордони України, отримав поранення лівого верхнього суглобу, та був відправлений на лікування до м. Дніпро. Після повного одужання приїхав додому в м. Івано-Франківськ, де довго не міг знайти роботу через отримане поранення.

Одного разу, перебуваючи в супермаркеті, він переконався, що його ніхто не бачить поклав, у ліву кишеню внутрішньої сторони зимової куртки, 2 баночки червоної лососевої ікри. Проте на виході з супермаркету був затриманий охороною та переданий працівникам правоохоронного органу.

Суд визнав Романенка винним за замах на крадіжку, проте до набуття вироку законної сили Романенко захворів на психічну хворобу. Суд врахувавши всі обставини застосував до Романенка примусове лікування.

- ✓ *Оцініть дії Романенка ознайомившись зі ст. 185 та 186 КК України.*
- ✓ *Визначте диспозицію та санкцію ст. 185 та 186 КК України.*
- ✓ *Визначте, чи є застосування до особи примусових заходів медичного характеру реалізацією кримінальної відповідальності.*

Кейс 10.

ОСОБА_1, маючи намір осоромити ОСОБУ_2, свою колишню пасію, яка проміняла його на іншого, вирішив поплатитись їй. Для того, щоб відомстити коханій він, знаючи, що ОСОБА_2 тримає в таємниці своє приватне життя щодо стану свого здоров'я, намагався дізнатись з різних джерел, цю інформацію. Проте згодом зрозумів, що дарма втрачає свій час, і зробив висновок, що не зовсім гарно з його боку таке розголошувати, тому вирішив більше не шукати способів для вчинення задуманого.

- ✓ *Оцініть дії ОСОБИ_1, ознайомившись зі ст. 14 та 182 КК України.*
- ✓ *Обґрунтуйте, чи можлива за таких умов реалізація кримінальної відповідальності в рамках кримінально-виконавчих відносин?*

Питання для самоконтролю:

- ✓ визначте ознаки кримінальної відповідальності;
- ✓ розкрийте фактичні підстави кримінальної відповідальності;
- ✓ яка правова підстава кримінальної відповідальності;
- ✓ реалізація кримінальної відповідальності.

Література:

1. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х т. Т. 1. Загальні засади. Київ: Дакор, 2018. 404 с.
2. Бурдін В. М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні: монографія. Київ: Атіка, 2004. 240 с.
3. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т./ редкол.: В. Я. Тацій та ін.; Нац. акад. прав. наук; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. Т. 17: Кримінальне право. 1064 с.
4. Гришук В. К., Пасека О. Ф. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: порівняльно-правове дослідження: монографія. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 248 с.
5. Гришук В. К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини. Хмельницький: Хмельницьк. ун-т управління і права, 2012. 736 с.
6. Коржанський М. Й. Презумпція невинуватості і презумпція вини: монографія. Київ: Атіка, 2004. 216 с.
7. Литвинов О. М., Митрофанов І. І. Концептуальна модель механізму реалізації кримінальної відповідальності: монографія. Харків: Золота миля, 2017. 178 с.

ТЕМА 5. Склад кримінального правопорушення

Тема практичного заняття передбачає вивчення змісту наступних понять: склад кримінального правопорушення, елементи складу кримінального правопорушення, обов'язкові ознаки елементів складу кримінального правопорушення, факультативні ознаки елементів складу кримінального правопорушення, види складів кримінального правопорушення.

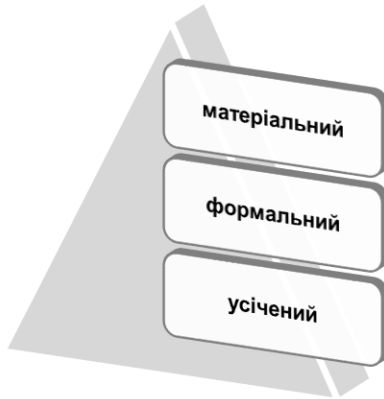
Конструкція складу кримінального правопорушення

Класифікація складів кримінальних правопорушень за ступенем суспільної небезпечності

Класифікація складів кримінального правопорушення за конструкцією

Класифікація складів кримінального правопорушення за описом в законі

ПРОСТИЙ

- містить ознаки одного суспільно небезпечного діяння

СКЛАДНИЙ

- ускладнений різними обставинами (містить два об'єкти, різні дії, містить різні форми вини)

Кейс 1.

Петренко 25.03.2016 року біля 00:30 год., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, з корисних спонукань з метою наживи розбив вікно в приміщенні літньої кухні домоволодіння Сарненка, що знаходиться в с. Попівці по вул. Леніна 9/6 Барського району, і проник в приміщення кухні, звідки викрав електродрель іноземного виробництва вартістю 630 грн., два паяльники

вартістю 153 грн., електроподовжувач вартістю 92 грн. Переконавшись, що його ніхто не помітив, покинув літню кухню.

- ✓ *Встановіть чи є в діях Петренка ознаки складу кримінального правопорушення?*

Кейс 2.

Порайко 22.11.2020 року їхав на власному автомобілі з Вінниці до Києва. Рухаючись по трасі, на 75 км. Вінницької траси він помітив на узбіччі людину, яка не подавала ознак життя. Зупинивши автотранспортний засіб, Порайко підійшов до людини, зрозумів, що ця особа є потерпілим в результаті ДТП. Встановивши, що потерпіла особа одержала тяжкі ушкодження та перебуває у небезпечному для життя стані. Злякавшись, що його можуть визнати винним у наїзді на пішохода, Порайко залишив потерпілого, нікому не повідомивши про подію. Потерпілий від тяжких ушкоджень та через ненадання вчасно медичної допомоги в результаті втрати крові та переохолодження помер на місці події

- ✓ *Встановіть, чи є в діях Порайка склад кримінального правопорушення, передбачений ч. 3 ст. 135 КК України?*

Кейс 3.

Зінченко та Склярів 2 вересня 2018 року близько 21 години приїхали до с. Болган, Піщанського району Вінницької області з метою з'ясування обставин бійки, яка відбулася 1 вересня 2018 року в барі с. Болган, до обставин якої вони не були причетні, попередньо домовившись між собою, одягши на голови маски: Зінченко – шапочку з отворами для очей, а Склярів – панчошу. Обидва незаконно проникли у двір домоволодіння Бабина за адресою вул. Головна 88, с. Болган, проникли до будинку Бабина, розташованого в цьому домоволодінні, чим порушили недоторканість житла. Відкрито, в присутності дружини Бабина та його трьох неповнолітніх дітей взяли Бабина за руки та за ноги, винесли з будинку на вулицю, потім, взявши його з обох сторін під руки, довели останнього до автомобіля «ЗАЗ Таврія»,

посадили в автомобіль, де Склярів обв'язав Бабіну голову клейкою стрічкою очі та руки та утримував останнього в автомобілі, за кермом був Зінченко. Зінченко та Склярів вивезли Бабіна в лісосмугу за межі с. Болган, де вимагали пояснень щодо обставин вищезгаданої бійки. Отримавши бажану відповідь про обставини бійки залишили Бабіна зв'язаного в лісосмузі та поїхали геть.

- ✓ *Встановіть, чи є в діях Зінченка та Склярова склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 146 та 162 КК України?*
- ✓ *Визначте, який склад кримінального правопорушення за конструкцією має місце?*

Кейс 4.

Р. 29 серпня 2020 року близько 5 години 20 хвилин у стані алкогольного сп'яніння з метою задоволення статевої пристрасті, знаходився на вул. Зубенка в м. Львові під пішохідним мостом через залізничну колію, де побачив М., яка підійшла до мосту і мала намір на нього піднятися. Реалізуючи свій нахабний намір, Р. підійшов до М. ззаду і вдарив кілька разів в передпліччя та голову з метою подолання можливого опору з боку М., спочатку раптово схопив її правою рукою за ший і, здушуючи, потягнув за міст на асфальтовану площадку, де, ламаючи її супротив, задовольнив свою статеву пристрасть неприродним способом. Внаслідок застосування фізичного насильства М. було завдано легких тілесних ушкодження у вигляді синяка лівої щоки, синяків гомілково-ступневих суглобів, у ділянці пігментної тканини навколо прямої кишки було виявлено медіальні тріщини.

- ✓ *Визначте, склад кримінального правопорушення за ступенем суспільної небезпечності?*

Кейс 5.

13 річний Іван та 12 річний Петро, в черговий раз прогулюючи заняття в школі, вирішили пройтися місцевим парком, для того щоб якось провести свій «вільний» час. Прогулюючись вже не одну годину, школярі зголодніли та зауважили, що ні в кого

грошей не залишилось, вирішили знайти легкі гроші. Побачивши, що біля дверей одного з магазинів стоїть бабуся з онучкою, Петро відволік її, запитавши, як пройти на вул. Сковороди, чим надав можливість Івану викрасти гаманець. У гаманці хлопці виявили 2 купюри номіналом 100 та 200 грн. направились в піцерію.

- ✓ *Оцініть дії Івана та Петра.*
- ✓ *Який елемент складу кримінального правопорушення відсутній?*

Кейс 6.

28 травня 2014 року близько 18 години в будинку №18, що розташований по вул. Сафатова Долина в с. Гарапівка Андріївського району Київської області, між ОСОБА_1 та його співмешканкою ОСОБА_2, які проживали в фактичному шлюбі і перебували у стані алкогольного сп'яніння, на ґрунті особистих неприязних відносин, що не вперше виникали між подружжям під час розпиття оковитої виникла сварка, під час якої ОСОБА_1 умисно наніс чисельні удари руками по голові та тулубу ОСОБИ_2, від чого вона впала на підлогу. Після цього ОСОБА_1 у кімнаті будинку взяв пояс з тканини, яким обмотав шию ОСОБИ_2, умисно руками затягнув пояс на її шиї, здавивши шию перекривши при цьому дихальні шляхи. Смерть потерпілої ОСОБИ_2 настала від механічної асфіксії. За результатами судово-медичної експертизи було встановлено, що ОСОБИ_2 було заподіяно тілесні ушкодження у вигляді крововиливу на лобі справа, крововиливів навколо обох очей, крововиливу на спинці носу, крововиливу на правій щоці, крововиливів у підключичних ділянках, садна на підборідді зліва, крововиливів на внутрішній поверхні м'яких тканин голови, у лобній ділянці справа та у потиличній ділянці зліва, які відносяться до легких тілесних ушкоджень без короточасного розладу здоров'я у вигляді і які не перебувають у прямому причинному зв'язку з настанням смерті; та тілесних ушкоджень у вигляді странгуляційної борозни на шиї, кільцеподібного крововиливу у м'які тканини шиї відповідно странгуляційній борозні, які відносяться до тяжких тілесних ушкоджень небезпечних для життя і які перебувають у прямому причинному зв'язку з настанням смерті.

- ✓ *Визначте, який склад кримінального правопорушення за ступенем суспільної небезпечності має місце?*

Кейс 7.

Громадянин України Петров О.О., займаючись аграрним бізнесом, орендував земельні паї в Чернігівській області, на території яких вирощував зернові культури.

На одній з орендованих земельних ділянок площею 3,500 гектара, яка належала Петрову О.О., засіяній кукурудзою, працівниками міліції виявлено посів снотворного маку (100-500 тисяч рослин) та конопель (100 рослин).

- ✓ *Оцініть дії Петрова О.О., ознайомтесь зі ст. 310 КК України.*
- ✓ *Визначте вид диспозиції та санкції ст. 310 КК України.*
- ✓ *Визначте, який вид кваліфікації наведено в цій ситуації.*
- ✓ *Встановіть, який склад кримінального правопорушення за описом в законі має місце?*

Кейс 8.

Медсестра міської лікарні № 5 м. Калуш Якубовська Галина Миколаївна, яка працювала у відділенні онкології, доглядаючи весь час за тяжкохворими, майже безнадійними пацієнтами, 13 серпня 2018 року пожаліла тяжкохвору Марараш та на її безкінечні прохання полегшати її біль, ввела Марараш в організм препарат, здатний викликати зупинку серця, щоб Марараш не зазнавала зайвих страждань.

Через пів години після введення смертельної ін'єкції пацієнтка від зупинки серця померла в лікарні.

- ✓ *Оцініть дії Якубовської Г.М.*
- ✓ *Ознайомтесь із ст. 115 КК України та поняттям «евтаназії».*
- ✓ *Чи можливо визнати дії Якубовської кримінально протиправним?*

Кейс 9.

Карнаухов, раніше судимий за грабіж, після повернення з місць позбавлення волі за вказане кримінальне правопорушення, ніде не працював, зловживав алкоголем, жив на випадковій заробітки, а також на кошти, отриманні від збирання й здачі склотари та макулатури, вкрав у громадянки Фурс парову праску та магнітофон вартістю 4950 грн., з балкону її винайманої квартири.

- ✓ *Оцініть дії Карнаухова ознайомившись із ст. 185 КК України.*
- ✓ *Ознаки яких кваліфікованих видів передбаченого статтею 185 КК України складу кримінального правопорушення є в діях Карнаухова?*
- ✓ *Визначте санкцію, передбачену ст. 185 КК України.*

Кейс 10.

Під час роботи на СТО Мудеревич випадково доторкнувся до паяльника, з яким нещодавно працював Хоменко, його колега. Від несподіваного болю та опіку Мудеревич різко смикнув руку, задівши ліктем око Дмитренка, який сидів позаду. Внаслідок довготривалого лікування Дмитренко втратив зір на 80 %.

- ✓ *Оцініть дії Мудеревича.*
- ✓ *Чи є вони кримінально каранними, чи має місце малозначність діяння?*

Кейс 11.

Малолітній Павло під час уроку фізкультури побачив, що його однокласниця Ксенія скинула з себе золоту підвіску, щоб під час уроку не зачепити та не пошкодити прикрасу. Золоту підвіску вона поставила в ліву кишеню спортивної кофти, яка знаходилась на вішалці. Павло спокусився на прикрасу, поки Ксенія виконувала вправи, він таємно вкрав її з кишені.

Після закінчення уроку, коли всі учні повернулись, Ксенія виявила, що її кишеня порожня. Класний керівник вирішив обшукати всі речі однокласників, таким чином прикрасу знайшли в боксі для олівців Павла.

Директор школи повідомила про прикрий інцидент правоохоронні органи.

Проте слідчий прийняв рішення у відмові в реєстрі кримінального провадження на підставі ч. 2 ст. 11 КК України щодо 11-річного Павла.

- ✓ *Оцініть дії Павла, ознайомившись зі ст. 11 та 185 КК України.*
- ✓ *Чи законним є рішення слідчого, обґрунтуйте вашу відповідь?*

Питання для самоконтролю:

- ✓ розкрийте поняття складу кримінального правопорушення;
- ✓ назвіть елементи складу кримінального правопорушення;
- ✓ визначте, що розуміється під поняттям «матеріальний склад кримінального правопорушення»;
- ✓ визначте формальний склад кримінального правопорушення;
- ✓ визначте усічений склад кримінального правопорушення;
- ✓ визначте основний, кваліфікований, особливо кваліфікований та привілейовані склади кримінального правопорушення.

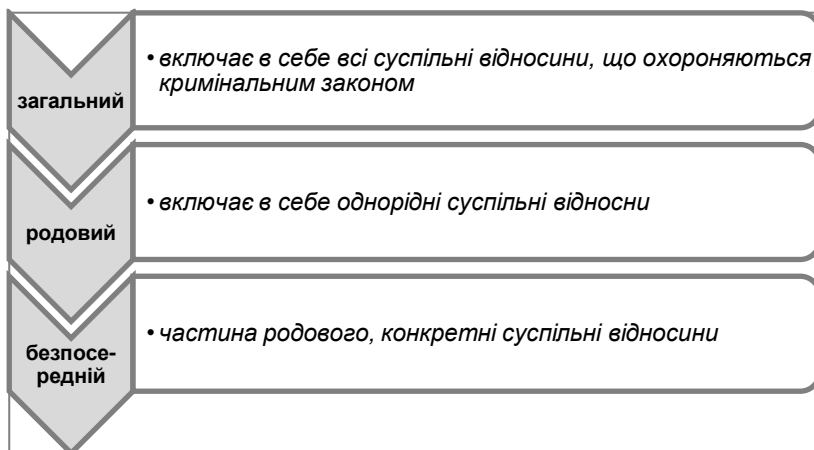
Література:

1. Смельянов В. П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин: наук.-практ. посіб. Харків: Право, 2018. 142 с.
2. Анісімов Г. М., Володіна О. О., Зінченко І. О. Кваліфікація злочинів: навч. посібн. Харків: Право, 2016. 356 с.
3. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України: навч. посіб. Харків: Константа, 2017. 448 с.
4. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В.Я. Борисов та ін., за ред. В.Я. Тація, В.І. Тютюгіна, В.І. Борисова. 6-те видане, перероблене і доповнення. Харків: Право, 2020. 584 с.
5. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 жовтня 2021 р.. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2021. 304 с.
- Острогляд О.В. Основні положення кримінально-правової політики України та Кримінального права України (Заг. частина): навч. посібн. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2021. 340 с.

ТЕМА 6. Об'єкт кримінального правопорушення

План практичного заняття передбачає вивчення та засвоєння студентами наявних у кримінальному праві теорій визначення об'єкта кримінального правопорушення – суспільних відносин, структури об'єкта та його предмет, класифікації об'єктів кримінального правопорушення; розуміння змісту кожного виду об'єкта.

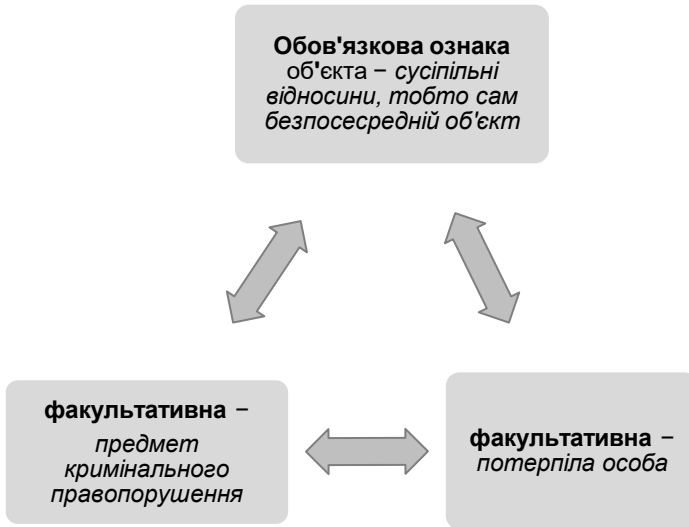
Види об'єктів кримінального правопорушення по вертикалі

Види об'єктів кримінального правопорушення по горизонталі

Основний безпосередній об'єкт	Додатковий безпосередній об'єкт	Факультативний безпосередній об'єкт

Ознаки об'єкта кримінального правопорушення

Кейс 1.

21 серпня 2019 року близько 23 години в с. Романківці Вінницької обл. Роман, будучи добре на підпитку, пішов на пошуки своєї колишньої дружини Валерії, яка, за його словами, не добросовісно ставилась до виконання своїх материнських обов'язків щодо спільної малолітньої доньки, яку вона часто залишала вдома наодинці.

Колишня дружина перебувала в стані алкогольного сп'яніння і знаходилась на перехресті вулиць Садової та Червоноармійської, між нею та Романом виникла словесна перепалка, під час якої Роман вирішив провчити її і почав застосувати до неї фізичну силу. Чоловік одночасно наніс один удар правою рукою в підборіддя та один удар лівою ногою по тулубу, збивши Валерію з ніг. Після цього Роман, побачивши, що Валерія лежала на землі збита ударами, повторно з великою силою обома ногами наніс їй чисельні удари в життєво важливі органи, в голову та тулуб.

- ✓ *Дайте оцінку вчиненим діям, та визначте, що є об'єктом цього кримінального правопорушення .*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 121 та 115 КК України.*
- ✓ *Визначте вид та санкції ст. 121 та 115 КК України.*
- ✓ *Визначте склад кримінального правопорушення за ступенем тяжкості.*

Кейс 2.

Між колишнім подружжям Андрієм та Наталією постійно виникали конфлікти через малолітню дитину, яка після розлучення батьків за рішенням суду залишилась проживати з матір'ю.

Андрій, який сумлінно сплачував аліменти, у визначений час забрав малолітню доньку до себе, останнім часом став дивно поводитись, а саме через те, що, як йому стало відомо, його колишня дружина почала працювати в офісі, де познайомилась з молодим співробітником, який час від часу проводжав її додому.

Андрій неодноразово дорікав Наталії тим, що вона, на його думку, неправильно себе поводить, і попереджав, що якщо так продовжуватиметься, то він забере в неї доньку.

Працюючи медбратом Андрій підмовив свого колегу, лікаря-психіатра, допомогти йому покласти дружину примусово в психіатричний заклад, щоб забрати у колишньої дружини малолітню доньку і помститись дружині.

Лікар-психіатр погодився на пропозицію Андрія за відповідну винагороду.

- ✓ *Оцініть дії лікаря-психіатра та Андрія, визначте всі обов'язкові ознаки об'єкта кримінального правопорушення.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 151 КК України, визначте безпосередній та додатковий об'єкти кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте види складів кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте вид санкції передбаченій ст. 151 КК України.*

Кейс 3.

У квітні 2012 року приблизно в 22.00 год. С., діючи за попередньою домовленістю зі своїм другом дитинства Р., на території автомийки «Люкс-Авто» по вул. Люстдорфська дорога 166,

в м. Одеса з метою легкої наживи вирішили заволодіти транспортним засобом. Не маючи дозволу на управління автомобілем, С. та Р. підійшли до автомобіля марки «Тойта Камри» кузов JTNBE 40 K703132606. г/н НОМЕР_1, який знаходився на території автомийки, яка належала Д., за допомогою ключа, який знаходився в машині, зайняли місце водія і покинули територію автомийки та поїхали в невідомому напрямку.

У цей же день приблизно о 23:25 С. та Р., не впоравшись з керуванням, допустили наїзд автомобіля на електроопору, в результаті чого завдали матеріальної шкоди потерпілому в розмірі 35 тисяч умовних одиниць. Покидаючи місце ДТП, Р. виходячи з автотранспортного засобу вкрав з салону авто сонцезахисні окуляри марки «GUCCI», ціна яких на момент викрадення встановила 360 €.

- ✓ *Ознайомтесь зі ст. 289, 185, 186 КК України та ст. 124 КУпАП.*
- ✓ *Оцініть дії С. та Р., визначте безпосередній та додаткові об'єкти кримінального правопорушення, встановіть всі обов'язкові ознаки об'єкта, які впливають на кваліфікацію діянь.*

Кейс 4.

Львів'янка Є. наприкінці 2018 року, маючи передбачений законодавством дозвіл на реалізацію підакцизних товарів, вирішила легко збагатитись. Для реалізації свого плану щодо особистого збагачення Є. придбала у свого знайомого А. 10 літрів етилового спирту, який законодавством віднесений до категорії підакцизних товарів.

Через декілька днів Є. закупила у невстановленої особи пляшки з марками різних горілчаних виробів та розлила в них задалегідь вже змішаний з водою раніше придбаний етиловий спирт.

Згодом, знаходячись у своєму помешканні по вул. Проспект Свободи 27/5, вона на прохання своїх сусідів, які знали, що вона продає підакцизні товари, продала їм 2 пляшки горілки, тобто етиловий спирт змішаний водою, який вона раніше виготовила.

У цей же день, 12 березня 2018 року, під час огляду квартири Є. працівниками міліції було виявлено та вилучено одну пластикову емкість об'ємом 5 л, 6 скляних пляшок об'ємом 0,5 л та 12 скляних пляшок об'ємом 0,25 л, заповнених прозорою рідиною, що є водно-спиртовою сумішшю із вмістом етилового спирту відповідно 38,9-39,6 % об'ємних та 52,1 % об'ємних, що не відповідає вимогам чинного державного стандарту на горілчані вироби.

- ✓ *Встановить, чи є в діях Є. ознаки кримінального правопорушення передбачені КК України?*
- ✓ *Ознайомтесь зі ст. 204 КК України, визначте склад кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте всі обов'язкові ознаки об'єкта кримінального правопорушення?*

Кейс 5.

Громадянин України Сехов В.В. 16 березня 2019 року, перебуваючи у відділенні поштового зв'язку № 13 «Укрпошта» за адресою: м. Харків, вул. Героїв Сталінграду, 30, мав на меті реалізацію культурних цінностей, що мають історичне значення та є предметом антикварної торгівлі – ордену «Жовтневої революції» № 424564 з вмістом дорогоцінних металів, із орденською книжкою до нього на ім'я Петрова П.В., оформив їхнє міжнародне поштове відправлення за № RB360271644UA до міста Шанхай Китаю, отримувачу Чучан Дзи, приховавши від митного контролю. Зокрема: помістив до спеціальних повітряних пакетів, обмотав клейкою стрічкою та вклав до жовтого конверту для листування, без оформлення відповідного дозволу (свідоцтва), декларації та висновку державної експертизи.

Проте відправлення не відбулося оскільки 17 березня 2019 року працівниками поштового зв'язку було виявлено культурну цінність у цеху оброблення пошти «Укрпошта» та вилучено співробітниками УСБУ в Харківській обл.

- ✓ *Оцініть дії Сехова В.В.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 201 КК України, визначте безпосередній об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте ознаки об'єкта кримінального правопорушення.*

Кейс 6.

Проти Лашука зареєстроване в ЄРДР кримінальне провадження за статтею 152 КК України «Згвалтування». Під час обрання запобіжного заходу у виді арешту, Лашук напав на слідчого, який наполягав на обранні арешту як запобіжного заходу.

- ✓ *Оцініть дії Лашука, ознайомившись зі ст. 129 та 348 КК України.*
- ✓ *Визначте безпосередній та додатковий об'єкт кримінального правопорушення, всі обов'язкові ознаки об'єкта передбачених діянь.*

Кейс 7.

Татаров, перебуваючи на ринку автозапчастин, вкрав у Годнюка з прилавку папірці, які зовні нагадували грошові банкноти номіналом у 100 доларів США. Діяння Татарова були кваліфіковані за ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 185 КК України.

Захисник Татарова заперечував проти такої кваліфікації, посилаючись на кримінальне законодавство, апелюючи, що в результаті розслідування діянь його підзахисного немає ознак об'єкта кримінального правопорушення.

- ✓ *Оцініть дії Татарова, ознайомтеся зі ст. 15 та 185 КК України.*
- ✓ *Визначте, чи правий адвокат, обґрунтуйте вашу відповідь.*

Кейс 8.

ОСОБА_1 в квітні 2011 року носив при собі кастет, який згідно висновку спеціаліста № 10 від 04.07.2011 року виготовлений у саморобний спосіб та відноситься до холодної зброї, приніс вищевказаний кастет у будинок № 25 по вул. Проспект Перемоги в с. Сільце Іршавського району де проживає неповнолітній ОСОБА_2, та збув його останньому шляхом обміну на сувенірний ніж, тим

самим порушуючи умови нормального розвитку та виховання неповнолітнього, втягнувши його в протиправну діяльність.

- ✓ *Оцініть дії ОСОБИ 1.*
- ✓ *Ознайомтесь зі ст. 263 та 304 КК України.*
- ✓ *Визначте безпосередній основний та додатковий об'єкти вчиненого кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте всі обов'язкові ознаки об'єкта кримінального правопорушення.*

Кейс 9.

Бджола Д.Д. 9 травня 2020 року у стані алкогольного сп'яніння зайшов у кафе «Колібри» м. Новодністровськ, де почав чіплятись до відвідувачів закладу, нецензурно лявся, висловлював різні словесні погрози. У відповідь на зауваження Зозулі, Бджола Д.Д. умисно вдарив його кулаком в обличчя та підставив йому ногу, в результаті чого Зозуля не утримався на ногах, упав та вдарився головою об бетонну підлогу, отримав травму голови і невдовзі помер.

Проти Бджоли було зареєстровано кримінальне провадження за ч.1 ст. 296 та ч.1 ст.119 КК України.

- ✓ *Оцініть дії винного, встановіть безпосередній та додатковий об'єкти кримінального правопорушення, ознайомившись зі ст. 296 та 119 КК України.*
- ✓ *Встановіть момент закінчення кримінального правопорушення.*
- ✓ *Оцініть всі ознаки об'єкта та обґрунтуйте вашу відповідь.*

Кейс 10.

Остапчук, що раніше відбував покарання за ст. 152 КК України, напав на 10-річну Сулову, закривши їй рота рукою затягнув її у траншею колектора цементного заводу, завдавши кількох ударів кулаком у щелепу, здушив горло, і коли Сулова втратила свідомість, вчинив з нею статевий акт per or.

Через деякий час прийшовши до свідомості, Сулова почала втікати, але Остапчук наздогнав її та повторно вступив з нею в статевий зв'язок per or. Побоюючись, що його можуть притягнути

до відповідальності оскільки потерпіла бачила його обличчя, Остапчук наніс три ударами металевим прутом в голову Суислової, чим позбавив її життя.

- ✓ *Встановіть чи дії Остапчука є протиправними.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 152 КК України та 115 КК України.*
- ✓ *Визначте основний та додатковий об'єкти кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте, який це склад кримінального правопорушення за конструкцією?*

Кейс 11.

На території українського митного контролю був затриманий Іонел Абабій, громадянин Румунії, який способом маскуванню приховував від митного контролю 8 тис. доларів США, заховавши гроші в стінках шкіряної сумки, антикварну вогнепальну зброю часів Першої світової війни, яку він вклав у вазу та 200 грам наркотичного засобу напівсинтетичного походження – героїну.

Під час затримання Іонел Абабій, зазначив, що не знав, що таку суму грошей не можна перевозити, а зброю поклав просто до вази, щоб займала менше місця, і про те, що револьвер відноситься до культурних цінностей він також не знав, а щодо наркотичних засобів він стверджував, що, мабуть, йому підкинули.

Іонелу Абабій було інкриміноване діяння передбачені за ч. 1 ст. 201 та ч. 3 ст. 305 КК України.

- ✓ *Оцініть дії Іонела Абабій, ознайомившись зі ст. 201 та 305 КК України.*
- ✓ *Визначте ознаки об'єкта кримінального правопорушення, чи має значення предмет кримінального правопорушення на його кваліфікацію?*
- ✓ *Чи впливає розмір відповідних предметів злочину на його кваліфікацію?*
- ✓ *Визначте вид диспозиції ст. 201 та 305 КК України*
- ✓ *Визначте вид складу кримінального правопорушення за конструкцією.*

Питання для самоконтролю:

- ✓ розкрийте поняття «об'єкт кримінального правопорушення»;
- ✓ розкрийте види об'єктів кримінального правопорушення по горизонталі та по вертикалі;
- ✓ визначте обов'язкові ознаки об'єкта кримінального правопорушення, та їх правове значення;
- ✓ визначте факультативні ознаки об'єкта кримінального правопорушення та їх вплив на кваліфікацію кримінального правопорушення.

Література:

1. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х Т. Т.1. Загальні засади. Київ: Дакор 2018. 404 с.
2. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Київ: Алерта, 2018. 360 с.
3. Тацій В.Я., Тютюгін В.І., Борисов В.Я. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник.. Харків: Право, 2020. 584 с.
4. Кримінальний кодекс України з постатейним коментарем, Висновками Верховного Суду України / упоряд. С.Г. Туманов. Харків: Право, 2019. 792 с.
5. Словник основних кримінально-правових термінів / авт.-уклад.: І. О. Кисельов, В. В. Шаблистий, В. О. Лисенко та ін. Дніпро : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 388 с.
6. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.
7. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України : монографія. Харків : Право, 2016. 256 с.

ТЕМА 7. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення

При вивченні теми необхідно:

– правильно розуміти та визначити поняття «значення і зміст об'єктивної сторони кримінального правопорушення»; розкрити та дослідити ознаки складу кримінального правопорушення, що характеризують об'єктивний аспект кримінально протиправних діянь, з'ясувати, які з них є обов'язковими, а які факультативними (необов'язковими).

– розуміти, що законодавцем вкладено в поняття «дія» та «бездіяльність» як обов'язкові ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення, акцент уваги на поняття і та значенні нездоланної сили, фізичного і психічного примусу для вирішення питання про притягнення особи до кримінальної відповідальності.

– вивчити та оцінити питання суспільно небезпечних наслідків кримінального правопорушення та їх види.

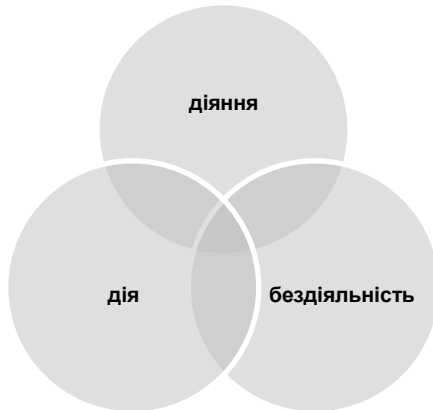
При розгляді питання про кримінальне правопорушення з матеріальними чи формальними складами необхідно врахувати включені чи невключені в склад кримінального правопорушення суспільно небезпечні наслідки як обов'язкові ознаки об'єктивної сторони кримінальних діянь.

При вивченні причинного зв'язку між суспільно небезпечним діянням (дією чи бездіяльністю) і суспільно небезпечними наслідками треба враховувати, що вони є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінальних правопорушень з матеріальним складом, і не встановлення причинного зв'язку в таких кримінальних правопорушеннях свідчить про відсутність об'єктивної сторони цих діянь.

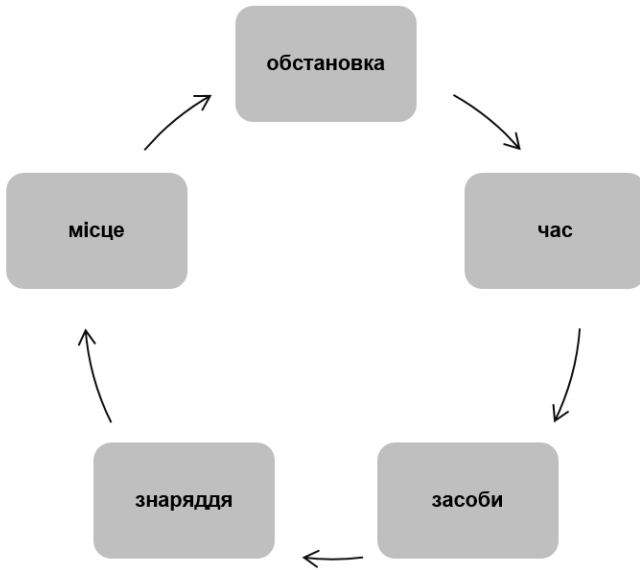
При встановленні факультативних ознак об'єктивної сторони, зокрема способу, місця, часу, обставин і засобів вчинення кримінального правопорушення, необхідно звернутися до тих статей КК України, де ці ознаки безпосередньо вказані в диспозиціях норм особливої частини КК України, і тому їх встановлення є обов'язковим та впливають на кваліфікацію.

Об'єктивна сторона як елемент складу кримінального правопорушення становить зовнішній прояв кримінально протиправного діяння (дії або бездіяльності), вчиненого певним способом в конкретних умовах місця, часу та обстановки, деколи об'єктивна сторона може виражатись у застосуванні знарядь або засобів для полегшення вчиненого протиправного діяння.

Обов'язкові ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення

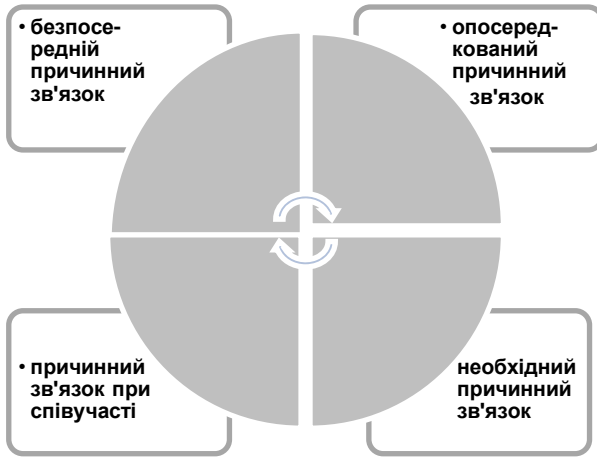
Факультативні ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення

Обов'язкові ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення з матеріальним складом

Види причинного зв'язку

Причинний зв'язок у кримінальному праві – це об'єктивний зв'язок між явищами, коли одне з них (причина) породжує інше (наслідок).

Види суспільно небезпечних наслідків

Суспільно небезпечні наслідки – це передбачена кримінально-правовою нормою Особливої частини Кримінального кодексу України матеріальна чи нематеріальна шкода, заподіяна кримінально протиправною дією чи бездіяльністю об'єкту посягання.

Кейс 1.

Під час спільного відпочинку на березі р. Прут, вживаючи алкогольні напої, Прикоб та Алелуєва посварилися, бо Прикоб вказав на те, що Алелуєва не послухалась його порад і не підготувала на вогні ковбаси, які залишились сирими. У результаті постійних дорікань остання вихопила ніж, яким нарізала хліб, та пригрозила Прикобу розправою. Прикоб в гніві повалив Алелуєву на землю та почав завдавати удари руками і ногами у життєво важливі органи. За висновком судово-медичної експертизи смерть Алелуєвої настала від чисельних переломів ребер, тупої травми живота та розривів внутрішніх органів.

- ✓ *Оцініть дії Прикоба.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 115 та 121 КК України, визначте безпосередній об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Вкажіть, з якого моменту кримінальне правопорушення є закінченим?*
- ✓ *Встановіть всі обов'язкові ознаки об'єктивної сторони вчинених діянь.*

Кейс 2.

У червні 2018 року Р., використовуючи глобальну телекомунікаційну мережу «Інтернет», придбав у Ф. масо-габаритні моделі двох кулеметів МГ-42, калібру 7,92×57мм, з номерами 12354, 56879, які надалі зберігав, а також відповідні комплектуючі до них з метою перероблення вказаних макетів кулеметів у вогнепальну зброю.

Р., перебуваючи у власному гаражі, за допомогою інструментів демонтував блокуючий елемент зварки у кришці ствола та стольної коробки, тобто видалив з каналу ствола захисний елемент, який перешкоджав проведенню пострілів патронами, спорядженими

метальними снарядами, чим надав зазначеним двом кулеметам відповідних характерних властивостей вогнепальної зброї.

У грудні того ж року під час проведення обшуку в гаражному приміщенні, яким користується Р., було виявлено та вилучено обріз одноствольної гладкоствольної мисливської рушниця 16 калібру моделі «ИЖ-5» 16 калібру та два кулемети МГ-42 калібру 7,9 мм. з номерами .

- ✓ *Оцініть дії Р. та Ф. ознайомившись зі ст. 263, 263-1 та 264 КК України.*
- ✓ *Визначте об'єкт кримінального правопорушення та ознаки об'єкта, їх кримінально-правове значення при кваліфікації.*
- ✓ *Визначте, які є обов'язкові ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення, вкажіть, який склад кримінального правопорушення за конструкцією має місце?*

Кейс 3.

Д., керуючи власним автомобілем марки «Mercedes», рухався зі швидкістю 68 км/год. На перехресті вул. Проспект Свободи та вул. Зої Космодем'янської м. Київ не зупинився на червоне світло світлофора, внаслідок чого здійснив наїзд на пішохода Р., який через численні тілесні ушкодження помер на місці пригоди. Діяння Д. було кваліфіковане за ч. 2 ст. 286 КК України.

- ✓ *Оцініть дії Д., ознайомившись зі ст. 286 КК України, встановіть всі обов'язкові та факультативні ознаки об'єкта кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть усі ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення передбачений ч. 2 ст. 286 КК України.*
- ✓ *Визначте, чи кримінальне правопорушення було вчинене дією чи бездіяльністю Д.?*
- ✓ *Визначте вид причинно-наслідкового зв'язку.*

Кейс 4.

Повертаючись з нічного клубу, друзі Антон, Максим, Роман та Іван біля входу в гуртожиток № 2, що знаходиться по вул. Чапаєва 27, м. Кривий Ріг, де проживали вищезазначені хлопці,

побачили свою одноклубницю Олену, яка стояла обнімаючись з Андрієм з паралельної групи. Друзі, будучи в неприязних стосунках з Андрієм, простежили за ним до під'їзду, де останній знімав квартиру, зупинили його, почали ображати, повалили на землю та всі по черзі завдавали йому ударів руками та ногами в голову, черевну порожнину та інші важливі частини тіла, Максим, маючи при собі саморобний кастет, вирішив його застосувати завдавши ним 3 удари в тулуб, чим переламав ребра Андрію.

- ✓ *Оцініть ситуацію, ознайомившись зі ст. 121, 122 та 263 КК України.*
- ✓ *Дайте оцінку кожному учаснику події.*
- ✓ *Визначте безпосередній основний та додатковий об'єкти кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть момент закінчення кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте обов'язкові ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть причинний зв'язок між діянням та наслідками.*

Кейс 5.

На ринку «Нива», що знаходиться на вул. Комунальників 125, м. Рівного, між продавцем кавунів, уродженцем Азербайджану Р., та покупцем В., виникла сварка через те, що В. вказав, що кавуни не спілі і коштують дорого. Продавець Р. в результаті нецензурно обляяв покупця та, розізлившись, що той псує йому торгівлю, завдав удар кулаком в обличчя, останній не втримавшись на ногах, впав та вдарився головою об металеву опору – знепритомнів. У результаті В. відвезли до лікарні, де лікар хірург будучи на обіді, не зразу зробив йому операцію в результаті чого В. помер.

- ✓ *Оцініть ситуацію ознайомившись зі ст. 121, 122, 128, 139 та 140 КК України.*
- ✓ *Визначте безпосередній основний та додатковий об'єкти кримінального правопорушення.*
- ✓ *Розкрийте дії об'єктивної сторони вчинених діянь.*
- ✓ *Встановіть, чи є причинний зв'язок між дією Р., та смертю В.*

Кейс 6.

Роман відпочиваючи в нічному клубі «Олімп» у колі друзів та своєї дівчини Христини. Випивши вже не один келих шампанського, Роман приревнував Христину до Олега, який запрошував Христину на танці та пригощав її напоями.

Роман зробив зауваження Христині, що нібито вона веде себе не відповідно, в результаті чого вона йому сказала, що він не має жодного права її ображати. Олег став на сторону Христини, чим ще більше розізлив Романа. Роман, будучи на підпитку, схопив келих від шампанського і розбив його об край стола, після чого встромив гостру ніжку келиха в шию Олега, останній від завданих травм помер на місці події.

- ✓ *Оцініть дії Романа.*
- ✓ *Встановіть, чи є в діях винного ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ст. ст. 115, 121, 128 та 296 КК України.*
- ✓ *Визначте основний об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Охарактеризуйте об'єктивну сторону кримінального правопорушення вчиненого Романом.*
- ✓ *Встановіть момент закінчення кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте всі обов'язкові ознаки об'єктивної сторони для матеріального складу кримінального правопорушення.*
- ✓ *Відмежуйте знаряддя кримінального правопорушення від предмету.*

Кейс 7.

На початку червня 2016 року у вечірній час ОСОБА_1 за адресою вул. Ломоносова 11 в смт. Волинка з метою збагатитися за чужий рахунок, скориставшись відсутністю господарів, підібрав ключ-відмичку до вхідних дверей та проник в будинок потерпілої ОСОБА_2, звідки викрав 500 кг. пшениці вартістю 5 грн. за 1 кг на суму 2500 грн., 350 кг кукурудзи по 6 грн. за 1 кг. на суму 2100 грн., викравши таким чином майна на суму 4600 грн..

- ✓ *Встановіть, чи є в діях ОСОБИ_1 ознаки кримінального правопорушення, передбачені кримінальним законодавством України?*
- ✓ *Ознайомтесь зі ст. 185 та 186 КК України.*
- ✓ *Встановіть основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення та його обов'язкові ознаки.*
- ✓ *Визначте момент закінчення кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте всі обов'язкові ознаки об'єктивної сторони, які впливають на кваліфікацію діянь.*

Кейс 8.

ОСОБА_1 23.12.2020 року в денний час, перебуваючи в приміщенні Барського автошляхового технікуму, зустрів студента цього навчального закладу ОСОБА_2. Відійшовши з ним до вікна в коридорі, ОСОБА_1, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, діючи відкрито та з метою заволодіння чужою власністю, вдарив останнього кулаком руки один раз в груди, спричинивши йому фізичний біль та зняв з руки ОСОБА_2 годинник «Айфон» вартістю 18 тис. гривень, після чого ОСОБА_2 на вимогу ОСОБА_1 вийняв з кишені 250 грн. віддав ОСОБИ_1, побоюючись за своє здоров'я.

Сума завданих збитків сягала 18 тис. 250 грн.

- ✓ *Оцініть дії ОСОБИ_1.*
- ✓ *Ознайомтесь з кримінальними правопорушеннями передбаченими ст. 186 та 187 КК України.*
- ✓ *Визначте безпосередній об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть момент закінчення кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, яка дозволяє розмежувати діяння.*

Кейс 9.

У м. Львові водій легковика «Volkswagen Pasat» з номерними знаками ВА2256СЕ, рухаючись зі швидкістю 40 км/год. при дозволеній швидкості 50 км за годину, рухався поряд із трамваєм, не маючи можливості об'їхати трамвай, здійснив наїзд на Пав-

ліну, яка в той момент переходила дорогу поза межами пішохідного переходу, перед трамваєм та вискочила перед носом водія «Volkswagen Pasat». Останній, хоч і встиг пригальмувати, уникнути наїзду на Павліну не зміг, в результаті чого Павліна була смертельно травмована.

- ✓ *Оцініть дії водія «Volkswagen Pasat».*
- ✓ *Визначте основний та додатковий об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть, чи є в поведінці водія ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення передбачені ч. 2 ст. 286 КК України, аргументуйте вашу відповідь?*

Кейс 10.

Слюсаренко, кандидат у народні депутати від 204 округу м. Бар, Вінницької області, під час проведення агітаційної програми в Будинку культури м. Бар роздавав буклети зі своєю передвиборчою програмою, в які було вкладено по 500 гривень таким чином порушуючи закон.

Слюсаренка під час проведення чергових агітаційних програм піймали на видачі неправомірної вигоди одного зі своїх представників, які мали передати неправомірну вигоду одному з членів виборчої комісії.

- ✓ *Вкажіть, чи є ознаки складу кримінального правопорушення, передбачені ст. 160 КК України?*
- ✓ *Визначте основний та додатковий безпосередній об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть, які ознаки суб'єктивної сторони є обов'язковими при кваліфікації діянь передбаченими ст. 160 КК України?*

Кейс 11.

Роман повертаючись об 22⁴⁵ год. з роботи, помітив, що п'яний молодий чоловік пристає до жінки, яка на вигляд мала років 60 і не могла через вік дати відсіч п'яному молодика. Роман, підійшовши ближче, наказав останньому припини переслідувати жінку, той на зауваження Романа обурился почав його нецензурно

ображати та кидатись кулаками. Роман, будучи в ситуації самозахисту втримавши удар п'яного чоловіка, повалив його на землю, від чого останній при падінні зламав праву руку.

- ✓ *Оцініть дії Романа.*
- ✓ *Встановіть момент закінчення кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть всі ознаки об'єктивної сторони, які впливають на кваліфікацію вчинених Романом діянь.*
- ✓ *Встановіть склад кримінального правопорушення за конструкцією, що має місце в діях Романа.*

Кейс 12.

ОСОБА_1 близько 19 год. 23 лютого 2010 року, перебуваючи у казармі 4 та 5 роти військової частини А-1302 у смт. Черкаському Новомосковського району Дніпропетровської області і будучи військовою посадовою особою – командиром 4 роти 2 механізованого батальйону військової частини А1302, будучи начальником за посадою та військовим званням для солдата ОСОБА_2, діючи всупереч інтересам служби, навмисно, протиправно перевищив свої дії щодо підлеглого йому солдата військової частини А1302 ОСОБА_2, що виявилось у завданні чотирьох ударів кулаком в область грудної клітки.

Допитаний у суді ОСОБА_1 вину в скоєному протиправному діянні визнав повністю, від надання свідчень відмовився, вказавши, що обставини скоєння злочину вірно викладені в обвинувальному висновку, у скоєному щиро кається.

- ✓ *Встановіть, чи є в діях ОСОБИ_1 ознаки кримінального правопорушення передбачені ч. 2 ст. 242 КК України.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 242 КК України.*
- ✓ *Встановіть всі обов'язкові ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення які має місце в діях ОСОБИ_1.*

Питання для самоконтролю:

- ✓ що є об'єктивним аспектом кримінального правопорушення;
- ✓ розкрийте поняття «діяння» (дія чи бездіяльність);
- ✓ охарактеризуйте факультативні ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення;
- ✓ охарактеризуйте обов'язкові ознаки об'єктивної сторони матеріального складу кримінального правопорушення:
- ✓ розкрийте види причинно-наслідкового зв'язку;
- ✓ розкрийте наслідки та їх види;
- ✓ опишіть, як вирішується питання про притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення під фізичний та психічний примус.

Література:

1. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х т. Т.1. Загальні засади. Київ: Дакор, 2018. 404 с.
2. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. 5 вид. перероб і доп. Київ: Алерта, 2018. 360 с.
3. Смелянов В.П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин: наук.-практ. Посібник. Харків, 2018. 142 с.
4. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В.Я. Борисов. Харків: Право, 2020. 584 с.
5. Кримінальний кодекс України з постатейним коментарем, Висновками Верховного Суду України / упоряд. С.Г. Туманов. Харків: Право, 2019. 792 с.
6. Українська кримінологічна енциклопедія / за заг. ред. В. В. Чернея, В. В. Сокурєнка. Харків: Нац. акад. внутр. справ; Кримін. асоц. України; Золота миля, 2017. 804 с.
7. Ярмыш Н. Н. Теоретические проблемы причинной связи в уголовном праве в уголовном праве (философско-правовой анализ): монография. Харьков: Право, 2003. 512 с.

ТЕМА 8. Суб'єкт кримінального правопорушення

Тема практичного заняття передбачає вивчення та розуміння наступних складових: поняття суб'єкта кримінального правопорушення за законодавством України та його видів; ознак, що розкривають суть суб'єкта кримінального правопорушення як обов'язкового елемента складу кримінального правопорушення; спеціального суб'єкта кримінального правопорушення; поняття неосудності, його критеріїв та формули; відповідальність особи, яка вчинила кримінальне правопорушення у стані осудності, але до набрання сили обвинувального вироку захворіла на психічну хворобу; обмежена осудність та її значення при вирішенні питання про притягнення особи до кримінальної відповідальності; кримінальна відповідальність за кримінально протиправні діяння вчинені в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння – обґрунтування. Медичний та юридичний критерій неосудності, їх співвідношення та наслідки визнання особи неосудною для реалізації кримінальної відповідальності.

Суб'єкт кримінального правопорушення та його обов'язкові ознаки

фізична особа	
вік з якого настає кримінальна відповідальність	<ul style="list-style-type: none"> • 14 років • 16 років
осудність	<ul style="list-style-type: none"> • здатність усвідомлювати свої дії • здатність керувати своїми діями

Факультативні ознаки суб'єкта кримінального правопорушення

Спеціальний суб'єкт

Кейс 1.

Зозуля, якій ще в березні 2017 року виповнилось 18 років, розказала у 2021 році своїй мамі, про те, що вона мала статевий акт з Проданчуком, який є охоронцем магазину «Катеринка», що розташований на 1-у поверсі їхньої багатоповерхівки. Мати довго не думаючи, сказала своїй доньці, що вона має заявити на Проданчука, адже той обіцяв на неї женитись і не женився.

Зозуля написала на ім'я начальника поліції заяву про те, що її намагався звалтувати Проданчук. При цьому як доказ вона представила порвану нижню білизну та штани, які нібито були на ній в момент посягання.

Під час розслідування з'ясувалося, що Зозуля надала неправдиві свідчення проти Проданчука через те, що той не виконав обіцянки одружитися з нею після інтимних стосунків між ними.

У результаті розслідування виявилось, що Зозуля перебувала на обліку в психіатричному закладі, де у неї було діагностовано шизофренію.

- ✓ *Визначте безпосередній об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Ознайомтесь зі ст. 152 КК України.*
- ✓ *Визначте, хто є суб'єктом кримінального правопорушення за кримінальним законодавством України?*
- ✓ *Розкрийте ознаки суб'єкта кримінального правопорушення.*
- ✓ *Які критерії неосудності?*
- ✓ *Чи є Зозуля суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 383 КК України?*

Кейс 2.

П'ятнадцятирічний Микола, якому через пару днів мало виповнитись 16 років, готуючись до свого дня народження, захотів похизуватись серед своїх старших за себе товаришів, які

були запрошені на його день народження, придбав на ринку в незнайомій йому раніше особи наркотичний засіб.

Придбавши на всі заощадження наркотичні засоби Микола сховав пакунок в своєму рюкзаку, адже знав, що якщо виявлять батьки, йому буде покарання. Сівши на тролейбус Микола приїхав додому, де на наступний день через цікавість, вичитавши в мережі «Інтернет», як застосувати наявний наркотик, особисто шляхом ін'єкції ввів собі в організм.

Щодо Миколи було зареєстроване в ЄРДР кримінальне провадження за ч. 1 ст. 309 КК України. Адвокат оскаржив рішення відносно відкриття кримінального провадження, зазначивши, що Микола взагалі не повинен нести кримінальну відповідальність.

- ✓ *Оцініть дії Миколи, ознайомтеся зі ст. 307 та 309 Кримінального кодексу України.*
- ✓ *Встановіть, чи є ознаки складу кримінального правопорушення в діяннях Миколи?*
- ✓ *Обґрунтуйте скаргу адвоката.*
- ✓ *Чи підлягає скарга адвоката задоволенню.*

Кейс 3.

Малолітній брат Івана, Антон, якому на момент вказаних подій було 12 років, піддався на вмовляння Івана, який хотів на свій 14-й день народження отримати в подарунок велосипед, підмовив Антона щоб той допоміг йому викрасти коштовні прикраси у сусідки, яка проживала в квартирі навпроти, яка мала хворі ноги, до якої хлопці часто навідувались, щоб допомогти принести продукти.

Іван впевнив Антона, що знає, де у бабусі зберігаються коштовні прикраси, адже неодноразово, коли бував в квартирі останньої, бачив шкатулку на її туалетному столику. Іван сказав, що завтра, коли вони занесуть бабусі продукти, Антон розмовами відволіче бабусю, а він вкраде коштовності.

Антон та Іван здійснили свій намір, а потім хотіли коштовності здати в ломбард та отримати за них гроші, щоб купити велосипед. Під час збуту коштовностей хлопці були помічені працівниками поліції.

- ✓ Чи є в діях Антона та Івана ознаки кримінального правопорушення, передбачені ст. 185 КК України?
- ✓ З якого віку за кримінальним законодавством України особу притягують до кримінальної відповідальності?
- ✓ Як слід вирішити питання про відповідальність братів?

Кейс 4.

Учениця другого класу Оксана на уроці з фізкультури пожалілась вчителю на те, що її нудить та болить голова і вона не в змозі виконати вправи.

Вчитель супроводив Оксану до кабінету шкільної медсестри, розказавши, що сталось з ученицею під час уроку. У розмові з шкільною медсестрою та психологом Оксана розказала, що вже декілька ночей не висипається, адже брат її рідного батька, який недавно приїхав до них гостювати, вже декілька ночей підряд, після того, як всі лягають спати, приходять до неї в кімнату, пригощає її цукерками та включає на телефоні кадри з уривку статевих актів між чоловіком та жінкою, після чого він її просить роздягнутись і, коли вона знімає нижню білизну, він починає її торкатись.

В ході слідства було виявлено, що молодий чоловік, який приходиться Оксані рідним дядьком упродовж декількох днів споював дитину чаєм, в який підмішував барбітуратори, що пригнічують центральну нервову систему, після чого вчиняв розпусні дії щодо Оксани.

- ✓ Оцініть ситуацію. Встановіть, чи є ознаки кримінального правопорушення передбачені ст. 153 та 156 КК України?
- ✓ Встановіть види суб'єктів згідно кримінального законодавства України?

Кейс 5.

Учні 8 класу ЗОШ № 25 м. Дніпро, повертаючись близько 21:00 год. 18 грудня 2020 року з бійцівського клубу «Олімпія», представниками якого вони були, побачили на зупинці свою однокласницю Марину. Хлопці вирішили її провести додому, адже на вулиці було темно. На зупинці тролейбуса до хлопців почали

чіплялись двоє перехожих, які були на підпитку, наказавши хлопцям та дівчині віддати свої гаманці, хлопці, маючи гарну фізичну підготовку, вирішили протистояти п'яним чоловікам, і завдавши удари в голову, повалили їх на землю, в результаті чого чоловіки отримали легкі тілесні ушкодження.

- ✓ *Встановіть, чи є в діях хлопців ознаки кримінального правопорушення передбачені ст. 125 КК України?*
- ✓ *Визначте основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте причинно-наслідковий зв'язок між діянням та наслідками.*
- ✓ *Визначте чи підлягають хлопці кримінальній відповідальності за вчинене, встановіть чи наявні ознаки суб'єкта кримінального правопорушення?*

Кейс 6.

Близько 18 год. Ольга повертаючись додому, побачила, що з протилежної вулиці вибіг молодий чоловік, розмахуючи предметом схожим на вогнепальну зброю, і направляється в її бік, вона почала тікати, кличучи на допомогу, смикати за двері під'їздів в надії, що хоч одні будуть відкритими. Бігаючи від дверей до дверей вона підбігла до останнього під'їзду, який якраз відкрив чоловік, що виносив сміття, чоловік помітив, що дівчина у відчаї допоміг їй забігти в під'їзд та закрив за нею двері викликав поліцію.

Під час затримання молодий чоловік вів себе неадекватно, кричав на всіх, обзивав нецензурною лайкою поліціантів, в ході розслідування виявилось і судово-психіатрична експертиза довела, що підозрюваний страждає на інфекційний психоз і під час інкримінованого йому діяння не міг усвідомлювати свої дії та керувати ними.

Суд звільнив від кримінальної відповідальності, застосувавши до особи примусові заходи медичного характеру.

- ✓ *Встановіть, чи є в діях особи ознаки кримінального правопорушення передбачені кримінальним законодавством?*
- ✓ *Чи правильно вирішив суд, обґрунтуйте вашу відповідь.*

Кейс 7.

30.11.2017 року ОСОБА_1 звернулася до лікаря гінеколога ОСОБА_2 з приводу не бажаної вагітності. В свою чергу ОСОБА_2, маючи медичну освіту, але не маючи спеціального дозволу – сертифікату з надання комплексної допомоги жінкам при небажаній вагітності, розуміючи, що дії виходять за межі її компетенції, як лікаря-гінеколога, в порушення «клінічного протоколу» без заведення медичної документації згодилась зробити ОСОБА_1 аборт. За домовленості, 04.12.2017 року ОСОБА_1 прийшла на прийом в медичну амбулаторію м. Держинська, Донецької області, де ОСОБА_2 з метою переривання вагітності ввела інтравагінально в організм ОСОБА_1 медичний препарат «Мефепристон», а також дала супутні лікарські препарати, які ОСОБА_1 за рекомендацією ОСОБА_2 мала приймати вдома. Внаслідок цього 04.12.2017 року приблизно о 20 год. у ОСОБА_1 з'явилися кров'яні виділення та вийшов плід, про що ОСОБА_1 телефоном повідомила ОСОБА_2 05.12.2017 року.

Однак 07.12.2017 року у ОСОБА_1 з'явилися скарги на підвищену температуру тіла, біль у правому боці, кров'яні виділення, про що повідомила ОСОБА_2.

Проте 10.12.2017 року внаслідок погіршення стану здоров'я, ОСОБА_1 була доставлена каретою швидкої допомоги в ЦМЛ міста Держинська, де з 10.12.2017 року по 08.01.2018 року перебувала на лікуванні з діагнозом: неповний медикаментозний аборт з постгеморагічною анемією внаслідок неналежного надання медичної допомоги.

- ✓ *Оцініть дії ОСОБА_2.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 134 КК України, встановіть безпосередній об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть ознаки суб'єкта кримінального правопорушення.*
- ✓ *Які є види суб'єктів кримінального правопорушення?*

Кейс 8.

15-річні учні математичного ліцею № 28 м. Луцьк Крупник та Прохоров 22 квітня 2020 року вирішили прогуляти уроки. Бешкетуючи, зателефонували до поліції і повідомили, що приватний

дитячий садок «Рожевий носоріг» заміновано. Таким чином оперативні підрозділи СБУ евакуювали всіх дітей та вихователів. Мінери кілька годин обстежували всі приміщення дитячого садка та прилеглу територію, нічого не виявивши.

- ✓ *Оцініть дії Крупника та Прохорова.*
- ✓ *Ознайомтесь зі ст. 259 та 296 КК України.*
- ✓ *Встановіть, чи підлягають кримінальній відповідальності учні ліцею, обґрунтуйте вашу відповідь?*

Кейс 9.

Неповнолітній Колпаков 22 грудня 2021 року перебуваючи в супермаркеті в черзі за м'ясними виробами побачив, що у дівчини, яка стоїть перед ним у черзі, відкритий гаманець, з якого видно 5 купюр номіналом 200 та 100 грн., він переконавшись, що ніхто його не бачить і непомітно для потерпілої вкрав гроші.

В ході слідства з'ясувалось, що Колпаков не має жодних документів, що засвідчують особу.

- ✓ *Оцініть дії Колпакова.*
- ✓ *Ознайомтесь зі ст. 185 КК України, встановіть основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Вкажіть, як слід вирішити питання про встановлення віку, якщо особа не має документів, що засвідчують особу?*

Кейс 10.

17-річний Леонов неодноразово вчиняв крадіжки з супермаркетів м. Києва. Одного разу під час чергової крадіжки був помічений службою охорони супермаркету, після чого він попав в поле зору правоохоронних органів. Під час розслідування епізодів крадіжок Леонова, було встановлено що він страждає на клептоманію.

- ✓ *Визначте безпосередній об'єкт кримінального правопорушення, що має місце в діяннях Леонова.*
- ✓ *Встановіть, чи відноситься клептоманія до розладів психічної діяльності?*

- ✓ *Встановіть інтелектуальний та вольовий моменти осудності та неосудності.*
- ✓ *Встановіть, чи може Леонов бути підданий кримінальному покаранню за вчинене протиправне діяння, обґрунтуйте вашу відповідь?*

Кейс 11.

Сорока вчинив відкрите викрадення чужого майна, а саме: викрав велосипед, який знаходився біля під'їзду, багатоповерхівки, де він проживав.

При спробі збути викрадене був затриманий працівниками поліції. Під час розслідування справи за ст. 186 КК України Сорокін захворів на психічну хворобу, що позбавляє його можливості усвідомлювати свої дії.

Судом було визнано факт наявності психічної хвороби, та прийнято рішення про відправлення останнього на лікування до психіатричного закладу.

- ✓ *Встановіть, чи правильно рішення прийняв суд, обґрунтуйте вашу відповідь.*
- ✓ *Чи буде притягнутий Сорокін до кримінальної відповідальності за вчинене після повного одужання, аргументуйте вашу відповідь?*

Питання для самоконтролю:

- ✓ визначте поняття «суб'єкт кримінального правопорушення»;
- ✓ розкрийте поняття «загальний суб'єкт»;
- ✓ розкрийте ознаки спеціального суб'єкта;
- ✓ за які кримінальні правопорушення 14-річна особа притягується до кримінальної відповідальності;
- ✓ розкрийте медичний та юридичний критерії осудності та неосудності;
- ✓ що ви розумієте під поняттям «пограничний стан», «обмежена осудність» та її вплив на призначення особі покарання.

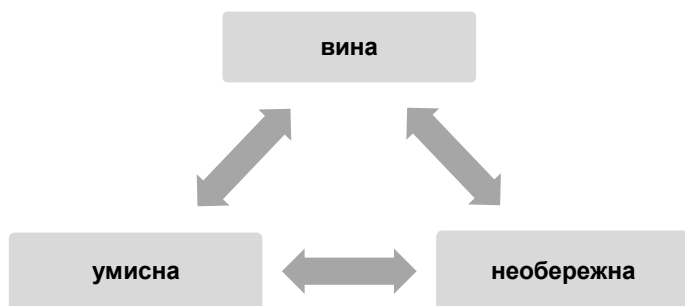
Література:

1. Бараненко Д. В. Спеціальний суб'єкт злочину: кримінально правовий аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ. 2009. 19 с.
2. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х Т. Т.1. Загальні засади. Київ: Дакор, 2018. 404 с.
3. Бурдін В. М. Осудність та неосудність (кримінально-правове дослідження): монографія. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 780 с.
4. Вереша Р. Суб'єктивні елементи складу злочину: наук.-практ. посіб. Київ: Алерта, 2015. 88 с.
5. Вирок Заставнівського районного суду Чернівецької області від 10 квіт. 2019 р. Справа № 716/1470/18. PravoSud – пошук та аналіз судової практики: [сайт]. URL: <https://app.pravosud.com.ua/search>
6. Вирок Красноармійського міськрайонного суду Донецької області від 21 груд. 2017 р. Справа № 235/5502/17. PravoSud – пошук та аналіз судової практики: [сайт]. URL: <https://app.pravosud.com.ua/search>
7. Вознюк А. А. Відповідальність юридичних осіб за створення злочинних об'єднань та участь у них за законодавством України та інших країн. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2017. № 2. С. 163-169.
8. Вознюк А. А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них : монографія. Київ: Маслаков, 2018. 928 с.
9. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: навч. посіб. Київ: Ваіте, 2014. 944 с.
10. Максимович Р. Л. Поняття службової особи у кримінальному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів. 2007. 18 с.
11. Марчак В. Я. Юридико-психологічний зміст обмеженої осудності: автореф. дис... д-ра юрид. наук : 19.00.06. Київ. 2011. 36 с.
12. Мирошніченко Н. М. Вікова осудність у кримінально-правовій доктрині України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса, 2013. 20 с.

ТЕМА 9. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення

Тема «Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення» передбачає вивчення таких елементів: поняття та значення суб'єктивної сторони як елемента складу кримінального правопорушення, який відповідає за внутрішній прояв кримінально протиправного діяння за кримінальним правом України; вина та її форми (прояви); суть мотиву та мети вчиненого для кримінальної відповідальності. Надзвичайної уваги студента потребує вивчення форм вини за кримінальним законодавством України, проте варто усвідомити не тільки поняття окремих видів умислу і необережності, але й вміти розкрити їх зміст, інтелектуальні та вольові ознаки. При вивченні питань щодо суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення студент має вміти розкривати склади із змішаною формою вини, а також поняття і види юридичної та фактичної помилок, розкрити їх значення для вирішення питання про притягнення особи до кримінальної відповідальності.

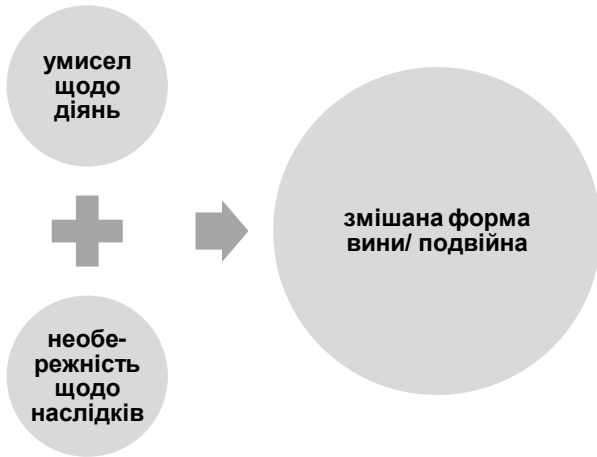
Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення: обов'язкові ознаки

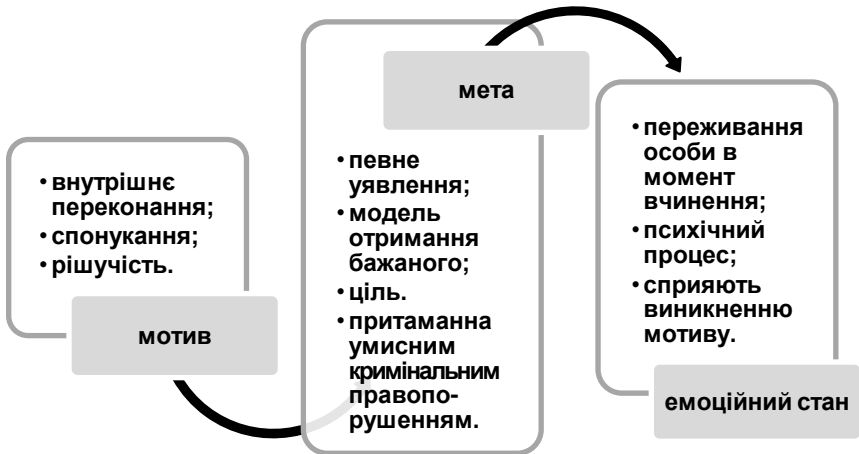
**Види умисної та необережної форми вини,
як обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони складу
кримінального правопорушення**

Змішана форма вини (подвійна)

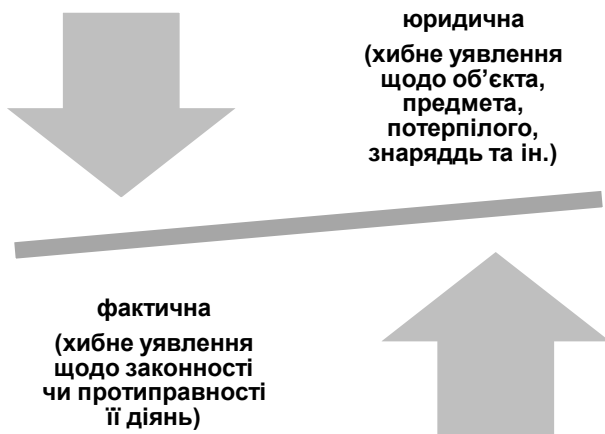
Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення: факультативні ознаки

Помилка в кримінальному праві та її значення для притягнення особи до кримінальної відповідальності за законодавством України

Помилка в кримінальному праві – це хибне уявлення особи про дійсні юридичні чи фактичні обставини вчиненого нею діяння.

Види помилок за законодавством України

Кейс 1.

14-річний Сашко підмовив свого товариша, 13-річного Славко поцупити непомітно з дому мисливську рушницю свого діда, щоб навчитись стріляти. Славко погодився. Заздалегідь товариші зібрали декілька скляних пляшок з-під солодкої води, підстерegli, коли дома нікого не було, з робочого стола діда взяли ключ від сейфу, де зберігалась рушниця, та пішли до лісу, який був за межами селища міського типу, де хлопці проживали.

По дорозі до лісу хлопці в місцевому ставку наповнили пляшки водою, щоб веселіше було стріляти. Коли вони зайшли

до лісу, розставили пляшки на одному з повалених вітром дерев і почали тренуватись. В той час коли цілився Славко недалеко від них проходи діти, які вирішили погратись у лісі. Сашко підмовив Славка постріляти, щоб налякати дівчат, прицілившись у пляшку Славко здійснив постіл, яким важко травмував Марину, яка в результаті отримала тяжкі тілесні ушкодження.

- ✓ *Оцініть дії Сашка та Славка.*
- ✓ *Встановіть, чи є в діяннях хлопців ознаки складів кримінальних правопорушень передбачених ст. 121, 128, 262, 263 КК України?*
- ✓ *Визначте, що входить до поняття суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення?*
- ✓ *Які ознаками розкривають суб'єктивну сторону кримінального правопорушення?*
- ✓ *Охарактеризуйте суб'єктивну сторону діянь Сашка та Славка:*
  - а) розкрийте форму та види вини Сашка та Славка;*
  - б) розкрийте інтелектуальний момент необережної форми вини.*

Кейс 2.

Партнери по бізнесу Захарченко та Лук'яненко, після укладання вигідної угоди про співпрацю з іноземними інвесторами вирішили відсвяткувати вигідне партнерство. Захарченко запросив тоді ще свого друга Лук'яненка на вечерю з дружиною, яку він неодноразово бачив у того в кабінеті.

За вечерею Захарченко познайомився з дружиною Лук'яненка Оленою, яка йому дуже сподобалась. Через декілька днів Захарченко запросив Олену на каву і в них закрутився таємний роман, внаслідок якого Олена покинула свого чоловіка.

Лук'яненко, образившись на Захарченка, вирішив його позбутися, підклавши в його автомобіль вибухівку. Проте в той день Захарченко попросив свого водія відвезти автомобіль на ремонт. Коли водій Захарченка біля офісу завів автомобіль, той вибухнув на стоянці офісу, в результаті чого водій загинув на місці, а ще 3 автомобілі, припарковані поруч, зазнали значних ушкоджень.

- ✓ *Дайте оцінку діянням Лук'яненка.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 115, 116, 119, 194, 196 КК України.*
- ✓ *Встановіть основний та додатковий безпосередні об'єкти кримінального правопорушення.*
- ✓ *Охарактеризуйте суб'єктивну сторону діянь Лук'яненка.*
- ✓ *Оцініть мотив та мету, яке їх правове значення?*
- ✓ *Визначте емоційний стан та його вплив на кримінальну відповідальність Лук'яненка.*
- ✓ *Відмежуйте прямий умисел від непрямого.*

Кейс 3.

Ж., ведучи маргінальний спосіб життя, в темну пору доби виходив у місцевий парк з метою легкої наживи. 13 серпня 2021 року повертаючись з роботи через місцевий парк, оскільки таким чином долати шлях з роботи додому коротше, О. відчула що хто за нею йде. Не встигнувши озирнутись О., відчула на собі холодні руки, які перешкоджали їй дихати.

Ж. наказав О. вести себе тихо, віддати йому гаманець та сережки, інакше він застосує до неї ножа.

- ✓ *Оцініть дії Ж.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 186 та 187 КК України, встановіть основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть момент закінчення кримінального правопорушення, чи є предмет кримінального правопорушення обов'язковою ознакою?*
- ✓ *Розкрийте суб'єктивну сторону кримінально протиправних діянь Ж.*

Кейс 4.

Роман, попри освіту електрика, займався вирощуванням арахісу, обгородив ділянку землі непомітним металевим дротом, який під'єднав до електромережі, оскільки засіяв землю зернами дорогих сортів арахісу, задля того щоб ніхто до нього на територію не вліз і не знищив урожай.

Одного дня сусід, який тримав поруч земельну ділянку, побачивши проростки арахісу у Романа, вирішив зайти, щоб взяти декілька гілок з цікавості. Не побачивши металевого дрота, сусід потрапив під напругу, в результаті чого був смертельно травмований.

- ✓ *Оцініть дії Романа.*
- ✓ *Встановіть, чи є в діяннях Романа ознаки кримінального правопорушення передбачені ст. 115, 119 та 124 КК України?*
- ✓ *Визначте форму та вид вини вчиненого кримінального правопорушення.*

Кейс 5.

Ілля та Іван близько 23⁰⁰ години перебуваючи на дитячому майданчику в м. Вінниця і спільно вживали спиртні напої.

Під час розпиття алкогольних напоїв Іван, будучи сильно п'яним, з'їхав зі сходинок одного з дитячих атракціонів, на яких він сидів, та впав на землю без свідомості. Ілля, який був разом з ним, побачив, що Іван лежить непритомним, почав надавати Івану першу допомогу, почав бити його по лицю, оскільки той не реагував на ляпаси, почав робити останньому масаж серця, натискаючи на грудну клітку, не маючи навиків проведення таких маніпуляцій. У стані сильного алкогольного сп'яніння Ілля, розстібнувши замок куртки, почав натискати з силою, чим спричинив Івану тяжкі тілесні ушкодження, переламавши йому 6 ребер справа, що призвело до крововиливу.

Через хвилин п'ятнадцять, надаючи першу медичну допомогу, Ілля зрозумів, що Івану не стає легше, і залишив його на майданчику, не викликавши медичну допомогу, хоча мав передбачити, що залишаючи Івана в такому стані наражає його на небезпеку, яка може коштувати йому життя.

В результаті не надання вчасної медичної допомоги Іван помер.

- ✓ *Дайте оцінку діям Іллі. Визначте, чи є в діях Іллі ознаки кримінального правопорушення передбачені ст. 115, 116,, 119, 121,123, 135 та 136 КК України?*
- ✓ *Оцініть його емоційний стан.*
- ✓ *Визначте форму та вид вини.*

Кейс 6.

Після розлучення батьків дев'ятикласниця Сьюзі залишилась проживати зі своєю мамою. Мама створила нову сім'ю, і у Сьюзі склались неприємні стосунки з вітчимою, що призвело до того, що Сьюзі була вимушена переїхати жити до свого батька Антона.

Одного вечора після повернення з роботи 39-ти річний Антон відчув себе погано, в нього з'явилась слабкість в ногах та біль в нижній частині живота. Сьюзі на той момент знаходилась вдома, і коли викликала швидку, медики констатували смерть Антона.

Через деякий час Сьюзі розповіла своїй подрузі, що вона вчинила поганий вчинок, що напередодні коли батькові стало погано, вона будучи відмінницею по класу хімії, на одному з уроків хімії коли вчителька проводила лабораторні заняття показала учням отруту, вказавши, що вона смертельна, Сьюзі непомітно для інших вкрала декілька грам отруйної речовини, і знаючи як її застосувати, приготувала вечерю батькові вона підмішала отруту в їжу, в результаті чого батько помер, а отруту на той час судово-медичні експерти не могли виявити.

Сьюзі сказала, що вона жалкує про свій вчинок, але її на вчинок наштовхнуло те, що вона хотіла жити з мамою а не з батьком, і вона подумала, що якщо батька не стане, вона знов переїде жити до мами.

- ✓ *Оцініть вчинене, встановіть, чи є в діяннях Сьюзі ознаки кримінального правопорушення передбачені ст. 115, 116 та 119 КК України?*
- ✓ *Оцініть дії суб'єктивної сторони діянь Сьюзі.*
- ✓ *Визначте форму вини і її вид, зміст інтелектуального і вольового моментів?*

- ✓ *Визначте мету і мотиви вчиненого та їх кримінально-правове значення.*
- ✓ *Оцініть психічне ставлення Сьєзі до вчинюваних нею діянь і до їх наслідків.*

Кейс 7.

Перебуваючи в квартирі Прокоповича, яка знаходилась на п'ятому поверсі багатоповерхівки спального району м. Одеса, Устименко та Воевідко разом зі господарем квартири святкували вдалу покупку автомобіля Прокоповича.

Через деякий час Устименко та Воевідко вийшли на балкон, щоб покурити, в момент коли Устименко дістав запальничку, щоб підпалити цигарку, Воевідко впізнав свою срібну запальничку, яка зникла з його автомобіля більше місяця тому. Між Устименко та Воевідко почалась бійка, в результаті чого Воевідко схопив Устименка і підняв його над балконом, Устименко встиг схопитись руками за перила, проте Воевідко декілька разів вдарив його ногами по руках від чого останній впав з 5 поверху отримав тяжкі тілесні ушкодження та через деякий час не приходячи до свідомості помер в лікарні.

- ✓ *Оцініть дії Воевідка, ознайомтесь зі ст. 115, 116, 118 та 121 КК України.*
- ✓ *Встановіть безпосередній об'єкт вчиненого діяння.*
- ✓ *Визначте форму та вид вини даного кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть, чи перебував Воевідко в стані сильного душевного хвилювання на момент вказаних подій?*

Кейс 8.

Обвинувачена ОСОБА_1 18 вересня 2016 року близько 15 години 30 хвилин, перебуваючи у туалеті, який розташований у дворі будинку № 7 по вул. Броварській в м. Дніпропетровську, народила дитину. Після цього, перебуваючи в зазначеному місці та у зазначений час, маючи умисел на вбивство новонародженої дитини відразу після пологів, застосовуючи манікюрні ножиці перерізала пуповину відразу після пологів, внаслідок чого

новонароджена дитина (дівчинка) впала до ями туалету у фекальні маси.

У результаті умисних дій ОСОБА_1, смерть новонародженої дитини настала від аспірації чужорідними масами рослинного та тваринного походження (фекальні маси), що призвело до механічної асфіксії.

ОСОБА_1 свою вину не визнала та пояснила суду, що перебуваючи в шлюбі, вона вдруге завагітніла. Після смерті чоловіка, її батьки та батьки чоловіка були проти народження другої дитини, та радили їй перервати вагітність. Незважаючи на це, вона вирішила народжувати, а батькам повідомила, що перервала вагітність в лікарні. Вирішивши народжувати дитину, ОСОБА_1 не стала на облік, як майбутня породілля, в лікарні за місцем проживання, пояснивши цей факт відсутністю необхідних коштів на всі обстеження, браком часу, та тим, що має маленького сина, який потребує догляду, і якого ні з ким було залишити.

Також, рішення не ставати на облік у лікарні ОСОБА_1 пояснила тим, що завагітніла вдруге і відчувала, що вагітність проходить добре, і необхідності в огляді лікарів не мала.

- ✓ *Оцініть дії ОСОБИ_1.*
- ✓ *Встановіть, чи є факт порушення кримінального законодавства передбачені ст. 115, 116, 117 та 119 КК України?*
- ✓ *Визначте основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте вид та форму вини вчиненого діяння.*
- ✓ *Чи має значення час вчинення кримінального правопорушення та емоційний стан особи винної для правильної оцінки її протиправних діянь.*

Кейс 9.

Неповнолітня Ольга, на початку травня 2015 року завагітніла. На облік до лікарів не стала, вагітність стала приховувати від батьків, оскільки побоювалась, що вони виженуть її з дому коли дізнаються про її вагітність. В один із днів у період з 25 січня 2016 року по 1 лютого 2016 року Ольга, коли її батьки вже спали, за місцем свого постійного проживання, відчула нестерпний біль

в області попереку та живота. Не будучи впевненою, що в неї розпочалися пологи, вона вийшла до туалету, що знаходився на подвір'ї домоволодіння.

В туалеті на території домоволодіння по вул. Леніна, 116 в с. Чкалове Нікопольського р-ну близько 05⁰⁰ год. у Ольги відбулися стрімкі пологи і вона народила здорового хлопчика. Під час пологів дитина впала на підлогу туалету та закричала. В цей час Ольга, яка боялась осуду своїх батьків та знаходилась в особливому психічному та фізичному стані, пов'язаному з пологами, навмисно з метою позбавлення новонародженої дитини життя, в сараї, який розташований на прибудинковій території, взяла старий светр, впеленала новонароджену дитину, закривши ніс та рот дитини, чим позбавила її можливості дихати. Тільки після того, як дитина перестала подавати ознаки життя, вважаючи її мертвою, з метою приховати тіло, Ольга поклала тіло дитини в спеціально принесений синтетичний мішок і переховала тіло в закинутому гаражному приміщенні на території домоволодіння, після чого приблизно в 10-х числах лютого 2016 року Ольга винесла мішок з тілом дитини з подвір'я за межами села, де 18 лютого 2016 року тіло дитини було знайдено мешканцями села.

- ✓ *Оцініть дії Ольги.*
- ✓ *Встановіть, чи є в її діях ознаки кримінального правопорушення передбачені ст. 115, 116, 117 та 119 КК України?*
- ✓ *Визначте основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть, чи має значення для кваліфікації час та обстановка вчиненого діяння?*
- ✓ *Чи вплине психічний стан Олени під час вчиненого на кваліфікацію?*

Кейс 10.

Маючи на меті привласнення чужого майна, озброївшись обрізом мисливської рушниці Агратіна проник до будинку міської радіокомпанії, щоб викрасти відеоапаратуру.

Після проникнення на територію радіокомпанії, був помічений охоронцем, який наказав йому зупинитись, проте Агратіна,

демонструючи обріз, наказав охоронцеві відключити сигналізацію та лягти на землю головою вниз. Коли охоронець ліг на землю, Агратіна зв'язав йому руки клейкою стрічкою, а рот закрив великим кляпом. Кляп перекрив дихальні шляхи в результаті чого, охоронця на другий день знайшли мертвим.

- ✓ *Оцініть дії Агратіни, визначте основний безпосередній та додатковий об'єкт кримінального правопорушення?.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 187, 115, 119 та 263 КК України.*
- ✓ *Охарактеризуйте ознаки суб'єктивної сторони вчиненого Агратіною кримінального правопорушення.*

Кейс 11.

25 вересня 2010 року близько 15⁰⁰ год. в городі домоволодіння Шпака знайдено труп неповнолітньої ОСОБА_1 з ознаками насильницької смерті. За цим фактом того ж дня прокуратурою Запорізької області зареєстровано в ЄРДР кримінальне провадження № 250428 за ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України.

26 вересня 2010 року, приблизно о 12-13 год., у процесі перевірки осіб, можливо причетних до вчинення кримінального правопорушення, в Пологівський РВ УМВС Запорізької області, що розташований по вул. Жовтневій, 61 в м. Пологи, для дачі пояснень було доставлено мешканця с. Пологи ОСОБА_2, який заявив про свою непричетність до вчинення зґвалтування та вбивства ОСОБИ_1.

Не дивлячись на це, оперуповноважений Лисак, з метою спонукання ОСОБИ_2 під фізичним та психічним впливом до самообмови у вчиненні умисного вбивства ОСОБА_1, явно виходячи за межі наданих йому прав і повноважень, не маючи фактичних даних щодо причетності ОСОБА_2 до вчинення кримінального правопорушення, використовуючи незаконні методи проведення дізнання, які виразилися у застосуванні до ОСОБА_2 катування у вигляді фізичного насильства, яке виразилося у нанесенні останньому не менше 3-х ударів руками в область обличчя, чим заподіяв сильного фізичного болю.

27 вересня 2010 року, оперуповноважений Лисак, заступник начальника карного розшуку Владислав та перший заступник начальника кримінальної юстиції Процик, виходячи за межі своїх повноважень для доведення вини ОСОБИ_2 протягом 2 діб застосовували до останнього фізичне та психічне насилля, що мають ознаки катування.

- ✓ *Оцініть дії працівників правоохоронних органів.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 127 КК України.*
- ✓ *Визначте обов'язкові ознаки об'єкта кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте обов'язкові ознаки суб'єкта кримінального правопорушення.*
- ✓ *Які ознаки суб'єктивної сторони вчиненого впливають на кваліфікацію діянь?*

Кейс 12.

2 вересня 2017 року близько 3⁰⁰ год. ночі підсудні ОСОБА_1 та ОСОБА_2, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, знаходились у м. Хмельник по вул. Леніна біля супермаркету «Сільпо» і попередньо домовились про заволодіння чужого майна, яке знаходилось у ОСОБИ_3, який також був в стані алкогольного сп'яніння та спав на лавці біля супермаркету.

Розбудили останнього, завели в лісосмугу поряд з міським пляжем і з застосуванням до ОСОБИ_3 насильства, небезпечного для його здоров'я заволоділи його майном: мобільним телефоном «Nokia-5800 black» вартістю 2000 гривень, мобільним телефоном «LG-K 342» вартістю 1550 гривень, 2 пачками сигарет «Winston» по 25 гривень за пачку на суму 50 гривень.

Після цього обидва нанесли ногами численні удари по тулубу та життєво-важливих органах – голові, порвавши на ньому одяг, обидва залишили місце події.

Хвилин через 20 після того ОСОБА_1 та ОСОБА_2, побоюючись, що ОСОБА_3 може дати свідчення проти них, з метою приховання розбійного нападу повернулись до місця, де викинули побитого ОСОБА_3, кинули на голову ОСОБА_3

дерев'яну колоду, від нанесених травм останній, як показала експертиза, загинув від набряку головного мозку.

- ✓ *Оцініть дії ОСОБА_1 та ОСОБА_2.*
- ✓ *Визначте об'єкт кримінального правопорушення ознайомившись.*
- ✓ *Визначте вид та форму вини, інтелектуальний та вольовий моменти осудності ОСОБА_1 та ОСОБА_2.*
- ✓ *Встановіть, які ознаки суб'єктивної сторони впливають на оцінку вчиненого?*

Питання для самоконтролю:

- ✓ розкрийте суб'єктивну сторону кримінального правопорушення, поняття та її значення;
- ✓ розкрийте обов'язкові ознаки суб'єктивної сторони кримінального правопорушення;
- ✓ опишіть, які є форми вини;
- ✓ розкрийте прямий та непрямий умисел;
- ✓ охарактеризуйте, що законодавець вклав в поняття «кримінальна протиправна недбалість та самовпевненість»;
- ✓ охарактеризуйте зміст вольового моменту при прямому умислі;
- ✓ охарактеризуйте зміст інтелектуального моменту при кримінально протиправній самовпевненості;
- ✓ розкрийте основні ознаки розмежування кримінальної протиправної недбалості та самовпевненості;
- ✓ дайте визначення змішаної форми вини;
- ✓ охарактеризуйте факультативні ознаки суб'єктивної сторони та їх вплив на кваліфікацію;
- ✓ розкрийте поняття «помилка», «випадок», та їх вплив на кримінальну відповідальність.

Література:

13. Авраменко О.В. Стан сильного душевного хвилювання за кримінальним правом України Монографія. Львів: Львівський держ. у-т внутрішніх справ, 2009. 244 с.

14. Багіров С. Подвійна форма вини і реформа кримінального законодавства України. Науковий вісник Юридичної академії МВС України. Дніпропетровськ. 2000. Вип. 2 (2). С. 106 – 112.

15. Вереша Р. В. Випадок та помилка у кримінальному праві : наук.-практ. посіб. Київ : Правова єдність, 2016. 50 с.

16. Вереша Р. В. Суб'єктивні елементи складу злочину: наук.-практ. посіб. Київ: Правова єдність; Алерта, 2015. 88 с.

17. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В.Я. Борисов. Харків: Право, 2020. 584 с.

18. Кримінальний кодекс України з постатейним коментарем, Висновками Верховного Суду України / упоряд. С.Г. Туманов. Харків: Право, 2019. 792 с.

19. Постанови Пленуму Верховного Суду України у справах кримінальної спеціалізації / упоряд.: О. М. Литвинов, А. М. Яценко. Харків: Константа, 2018. – 320 с.

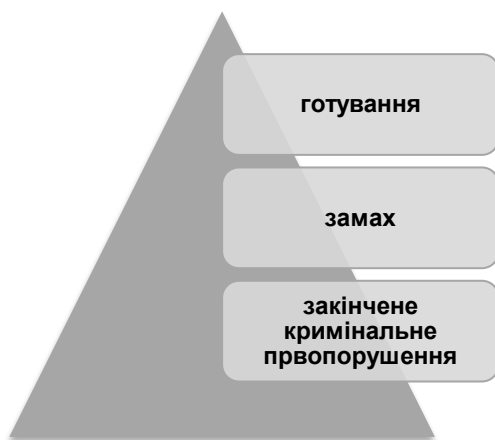
20. Українська кримінологічна енциклопедія / за заг. ред. В. В. Чернея, В. В. Сокурєнка. Київ: Нац. акад. внутр. справ; Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ; Кримін. асоц. України; Золота миля, 2017. 804 с.

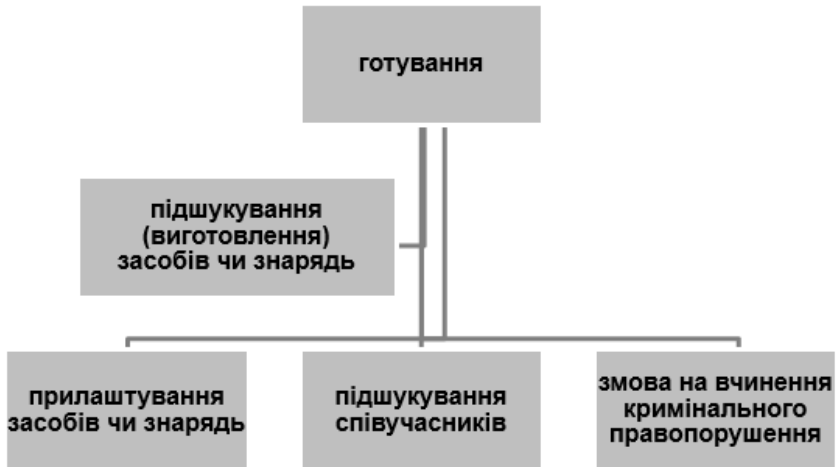
ТЕМА 10. Інститут стадій кримінального правопорушення

Практичне заняття передбачає вивчення студентами наступних понять: поняття, види та значення стадій кримінального правопорушення; відмежування готування до кримінального правопорушення від виявленого наміру; види замаху; підстави та межі кримінальної відповідальності за готування та замах на об'єкти кримінально правової охорони; кваліфікація готування і замаху; обставини, які враховує суд при призначенні покарання за попередню кримінальну протиправну діяльність; підстави і умови виключення кримінальної відповідальності при добровільній відмові від доведення кримінального правопорушення до кінця, відмінність добровільної відмови від дійового каюття як виду звільнення від кримінальної відповідальності.

Класифікація стадій кримінального правопорушення, згідно національного законодавства

Готування як перша стадія кримінального правопорушення

Класифікація (види) замаху як стадія кримінального правопорушення

Ознаки які розкривають зміст замаху як стадії кримінального правопорушення

Склади кримінальних правопорушень за моментом закінчення (за конструкцією). Етапи кримінального правопорушення

Добровільна відмова від вчинення кримінального правопорушення її характерні ознаки

Добровільна відмова від вчинення кримінального правопорушення має місце тоді, коли особа вчинила вже деякі діяння, спрямовані на порушення та завдання шкоди об'єкту кримінально правової охорони, та сама припиняє початі дії або бездіяльність, не довівши до кінця свій кримінально-протиправний намір.

Можемо вважати, що особа добровільно відмовляється тоді, коли відмова проявляються в утриманні або активному запобіганні наслідку. Характерним для припинення протиправних дій є своєчасність. Своєчасність – добровільна відмова має місце тоді, коли особа припиняє створення умов для скоєння кримінального правопорушення або дій, які безпосередньо спрямовані на скоєння кримінального правопорушення до моменту, з яким законодавець пов'язує момент закінчення кримінального правопорушення. Добровільність – свобода волевиявлення особи в момент добровільної відмови.

Кейс 1.

Обвинувачений ОСОБА_1 у 2012 році маючи на меті обмін інформацією з необмеженою кількістю осіб за допомогою персональної обчислювальної машини зареєструвався у загальнодоступному та соціально-орієнтованому ресурсі мережі Інтернет «Вконтакте», під псевдонімом «ПАТРИОТ».

У подальшому, 16.06.2017 року за допомогою особистого смартфона марки «Samsung» використовуючи вказану сторінку під мережевим псевдонімом «ПАТРИОТ», з метою доведення до відома усіх користувачів соціально-орієнтованого ресурсу мережі Інтернет «Вконтакте», які відвідували (відвідуватимуть) попередньо створені електронні сторінки спільнот із назвами: «ЧУЖАК»; «МИР ПОНАД УСЕ»; «ПРАТИ», а також автоматичного сповіщення усіх користувачів вказаної соціальної мережі, котрі підписані на публікації таких спільнот, умисно, о 14.18 годині розмістив графічні та текстові файли на яких зображені прапор України та пам'ятник Т. Г. Шевченку, поверх яких розміщено видрукований текст, що починається фразою «В Польше – громкая премьера» та закінчується наступним текстом: «Не смотря на все это, много поляков считают Волынь своей территорией и большинство украинцев волынского региона били бы не против стать частью Польши. Так вперед, пусть настанет историческая справедливость. Волынь это Польша и нужно все сделать что бы земли объединились снова! «Доборолась Україна до самого краю..» (Т. Шевченко)», що був доступний для загального ознайомлення всіх користувачів вказаної соціальної мережі, які відвідували сторінки зазначених спільнот, та автоматично надійшли як сповіщення всім користувачам соціально-орієнтованого ресурсу мережі Інтернет «Вконтакте», що були підписані на публікації таких спільнот.

- ✓ *Оцініть дії ОСОБА_1.*
- ✓ *Ознайомтеся зі статтею 110 КК України.*
- ✓ *Встановіть основний безпосередній об'єкт вчиненого діяння, вкажіть всі обов'язкові ознаки об'єкта кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть, який це склад кримінального правопорушення за конструкцією?*

- ✓ *Встановить стадію кримінального правопорушення яка є в діях ОСОБА_1.*

Кейс 2.

Аркадій, активний користувач Інтернет мережі, розуміючи, що конституційний лад включає встановлені Конституцією України основні засади життєдіяльності суспільства, держави і людини, відповідно до частини 2 статті 5 Конституції України право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові, відповідно до частини 1 статті 38 Конституції України громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевому референдумі, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування і у відповідності до статті 69 Конституції України народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії.

Таким чином протягом жовтня – листопада 2018 року, усвідомлюючи, що діє незаконно, поширив в мережі Інтернет, а саме у загальнодоступному соціальному ресурсі «Фейсбук», де він зареєстрований як користувач з назвою «За майбутнє» та «Ми прагнемо змін» матеріали анти державницького спрямування серед яких були і матеріали з коментарем: «Товарищи !! Не пора ли уже вийти и вынести эту свору?!» із закликами до необмеженого кола осіб.

Згідно висновку експерта № 193/1 від 05 березня 2020 року Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз СБУ, за результатами проведення судово-лінгвістичної експертизи, у фото повідомленні з текстом «Товарищи!! Не пора ли уже вийти и вынести эту свору?!» містяться заклики до товаришів, однодумців вийти (ймовірно, на акції протесту) та винести (викинути, прогнати) цю свору, тобто примусити, застосовуючи силу, представників, керівництво чинної влади (на той час складання тексту) залишити свої посади, що є закликом до насильницької зміни чинної влади в Україні.

- ✓ *Дайте оцінку діям Аркадія ознайомившись зі ст. 109 КК України.*

- ✓ *Розкрийте об'єкт кримінального правопорушення та предмет.*
- ✓ *Розкрийте ознаки суб'єктивної сторони які впливають на кваліфікацію вчиненого.*
- ✓ *Встановіть момент закінчення та стадію вчиненого кримінального правопорушення передбачене ст. 109 КК України.*

Кейс 3.

25-річний Возний, громадянин України, хотів придбати через мережу Інтернет пістолет для самооборони, адже він працював в охороні в одному з нічних клубів м. Києва, та завжди повертався додому дуже пізно і побоювався за своє життя.

Для цього Возний декілька разів шукав на різних сайтах, де продається нелегально зброя, адже легально купити було дуже дорого і він не міг цього собі дозволити. Проте купити йому так і не вдалося, адже бажаної моделі пістолета або ж не було в продажі, або були надто дорогі.

- ✓ *Оцініть дії Возного.*
- ✓ *Встановіть, чи є в його діях ознаки складу кримінального правопорушення передбачений ст. 263 КК України, обґрунтуйте вашу відповідь?*
- ✓ *Встановіть стадію вчинених діянь, якщо вони є кримінально-протиправними.*

Кейс 4.

Денис з метою викрадення уночі проник до приватного будинку, що знаходиться на вул. Стрийській, буд. 26, м. Львів, який належить Рябчику, за яким він слідкував вже декілька днів і знав, що 22 лютого 2019 року його не буде вдома, проник через гаражне приміщення до будинку та почав шукати, де знаходяться дорогі прикраси, гроші, техніка і все, що можна винести.

Коли Денис шукав, то почув, нібито відкрились двері гаража, проте, він подумав, що йому здалось, однак коли він бігав зверху на поверх в пошуках наживи, його зустрів охоронець, який якраз прийшов перевіряти будинок.

Дмитро був затриманий та переданий працівникам поліції.

- ✓ *Оцініть дії Дмитра.*
- ✓ *Ознайомтеся з ч. 3 ст. 185 КК України.*
- ✓ *Встановіть об'єкт та предмет кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте стадію вчиненого Дмитром протиправного діяння, звернувшись до Постанови № 10 Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 року «Про судову практику у справах про злочини проти власності».*

Кейс 5.

Погоренний вирішив в легкий спосіб отримати великі гроші, а саме за рахунок їх незаконного виготовлення. Для цього він, маючи «золоті руки», скупив у мережі Інтернет та ринках деталі, сконструював обладнання для виготовлення гривневих банкнот. Коли на своєму саморобному станку він виготовив кілька зразків, підбираючи різні фарби, його було затримано.

- ✓ *Чи підлягає Погоренний кримінальній відповідальності?*
- ✓ *Встановіть, чи є в його діях ознаки складу кримінального правопорушення передбачений ст. 199 КК України?*
- ✓ *Встановіть момент закінчення кримінального правопорушення передбачений статтею 199 КК України.*
- ✓ *Визначте стадію вчиненого протиправного діяння.*

Кейс 6.

Гаврилюк вів безладний спосіб життя, 21 серпня 2019 року приблизно о 5 годині 50 хвилин перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння знаходячись неподалік будинку №63 по вулиці Гвардійській в м. Хуст наздогнав Руслану, яка йшла на роботу, напав на неї з метою схилити її до статевого акту неприроднім способом, силоміць зтягнув її у провулок, що веде до Хустського філіалу Дрогобицького університету. Знаходячись у безлюдному місці Гаврилюк вдарив Руслану кулаком в обличчя та пригрозив потерпілій більш тяжкими наслідками у разі неприпинення нею опору.

Проте Руслана вирішила не здаватися, зробивши вигляд, що хоче розтігнути плащ, вдарила сумкою по голові в якій знаходився термос з чаєм таким чином, вона втекла від Гаврилюка та

повідомила правоохоронні органи. Гаврилюка по гарячих слідах затримано.

- ✓ *Оцініть дії Гаврилюка, ознайомившись зі ст. 152 КК України.*
- ✓ *Встановіть об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте стадію вчиненого кримінального правопорушення.*

Кейс 7.

Леонід 26 жовтня 2016 року близько 17⁰⁰ години в стані легкого алкогольного сп'яніння, знаходячись в приміщенні власного житлового будинку по вул. Жовтнева, 194, в с. Каменське Іршавського району та маючи умисел на задоволення свої статеві пристрасті, достовірно знаючи, що Ірина, двоюрідна його племінниця, є малолітньою, скористався відсутністю батьків останньої та інших осіб, порушуючи нормальний розвиток малолітньої, яка внаслідок свого малолітства не інформована, щодо сутності відносин між статями та не усвідомлювала і не розуміла характеру та змісту вчинюваних відносно неї дій, використовуючи таким чином її безпорадний стан, оголив свої статеві органи, примушував малолітню мацати їх руками, після чого роздягнув її оголивши статеві органи малолітньої Ірини після чого став мацати руками її статеві органи, задовольнивши таким чином свою статевою пристрастю.

- ✓ *Оцініть дії Леоніда ознайомившись зі ст. 153 та 156 КК України.*
- ✓ *Визначте об'єкт та суб'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть, чи протиправні діяння є закінченим кримінальним правопорушенням?*

Кейс 8.

18 вересня 2015 року о 17 годині 28 хвилин Карп, маючи намір щодо переміщення через митний кордон України сильнодіючих речовин, здійснив виїзд в Угорську Республіку через митний пост «Тиса» Закарпатської митниці Державної фіскальної служби України. Карп біля ресторану «Бурій Ведмідь»

(«Barnamedve Etterem» м. Загонь Угорської Республіки), отримав в особи, з якою попередньо домовлявся, лікарські засоби, а саме: 400 таблеток, які містилися у 16 блістерах із написом «NAPOSIM 10 mg Metandienonum 25 comprimate NAPOSIM 10 мг 25 таблеток VERMODJE» та рідину, яка містилася у 74 ампулах із написом «Testosteron E 250 mg/ml 1 ml».

Вказані таблетки та ампули Карп загорнув у поліетиленовий пакет із написом «DUTY FREE», помістив у спортивний матерчатий рюкзак червоного кольору.

Карп з метою перетину угорсько-українського кордону, не ставлячи до відома особу, у якої він отримав вказані вище лікарські засоби щодо їх переміщення через митний кордон України, підійшов до дороги, яка веде до пункту пропуску «Загонь» Угорської Республіки, щоб зупинити попутний транспорт, який би їхав в Україну. Через деякий час, Карп зупинився автомобіль марки «Volkswagen Passat», реєстраційний номерний знак Угорської Республіки MTU756, під керуванням громадянина України Максима.

Знаючи, що переміщення вказаних вище лікарських засобів через митний кордон України заборонено, Карп не повідомляючи водія про наявні у нього вказані засоби, виїхав у напрямку угорсько-українського кордону, який перетнули о 23 годині 05 хвилин 18 вересня 2015 року.

Пройшовши прикордонний паспортний контроль, Карп, слідуючи на вищезазначеному транспортному засобі по смузі «в'їзд в Україну – зелений коридор», маючи намір незаконно перемістити на територію України попередньо прихований від митного контролю у власних речах сильнодіючих речовин, при усному його опитуванні працівником митного посту, повідомив, що заборонених до переміщення через митний кордон України, а також таких речей та предметів, які підлягають заявленню та декларуванню, у нього немає.

Однак з огляду на наявну попередньо від працівників Управління Служби безпеки України в Закарпатській області інформацію про можливу причетність Карпа до незаконного переміщення через митний кордон України сильнодіючих або

отруйних речовин, працівником митного посту «Тиса» Закарпатської митниці Державної фіскальної служби України було прийнято рішення про виведення автомобіля марки «Volkswagen Passat», реєстраційний номерний знак Угорської Республіки MTU756, та осіб, що слідували у ньому, із режиму «зелений коридор» і проведення поглибленого огляду речей та предметів, що переміщувалися вказаним транспортним засобом через митний кордон України. Надалі, у ході поглибленого огляду, у рюкзаку, який зі слів Максима належав Карпу, працівником митного посту були виявлені приховані від митного контролю коробки з таблетками.

- ✓ *Оцініть дії Карпа ознайомившись зі ст. 201 КК України.*
- ✓ *Встановіть об'єкт та предмет кримінального правопорушення.*
- ✓ *Вкажіть, на якій стадії дане кримінальне правопорушення було закінчене?*

Кейс 9.

Лобзик В.В., працюючи автослюсарем – водієм у ПП «Промінь» і періодично здійснюючи поїздки у Словацьку Республіку, в кінці лютого 2015 року із корисливих мотивів погодився на пропозицію Сергія перемістити через митний кордон України в Словацьку Республіку 3 картини: «Жорнава», «Портрет сина» та «Портрет молодого чоловіка», які становлять культурну цінність. Так, 24.02.2015 року Сергій о 22 годині 30 хвилин передала Лобзику В. В. вищевказані картини, упаковані в поліетиленову упаковку чорного кольору. Знаючи, що діє незаконно, без свідoctва на право вивезення картин, ретельно їх приховав від митного контролю у своєму автомобілі марки «Форд Транзит», помістивши під ковролінове покриття вантажного приміщення даного автомобіля, зверху приклавши двадцятьма ящиками плитки, що унеможливило виявлення згаданих картин під час митного контролю.

25.02.2015 року о 8 годині 15 хвилин Лобзик В. В. заїхав на автомобілі марки «Форд Транзит», в зону митного контролю митного поста «Ужгород» Закарпатської митниці ДФС, де обрав смугу руху «зелений коридор», як спрощену систему митного

оформлення, не заявивши при усному опитуванні про наявність у нього прихованих культурних цінностей, пройшов митне оформлення.

Однак у зв'язку із наявністю повідомлення спецпідрозділу СБУ в Закарпатській області № 58/14-699 від 25.02.2015 року щодо проведення переогляду вищевказаного транспортного засобу, останній був направлений в бокс поглибленого огляду митного поста «Ужгород», де в результаті переогляду було виявлено вищевказані приховані від митного контролю картини.

Згідно висновку мистецтвознавчої експертизи Закарпатського обласного художнього музею ім. Й. Бокшая № 3 від 26.02.2015 року надані на дослідження картини «Жорнава» та «Портрет сина» та картина «Портрет молодого чоловіка» мають музейну цінність, у зв'язку з чим не можуть бути вивезені за межі України.

- ✓ *Оцініть дії Лобзика В. В. та Сергія.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 201 КК України, встановіть факт порушення кримінального законодавства України, визначте безпосередній об'єкт та предмет протиправних діянь.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 14 та 15 КК України встановіть стадію кримінального правопорушення вчиненого Лобзиком В.В. та Сергієм.*

Кейс 10.

Коменда А. А. з 2018 року займався пошуком, колекціонуванням та продажем старовинних монет. Спілкуючись за допомогою мережі «Інтернет» та електронної скриньки з іншими колекціонерами, він познайомився з громадянином Чехії Млошем Копецьким, який також займається колекціонуванням та користується електронною скринькою, з яким домовився щодо продажу старовинних монет, які останній надішле йому за винагороду в розмірі 80% від прибутку.

На початку лютому 2020 року Коменда А. А. зібрав тридцять шість старовинних монет, які 22 лютого 2020 року рекомендованим листом з штрих кодом «RA430244288851UA» відправив на адресу Млоша Копецького через відділення поштового зв'язку «Луцьк-2020» (м. Луцьк, вул. Рівненська, 109).

24 лютого 2020 року під час здійснення митного контролю вказаного поштового відправлення у відділі митного оформлення № 5 митного поста «Чоп залізничний» Чопської митниці, інспектором митниці були виявлені відправлені Коменди А. А. монети. Враховуючи, що зазначені монети випущені до 1960 року і на їх переміщення через митний кордон України потрібен відповідний дозвіл, і те, що вони не були приховані від митного контролю, рекомендований лист з монетами був повернутий відправнику з відміткою Чопської митниці від 24.03.2020 року «не підлягає пропуску через митний кордон України з причин відсутності дозволів Наказом Міністерства культури та мистецтв України № 258 від 22.02.2002 р.».

Отримавши зазначеного листа, Коменда А. А. не бажаючи отримувати дозвіл на переміщення старовинних монет через митний кордон України, вступив у злочинну змову щодо їх незаконного переміщення, з прихованням від митного контролю, з гр. Чехії. З цією метою, Коменда А. А. в підручнику з фізики для 10-го класу вирізав отвір розміром 10,5x14,5 см., утворивши тайник, в який помістив пакунок з 36 старовинними монетами. У подальшому підручник помістив у конверт на якому вказав відомості щодо відправника, та отримувача. 4 березня 2020 року Коменда А. А. через відділення поштового зв'язку відправив поштове відправлення з вмістом прихованих 36 старовинних монет рекомендованим листом з штрих кодом «RA 430100825 UA»

25 березня 2020 року в пункті міжнародних поштових відправлень та міжнародних експрес відправлень відділу митного оформлення №5 митного поста «Чоп залізничний» Чопської митниці, під час здійснення митного контролю рекомендованого листа з штрих кодом «RA430100825UA», за допомогою спеціальних технічних засобів, було виявлено не заявлені митному органу у встановленому порядку, приховані від митного контролю 36 старовинних монет.

- ✓ *Оцініть дії Коменди А. А. ознайомившись зі ст. 14, 15 та 201 КК України.*

- ✓ *Визначте основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення та ознаки об'єкта, які впливають на кваліфікацію вчиненого.*
- ✓ *Встановіть склад кримінального правопорушення за моментом закінчення.*
- ✓ *Визначте стадію кримінального правопорушення.*

Питання для самоконтролю:

- ✓ розкрийте поняття стадій кримінального правопорушення;
- ✓ які є законодавчо визначені стадії;
- ✓ що ви розумієте під стадією готування;
- ✓ що містить в собі поняття замаху на кримінальне правопорушення;
- ✓ які ви знаєте види замахів;
- ✓ схарактеризуйте закінчене кримінальне правопорушення;
- ✓ які ви знаєте види незакінченого кримінального правопорушення;
- ✓ опишіть добровільну відмову від вчинення кримінального правопорушення та її вплив на кримінальну відповідальність.

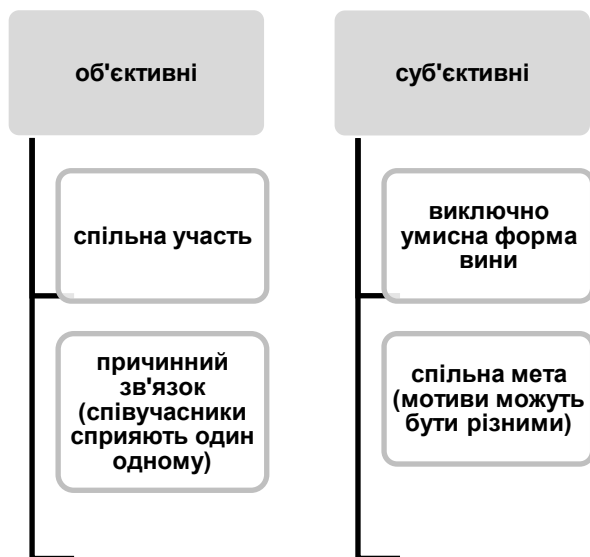
Література:

1. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х т. Т.1. Загальні засади. Київ: Дакор, 2018. 404 с.
2. Бурдін В.М. Стадії вчинення злочину (кримінально-правове дослідження): Моног. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 304 с.
3. Смелянов В.П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин: наук.-практ. Посібник. Харків, 2018. 142 с.
4. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник . В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В.Я. Борисов. Харків: Право, 2020. 584 с.
5. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.
6. Тихий В. П. Питання застосування норм Кримінального кодексу України щодо стадій злочину. *Законодавство України: науково-практичні коментарі*. 2002. № 1. С. 70–75.
7. Шевчук А.В. Стадії вчинення злочину: дис. канд. юрид. наук. Чернівці, 2002. 181 с.

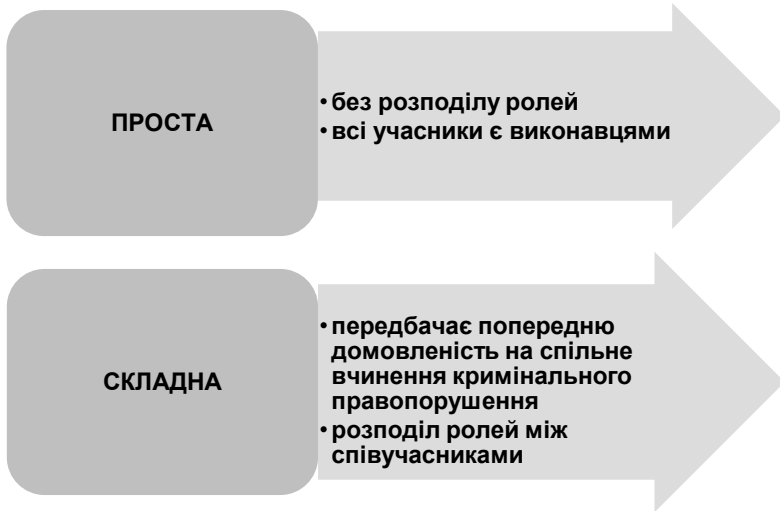
ТЕМА 11. Інститут співучасті у кримінальному правопорушенні

Практичне заняття передбачає ознайомлення студентів з інститутом співучасті в кримінальному праві, тема розкриває наступні поняття: співучасть, яка передбачена в ст. 26 КК України, об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті; форми співучасті; види співучасників; підстави та межі кримінальної відповідальності співучасників, ексцес виконавця, співучасть у кримінальному правопорушенні із спеціальним суб'єктом, невдале підбурювання і пособництво ст. ст. 29, 30 КК України; добровільна відмова співучасників передбачена ст. 31 КК України.

Інститут співучасті та його характерні ознаки

Форми співучасті

Види співучасників

<p>організатор - особа, яка організувала чи керувала вчиненням кримінального правопорушенням, яка утворила кримінальне протиправне угруповання, спланувала план дій, забезпечила фінансування</p>		
<p>підбурювач- внесок його злочинних діянь проявляється у вмовлянні, погрозі, підкупі, схилянні інших співучасників на вчинення кримінального правопорушення</p>	<p>пособник- особа яка своїми порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь, усуває перешкоду, а також зазделедь обіцяє приховати кримінальне правопорушення, предмети чи знаряддя вчиненого</p>	<p>виконавець- особа, яка в групі з іншими співучасниками вчиняє дії об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, або використовує інших осіб, що не є суб'єктами, для вчинення кримінального правопорушення</p>

Межі відповідальності співучасників

відповідальність кожного співучасника залежить від його участі у вчиненому

наявність у співучасників обтяжуючих чи пом'якшуючих обставин, які впливають на відповідальність

загальні межі відповідальності залежать від дій об'єктивної сторони виконавця, співучасники відповідають за дії виконавця

ексцес виконавця - вчинення кримінального правопорушення, яке не обумовлено співучасниками, за ексцес виконавця іншим співучасникам діяння вчинене виконавцем не інкримінується

Кейс 1.

Рябчинський та Лось за попередньою змовою в період з березня-квітня 2019 року у м. Свалява, Закарпатської області незаконно збували вогнепальну зброю та бойові припаси, а саме: пістолет-кулемет Скорпіон, набої калібру 7.65 мм, у кількості 50 шт. громадянам Липці та Гриб, які придбали вищезазначені предмети зброї та бойові припаси в результаті проведення оперативної закупки. Даний пістолет-кулемет, бойові набої, а також комплектуючі до них предмети (засоби для безшумної стрільби, три магазини для набоїв, дві кобури) Рябчинський незаконно придбав у невстановлених слідством осіб у період 2016-2018 рр. та приховано зберігав за адресою: м. Свалява, вул. Машкіна 1, Закарпатської області без передбаченого законом дозволу.

З метою реалізації вищезгаданого наміру обвинувачений Рябчинський та Лось надіслав Липці за допомогою засобів мобільного зв'язку повідомлення з номером банківської картки

на ім'я Вингренок для передоплати грошових коштів за зброю та боєприпаси. Згадане повідомлення Липка виконав, та на вказану вище банківську картку перерахував 13 000 гривень. Після повної оплати зброю та боєприпаси до неї мали передати Рябчинський та Лось на станції залізничного вокзалу.

Того ж дня, біля 20 годин 30 хвилин, на території залізничного вокзалу м. Свалява Рябчинський та Лось були затримані співробітниками СБУ, а вогнепальна зброя та бойові приписи виявлені та вилучені.

- ✓ *Оцініть ситуацію, звернувшись до ст. 28 та 263 КК України.*
- ✓ *Встановіть об'єкт та предмет кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте вид та форму співучасті.*
- ✓ *Визначте види співучасників та межі їх відповідальності у вчиненому кримінальному правопорушенні.*

Кейс 2.

В., Ж., Л., К., П. та О. в період з 10 по 12 лютого 2015 року, діючи за попередньою змовою між собою та особами без громадянства І. та Ю. за попередньо узгодженим планом, будучи достовірно обізнаними про порядок вивезення з України культурних цінностей, з метою переміщення культурних цінностей з приховуванням від митного контролю, вивезли 101 книгу, 94 з яких становлять культурну цінність, а саме: чотиритомне видання, «Петербургский Некрополь»; чотири книги з назвою «ПИСЬМА и БУМАГИ» з маркуваннями, виготовлені (надруковані) в кінці 19-го сторіччя початку 20-го сторіччя, а саме у 1887 році, у 1899 році, у 1900 році у типографії «Государственная Типография» у місті Санкт-Петербург; 59 випусків зброшурованих у двадцять шість книг щомісячного історичного видання «РУССКАЯ СТАРИНА»; семитомне видання у п'яти книгах під загальною назвою «ПОЛНОЕ САБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ ОАДДЕЯ БУЛГАРИНА», що є белетристичним твором та ін.

Таким чином, В., не маючи відповідних дозволів на переміщення культурних цінностей через митний кордон України, обрав для проходження зону спрощеного митного контролю «зелений коридор», усно заявивши відсутність у нього будь-яких

товарів, що підлягають обов'язковому письмовому декларуванню, оподаткуванню, підпадають під встановлені законодавством заборони та обмеження щодо вивезення за межі митної території України, та перемістив близько 18 годині 12 лютого 2015 року отримані від О. книги, що становлять культурну цінність, приховавши їх від митного контролю, прямуючи на транспортному засобі через державний кордон України до Угорщини через митний пост «Вилок» Закарпатської митниці ДФС України.

Ж., знаючи про відсутність відповідних дозволів на переміщення культурних цінностей – книжок через митний кордон України, домовився 12.02.2015 року близько 11 годині 20 хвилин у митному пункті пропуску «Вилок» Закарпатської митниці ДФС України з особою, представником контролюючих органів на кордоні щодо безперешкодного пропуску транспортного засобу марки яким керував В., із наявними у ньому товарами, не повідомляючи останнім найменування товарів (предметів), які будуть у ньому перевозитись.

Л., 11 та 12 лютого 2015 року, знаючи про відсутність відповідних дозволів на переміщення культурних цінностей, домовився з представниками пункту пропуску «Тісочеч» Угорської митниці щодо безперешкодного пропуску транспортного засобу марки В., із наявними у ньому товарами, не повідомляючи останнім найменування товарів (предметів), які будуть у ньому перевозитись, які В., близько 18 години 12 лютого 2015 року перемістив, приховавши від митного контролю через державний кордон України до Угорщини, приховавши серед багажу у дорожніх валізах, а також провів переговори щодо визначення місця доставки вказаних книг на території Угорщини, і взяв на себе обов'язок супроводження переміщених культурних цінностей територією Угорщини та передачу їх О.

К., в період з 10 по 12 лютого 2015 року, знаючи про відсутність відповідних дозволів на переміщення культурних цінностей через митний кордон України, перебуваючи у м. Виноградів Закарпатської області домовився із О., та П. щодо переміщення культурних цінностей через митний кордон України, запропо-

нував громадянам України мешканцям м. Виноградів Закарпатської області Ж., В. і Л., за грошову винагороду сприяти у переміщенні культурних цінностей,

При переміщенні вказаних предметів на територію Угорщини предмети культурної цінності були виявлені працівниками правоохоронних органів Угорщини, громадяни України В., Ж., Л., К., П. та О. затримані та передані Україні для притягнення останніх до кримінальної відповідальності.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 201 КК України.*
- ✓ *Визначте безпосередній об'єкт кримінального правопорушення передбачені ст. 201 КК України, розкрийте дії об'єктивної сторони вказаного кримінально протиправного діяння.*
- ✓ *Зверніться до ст. 28 та 29 КК України встановіть вид співучасті та співучасників за своєю функціональною роллю, обґрунтуйте вашу відповідь.*
- ✓ *Встановіть межі кримінальної відповідальності співучасників.*

Кейс 3.

Абдурахманов, маючи намір легко збагатитись, продумав план вивезення старовинної ікони XII століття з України до Польщі. Для здійснення свого наміру Абдурахманов підмовив Краснова, який здійснював регулярні рейси до Польщі, перевезти ікони до Польщі, зазначивши, що вона не має жодної цінності і не є культурним надбанням або ж історичною цінністю.

Абдурахманов передав ікону Краснову, проте до дня виїзду з України до Польщі, Краснов засумнівався в правдивості слів Абдурахманова та відмовився перевести вказану ікону до Польщі.

- ✓ *Оцініть дії Абдурахманова та Краснова, ознайомившись зі статтею 201 КК України.*
- ✓ *Встановіть стадію вчиненого кримінального правопорушення в діях Абдурахманова та Краснова.*
- ✓ *Встановіть, на який стадії можлива добровільна відмова від вчинення кримінального правопорушення?*

- ✓ *Визначте, чи є співучасть в діях Абдурахвамова та Краснова, визначте види співучасників?*

Кейс 4.

Р., 10 листопада 2014 року близько 21⁰⁰ години в с. Чорна Тиса, Рахівського району, Закарпатської області на подвір'ї між будинками № 457 та 458 по вул. І. Франка, будучи на підпитку, на ґрунті тривалих неприязних відносин зі своїм сусідом – М., через те, що вони користуються однією спільною дорогою. Протягом останніх років М., забороняє родині Р., та людям, які йдуть до нього, ходити спільною дорогою, тому між Р. та М. триває земельний спір.

Р. в словесній перепалці з М. умисно наніс йому декілька ударів руками стиснутими в кулак по тілу та один удар дерев'яною палкою по руці М., почувши сварку, малолітній син Р., 12- річний З., прибіг на допомогу батькові та тримав руки М., внаслідок чого спричинили М. середньої тяжкості тілесні ушкодження у вигляді перелому правої променевої кістки, саден обличчя, шиї, синців передньої поверхні грудної клітки, лівого стегна.

- ✓ *Оцініть дії Р., та малолітнього сина З.*
- ✓ *Ознайомтеся зі статтею 122 КК України?*
- ✓ *Встановіть чи є співучасниками вчиненого діяння Р., та його син, обґрунтуйте вашу відповідь?*

Кейс 5.

Лахман О. О. 14 вересня 1996 року народження 23 грудня 2020 року приблизно о 22⁰⁰ годині в м. Бериславі, де він проживав все своє життя перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, знаходячись біля бару «Бригада» на перехресті вулиць 1-го Травня та Гоголя, в ході сварки, що виникла на ґрунті неприязних відносин з ревнющів до своєї співмешканки Юлії, умисно наніс один удар ножем в район грудної клітини Любківському П. Р., завдавши йому тілесні ушкодження у вигляді колото-різаної рани грудної клітини, складеним ножем, який мав при собі.

Зрозумівши, що він накоїв, прибіг додому, попросив Юлію свою кохану, захвати ніж та при допити поліції розказати що весь вечір 23 грудня вони були разом.

Юлія, не знаючи ситуації викинула ножа у смітник, який знаходився на протилежній вулиці від їхнього будинку.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 121 КК України.*
- ✓ *Встановіть основний безпосередній об'єкт вчиненого.*
- ✓ *Встановіть, чи є співучасть в діях Лахмана О.О. та його співмешканки Юлії?*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 27, 28 та 396 КК України, обґрунтуйте вашу відповідь.*
- ✓ *Встановіть межі кримінальної відповідальності фігурантів кримінального правопорушення.*

Кейс 6.

Романенко А. та Романенко Б., брати-близнюки, з метою отримання паспорту громадянина України для виїзду за кордон, будучи ознайомленим з порядком отримання такого паспорта, усвідомлюючи, що перебувають на обліку призовників у Рахівському районному військовому комісаріаті та підлягають призову на строкову військову службу в Збройних Силах України, 08 вересня 2016 року подали до сектору громадянства, імміграції, реєстрації фізичних осіб Рахівського районного відділу Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Закарпатській області завідомо підроблену – виготовлену за допомогою копіювально-множильної техніки довідку № 9/269 від 17.07.2016 року, видану від імені Рахівського районного військового комісаріату на їхнє ім'я, неправдиві відомості про те, що вони звільнені від призову, передані на облік військовозобов'язаних та зняті з обліку військовозобов'язаних в Рахівському районному військовому комісаріаті, в той час як рішення про звільнення від призову комісією Рахівського районного військового комісаріату не приймалось й довідка № 9/269 від 17 липня 2016 року Рахівським РВК братам не видавалася.

На підставі цієї виготовленої довідки 22 вересня 2016 року на ім'я Романенка А. та Романенка Б. було виготовлені паспорти

громадян України для виїзду за кордон, які 26 вересня 2016 року видано братам на руки.

Брати Романенки були притягнуті до відповідальності за підробку документів. В судовому засіданні Романенки вину свою у скоєному визнали та показали суду, що у 2010 році, після виповнення 18 років, їх викликали в Рахівський районний комісаріат для проходження комісії. Однак через те, що на той час вони проживали з батьками – пенсіонерами, хлопцям надали відстрочку від призову, по догляду за батьками. При цьому, жодного документу не видавалося, зі слів працівників військового, відстрочка надана до виповнення 25 років, з обмеженням виїзду з місця проживання.

Влітку 2016 року, під час розмови з сусідом Лупшак Дмитром, дізнались, що Дмитро має намір виїхати на сезонні роботи в Чеську Республіку та запропонував братам Романенко А. та Б. також поїхати на сезонні роботи. Проте брати сказали Дмитру, що в них немає паспортів для виїзду за кордон. Тоді Лупшак Дмитро пообіцяв допомогти виготовити паспорт. На другий день Лупшак Дмитро звів братів Романенків з невідомою для слідства особою, та той взявши дані про братів, виготовив на їх замовлення підроблені документи для отримання паспортів.

- ✓ *Оцініть дії братів Романенко та Лупшака.*
- ✓ *Визначте основний безпосередній об'єкт, встановіть всі обов'язкові ознаки об'єкта вчиненого ознайомившись зі ст. 358 КК України.*
- ✓ *Встановіть всі обов'язкові ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.*
- ✓ *Визначте вид та форму співучасті, ознайомтесь зі ст. 26, 27 та 28 КК України.*

Кейс 7.

17 вересня 2015 року приблизно о 22 годині 30 хвилин Андрій, домовившись зі своїм неповнолітнім другом Артуром, прослідкували за Ларисою, яка ввійшла на територію початкової школи № 1, що по вул. Висока в м. Ужгороді. Пройшовши кілька метрів за вхідні ворота Андрій підбіг ззаду до Лариси, обійняв її

двома руками за плечі та стиснув, цим самим блокуючи її рухи. В цей час Андрій покликав Артура, який відразу прибіг та почав виривати у Лариси з рук її мобільний телефон. На що потерпіла почала звати на допомогу.

В той момент на дорозі автомобіль блиснув фарами у двір школи та почав під'їжджати до вхідних воріт. Відчувши небезпеку хлопці повалили на землю Ларису та знаходячись на землі у горизонтальному положенні вони відібрали у неї мобільний телефон марки «Samsung», вартість якого становить 12 500 гривні, та зірвали з вух золоті сережки з дорогоцінними каменями-сапфірами на суму 19 000 гривні.

Після чого Андрій та Артур, почувши крики осіб, які вибігли з автомобіля, почали втікати з вкраденими речами. Внаслідок насильницьких дій згідно висновку судово-медичної експертизи у Лариси виявлено тілесні ушкодження у вигляді: садна на шкірних покривах правого колінного суглобу по передній поверхні.

Тілесні ушкодження отриманні внаслідок падіння потерпілої з висоти власного росту.

- ✓ *Оцініть дії Андрія та Артура.*
- ✓ *Визначте безпосередній об'єкт кримінального правопорушення ознайомившись зі ст. 186 КК України.*
- ✓ *Встановіть обов'язкові ознаки об'єктивної та суб'єктивної сторони співучасті в даному кримінальному правопорушенні.*
- ✓ *Встановіть вид співучасті, які особливості кримінальної відповідальності співучасників?*

Кейс 8.

В ніч з 08 на 09 липня 2019 року Крамохін знаходився вдома, в с. Лути, Рахівського району, приблизно о 24⁰⁰ годині до нього прийшов його товариш Безсмертний, та приніс пляшку горілки, яку вони разом розпили. Після чого Крамохін запропонував Безсмертному піти скоїти крадіжку з магазину, що належить приватному підприємцю Кавулі. Безсмертний погодився. Вони взяли з дому рюкзак і цвяховисмикувач та пішли до магазину. Підійшовши до магазину з тильної сторони, за допомогою цвяховисмикувача зірвали два навісних замки з дверей та проникли в

складське приміщення магазину, де з ящика, який знаходився на підлозі взяли п'ять пляшок горілки «Хортиця» – вартістю 100 гривень за одиницю та 10 пляшок коньяку «Метаха» – 250 гривень за одиницю. Потім Крамохін через відкриті двері проник в торгове приміщення магазину, звідки з холодильника взяв ще три палки ковбаси, дві – копченої та одну – вареної, сардельки. Склавши вказані предмети в задалегідь підготовлені рюкзаки покинули магазинне приміщення.

Через 2 дні вони були виявлені за залишеними відбитками пальців працівниками правоохоронних органів та притягнуті до відповідальності.

- ✓ *Оцініть дії Крамохіна та Безсмертного.*
- ✓ *Встановіть безпосередній об'єкт кримінального правопорушення, ознайомившись зі ст. 185 КК України?*
- ✓ *Встановіть момент закінчення кримінального правопорушення передбачений ст. 185 КК України.*
- ✓ *Встановіть склад кримінального правопорушення за ступенем суспільної небезпечності.*
- ✓ *Встановіть вид та форму співучасті.*

Кейс 9.

В. у жовтні 2016 року з корисливих інтересів, маючи на меті заволодіти чужим майном, на автодорозі поблизу м. Виноградів підійшов до громадянина Румунії Ю., і знаючи, що останній разом зі своїми родичами здійснює торгівельну діяльність килимовими виробами з Туреччини, за проживання на території України та безперешкодну торгівлю на ринках Закарпатської області став вимагати у Ю. та його родичів періодично сплачувати йому грошові кошти. Висловлюючи свої нахабні наміри у ході розмови з громадянином Румунії Ю., реалізуючи свій умисел на отримання чужого майна, В. повідомив Ю., що у випадку відмови від сплати вказаної суми грошей стосовно Ю. та його родичів, які разом з ним здійснюють в Україні торгівлю килимами, буде застосовано фізичне насильство. Громадянин Румунії Ю. після таких погроз мав достатні підстави вважати, що

ця погроза буде реалізована в разі невиконання ним та його родичами вимоги поставленої В..

Після чого 14 січня 2016 року з метою отримання грошей від Ю. та його родичів В., попросив свого знайомого Т. поїхати в смт. Вилок Виноградівського району отримати гроші від громадян Румунії. При цьому В., попередньо повідомив Т., що дані громадяни Румунії боргують йому гроші і хочуть їх повернути. Цього ж дня приблизно о 19-й годині Т. на мікроавтобусі «Volkswagen Caravela» під'їхав до будинку громадян Румунії, Ю., який боячись заповідання насильства та тяжких тілесних ушкоджень над ним та його родичами з боку В., передав конверт з грошима в сумі 4000 гривень. Після їх отримання Т. одразу ж поїхав додому до Ю. та особисто їх передав.

- ✓ *Оцініть ситуацію, встановіть чи є в діях В., та Т., ознаки кримінального правопорушення передбачений ст. 189 КК України.*
- ✓ *Визначте безпосередній об'єкт та предмет кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть, чи є В., та Т., співучасниками, ознайомтеся зі ст. 26, 27 та 28 КК України?*
- ✓ *Встановіть межі відповідальності співучасників, аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 10.

Наприкінці жовтня 2020 року під час розмови з Безпалим Волков поскаржився на брак грошей, тоді Безпалий поспівчував йому, сказавши, що вирішити цю проблему можна, пограбувавши банк. Обдумавши таку пропозицію Волков погодився пограбувати відділення «УкрСиббанк» в м. Рахів.

З метою вивчення ситуації вищезазначені особи протягом листопада та грудня 2020 року неодноразово відвідували цей банк. Безпалий, добре знаючи працівницю відділення банку, часто запрошував її у побутову кімнату, а в той момент Волков залишався в операційній залі вивчаючи розташування кас та камер спостереження.

На початку грудня 2020 року Безпалий зустрівся з Волковим та сказав, що 26 грудня можливо здійснити пограбування банку.

Волков та Безпалый, попередньо одягнувши на обличчя матерчаті панчохи, через вхідні двері проникли у приміщення банку відділення «УкрСиббанк», де із заздалегідь приготовленим металевим ланцюгом, закрили вхідні двері банку зсередини, спільно погрожуючи працівникам банку застосувати насильство, демонструючи належний їм бойовий пістолет моделі «Макарова» зв'язали працівникам руки та ізолювали їх у приміщення побутового призначення.

Скориставшись тимчасовою відсутністю працівників банку, вони відкрито взяли з каси гроші в сумі 40538 гривень, 2897 доларів США, за офіційним курсом НБУ України 26,99 гривень, за долар, 2360 євро за офіційним курсом НБУ України 33,13 гривні, після чого покинули приміщення банку.

- ✓ *Оцініть діяння Волкова та Безпалого, ознайомтеся зі ст. 26 та ст. 187 КК України.*
- ✓ *Встановіть стадії кримінального правопорушення та склад кримінального правопорушення за моментом закінчення. Встановіть форму співучасті та вид співучасників, обґрунтуйте вашу відповідь.*

Кейс 11.

Павло, Іван та Трохим проживали в с. Рожківці Житомирської області. Трохим вже 4-ий місяць без роботи мав на меті легко розбагатіти, тому запросив своїх друзів до себе в гості та розповів їм про свій план, пограбувати АЗС «WOG», розташовану на межі села.

Павло та Іван також будучи безробітними та вели маргінальний спосіб життя, легко погодились на пропозицію Трохима. Для вчинення пограбування Трохим розробив план дій: визначив час, підготував транспортний засіб, попередньо маскуючи його, розмалювавши під знак машини таксі, надав кошти Івану, який за професією був токарем, розробити самодільні кастети та кинджали для залякування працівників АЗС, також купив маски та рукавички, щоб не залишати слідів. Іван 3 дні готував знаряддя, також Трохим взяв обіцянку з Павла, що вилучені кошти та інші

предмети, які вони викрадуть, тимчасово переховають у Павла на дачі.

26 листопада 2020 року о 02⁰⁰ ночі, одягнувши на голови чорні спортивні шапки з прорізами на очах та рукавиці на руки з метою приховати своє обличчя та уникнути залишення слідів рук на слідоприймаючих об'єктах, шляхом вільного доступу з метою заволодіння чужим майном проникли в приміщення АЗС «WOG», де металевою битою, кинджалами та кастетом, який заздалегідь виготовив Іван, здійснили погрозу оператору даної АЗС Олені та її помічнику Василю застосувати щодо них фізичне насильство, що є небезпечним для життя та здоров'я. Після демонстративного імітування застосування бити щодо працівників АЗС та фізичного насильства шляхом тримання піднятими вгору руками металеві бити у вертикальному положенні Павло та Трохим підійшли до незачиненої грошової скриньки касового апарату, забрали звідти грошові кошти в сумі 1793,17 гривень, після чого покинули місце вчинення кримінального правопорушення, на машині в якій чекав Іван.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. ст. 26, 27, 28 та 187 КК України, для встановлення об'єкта кримінально правової охорони.*
- ✓ *Визначте вид співучасників, за їхньою функціональною роллю.*
- ✓ *Яку відповідальність будуть нести співучасники?*

Кейс 12.

Петро та Захар вже не один рік займалися квартирними крадіжками, які були єдиним джерелом їх існування. Петро змалював план наступних пограбувань, він був головним у плануванні наданні засобів та знарядь, транспорту, підшукуванням квартир, Захар був його помічником та сприяв у вчиненому діянні, спланованим Петром.

12 червня 2016 року, збираючись знову вчинити крадіжку з проникненням, молоді люди виготовили вбрання працівників газової служби, щоб таким чином маскуватись. 14 червня за заздалегідь спланованим планом Петро та Захар зайшли в 2 під'їзд багатоповерхівки що по вул. Набережній 55, що в м. Київ, проникли до квартири № 29, за якою вони вже не один день несли

спостереження, Петро за допомогою ключа-відмички відкрив двері, а Захар залишався на сходах між поверхами.

Під час пограбування Петро побачив, що в квартирі знаходиться молода дівчина, він її згвалтував та для приховування вчиненого задушив її шнуром від телефону.

Покинувши приміщення квартири, Петро крокуючи до Захара, віддав йому повну сумку викраденого, та сказав, що ще такого пограбування в нього ще не було. Захар поцікавився чому, на що Петро змовчав.

На виході з під'їзду їхню розмову почула жителька 2-го поверху та повідомила правоохоронні органи. У ході слідства виявилось, що про вчинене Петром у пограбованій квартирі Захар не знав та не здогадувався.

- ✓ *Оцініть дії Петра та Захара, ознайомившись зі ст. ст. 26, 29, 185 та 186, 152, 115 КК України.*
- ✓ *Визначте основний безпосередній та додатковий об'єкт посягання. Встановіть вид співучасників.*
- ✓ *Розкрийте підстави кримінальної відповідальності кожного з співучасників, аргументуйте вашу відповідь.*
- ✓ *Встановіть чи мало місце ексцес виконавця в діях Петра.*

Кейс 13.

Петро убив свою кохану дівчину Марину, через те, що остання, за словами друга Петра, Антона, зраджує йому з іншим. Петро запросив Марину на каву під час чого вони посварились, Петро по дорозі додому повернув машину в сторону лісосмуги і там наніс декілька ударів їй в обличчя, а потім за допомогою зарядного шнура від мобільного телефону задушив кохану. Після чого викинув її тіло на узбіччі лісу та поїхав додому. Приїхавши додому, побоюючись що в машині могли залишитись плями крові, та машина вся в болоті адже по дорозі з лісу йшов дощ, він попросив свого меншого брата Леоніда помити машину. Коли Леонід запитав, чому машина така брудна, він відповів, що на ній їхав його друг Антон до своєї бабусі у село та по дорозі попав у зливу.

- ✓ *Оцініть дії Петра, ознайомтеся зі ст. 115 КК України.*
- ✓ *Визначте безпосередній об'єкт кримінального правопорушення вчиненого Петром.*
- ✓ *Встановіть, чи були Антон та Леонід співучасниками вчиненого Петром кримінального правопорушення?*
- ✓ *Чи підлягає Леонід кримінальній відповідальності за заздалегідь необіцяне приховування кримінального правопорушення?*

Питання для самоконтролю:

- ✓ *що розуміється під поняттям співучасті;*
- ✓ *опишіть форми та види співучасті;*
- ✓ *розкрийте види співучасників;*
- ✓ *розкрийте суб'єктивну сторону співучасті;*
- ✓ *встановіть межі відповідальності співучасників;*
- ✓ *що розуміється під ексцесом виконавця;*
- ✓ *співучастю із спеціальним суб'єктом.*

Література:

1. Абакумова Ю. В. Інститут співучасті в кримінальному праві України: природа, сутність, сучасні проблеми визначення: монографія. Запоріжжя: КПУ, 2012. 320 с.
2. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник: у 3-х т. Т. 1. Загальні засади. 2-ге вид., виправл. та доповн. Київ, «Дакор». 2019. 562 с.
3. Біла Ю. В. Проблемні питання кваліфікації злочинів, вчинених групою осіб за попередньою змовою. *Наук. вісн. Дніпропетров. держ. ун-ту внутр. справ.* 2009. № 4. С. 166-174.
4. Бойко А.М., Дудоров О.О., Навроцький В.О., Хавронюк М.І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України 10-е вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2018. 1360 с.
5. Вознюк А. А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них: монографія. Київ: ФОП Маслаков, 2018. 928 с.
6. Вознюк А. А. Кримінально-правові ознаки організованих груп і злочинних організацій : монографія. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 192 с.
7. Горбачов Д. М. Співучасть у злочинах із спеціальним суб'єктом (на прикладі злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: Київ, 2014. 18 с.
8. Жаровська Г.П. Співучасть у злочині за кримінальним правом України: Дис ... канд. юрид. наук. Київ: НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. 2004. 211 с.
9. Кримінальний кодекс України з постатейним коментарем, Висновками Верховного Суду України / упоряд. С.Г. Туманов. Харків: Право, 2019. 792 с.
10. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.

ТЕМА 12. Інститут множинності кримінальних правопорушень

Інститут множинності кримінальних правопорушень передбачає вивчення поняття та ознаки множинності кримінальних правопорушень, їхню юридичну характеристику. Під час вивчення теми слід акцентувати увагу на поняттях та видах одиничного кримінального правопорушення як структурного елементу множинності.

При вирішенні case-завдань необхідно обґрунтувати висновки про види множинності (*сукупність, повторність та рецидив*) їх характерні ознаки та критерії відмежування.

Значення множинності

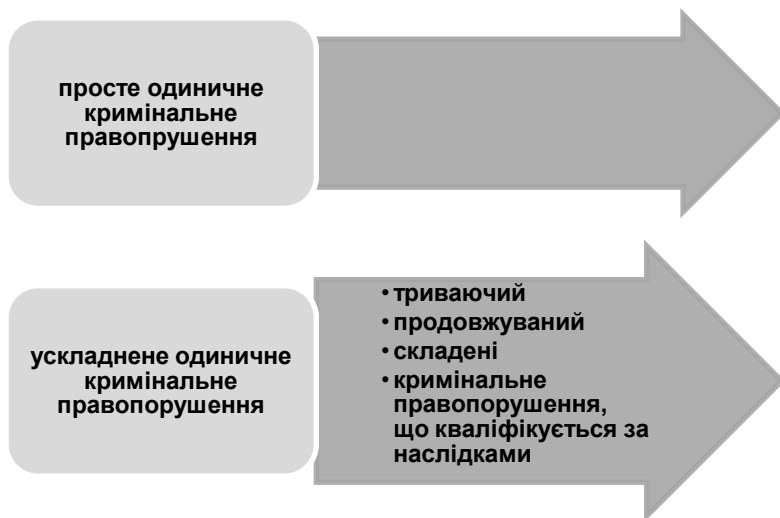
є кваліфікуючою ознакою складів кримінального правопорушення

враховується при призначенні покарання

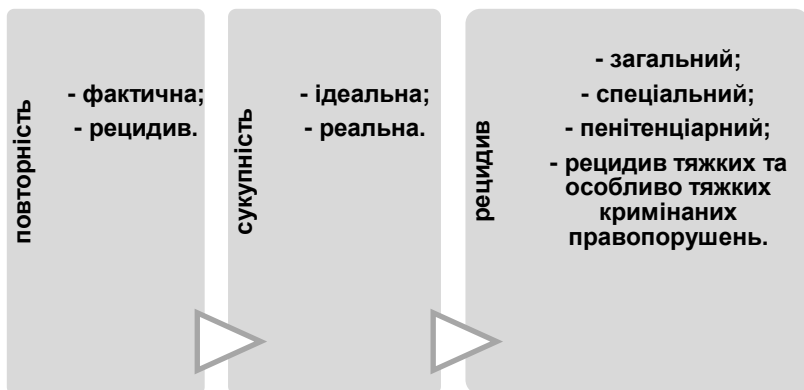
є перешкодою для застосування інституту звільнення від кримінальної відповідальності

Види одичних кримінальних правопорушень, їх різновиди

Законодавчо визначені види множинності та їх різновиди

Кейс 1.

18 лютого 2016 року близько 21 годин 40 хвилин В., перебуваючи по вул. Шевченка у м. Коломия навпроти будинку № 8, на ґрунті особистих неприязних відносин, нанесла удари руками по тілу Ю., спричинивши їй тілесні ушкодження у вигляді: забою області правого гомілково-ступеневого суглобу, струсу головного мозку, які згідно висновку експерта відносяться до легких тілесних ушкоджень та відкрито заволоділа електронним наручним годинником, який належить Ю., чим спричинила останній матеріальну шкоду на загальну суму 17 500 грн.

Крім цього В. ухилилася від відбування покарання у вигляді громадських робіт за постановою Перечинського районного суду від 13 липня 2013 року, якою їй змінено покарання призначене за вироком Коломийського районного суду від 05 листопада 2012 року у вигляді штрафу в розмірі 2000 гривень на громадські роботи строком 240 годин.

Також 31 березня 2016 року біля 03 години 30 хвилин В., перебуваючи на подвір'ї будинку № 8 по вул. Гагаріна у м. Коломия, із хуліганських спонукань, грубо порушуючи громадський порядок з мотивів явної неповаги до суспільства, що виразилося в прагненні показати свою зневагу до існуючих норм поведінки, з особливою зухвалістю почала безпричинно нецензурно ображати Г. та М., після чого розбила скло на вхідних дверях літньої кухні та штовхнула М., в результаті чого останній впав на землю, чим спричинила йому легкі тілесні ушкодження у вигляді: ЗЧМТ, струсу головного мозку та синців на шкірних покриттях обличчя.

Крім цього, 31 березня 2016 року В., продовжуючи протиправні діяння біля будинку № 3 по вул. Жовтневій у м. Коломия, який належить Ю. та її матері, з хуліганських спонукань, з мотивів явної неповаги до суспільства, виражаючи явну неповагу з особливою зухвалістю, безпричинно розбила сім шибок на вікні вказаного будинку, чим спричинила останнім матеріальну шкоду на загальну суму 3 500 гривень.

- ✓ *Оцініть дії В., ознайомившись зі ст. ст. 187, 296, 389 КК України.*
- ✓ *Встановіть безпосередній об'єкт кримінального правопорушення.*

- ✓ *Встановіть, чи є множинність у протиправних діяннях В., обґрунтуйте вашу відповідь?*

Кейс 2.

30 серпня 2017 року приблизно о 22 годині 30 хвилин Кравченко С.С., знаходячись у під'їзді № 1 буд. № 3 по проспекту Свободи в м. Ужгороді, із застосуванням насильства, небезпечного для здоров'я особи, яке виразилося у штовханні Семанцевої В. В. в спину, внаслідок чого вона впала та вдарилася об підлеглу поверхню під'їзних сходів, отримавши при цьому тілесні ушкодження у вигляді «багатоуламкового переламу лівої променевої кістки в типовому місці з повним зміщенням, забійного садна долоневої поверхні і лівого променя» (які згідно висновку СМЕ № 1177 від 27 вересня 2017 року кваліфікуються як тілесні ушкодження середньої тяжкості), заволодів її жіночою сумкою вартістю 3000 гривень, в якій знаходився гаманець вартістю 800 гривень, всередині якого знаходилися гроші в сумі 1 600 гривень, а також ланцюжок, виготовлений з металу білого кольору, вартістю 600 гривень, з кулоном у вигляді хреста, виготовленим з металу білого кольору, вартістю 400 гривень, чим заподіяв потерпілій матеріальної шкоди на загальну суму 5400 гривень.

Крім того, 31 серпня 2017 року приблизно о 12 годині 20 хвилин Кравченко С.С., знаходячись на площі Корятовича в м. Ужгороді, неподалік від буд. № 31 та зупинки маршрутного таксі № 15, без застосування насильства, заволодів жіночою сумкою Попової Т., вартістю 1040 гривень, в якій знаходився гаманець вартістю 350 гривень з грошима в сумі 425 гривні, а також окуляри вартістю 900 гривень, чим заподіяв потерпілій матеріальної шкоди на загальну суму 2715 гривні.

- ✓ *Оцініть дії Кравченко С.С.*
- ✓ *Встановіть основний безпосередній об'єкт вчиненого Кравченком С.С. кримінально протиправного діяння.*
- ✓ *Встановіть наявність множинності в діях Кравченка С. С., аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 3

Рішко Г. Г., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, 05 травня 2015 року, приблизно о 23 годині 20 хвилин, маючи умисел на заволодіння чужим майном, усвідомлюючи незаконність свого задуму за попередньою змовою з неповнолітнім Осликом П. Р., дійшов згоди на вчинення крадіжки велосипеда з подвір'я, володільцем якого є Липовий С.Д.. В подальшому, попередньо розподіливши між собою ролі, цього ж дня о 23 годині 30 хвилин, з метою скоєння крадіжки чужого майна Рішко Г. Г. разом з Осликом П. Р. підійшли до дворогосподарства на вул. Кордуби 7, де Ослик П. Р. залишився на вулиці з метою попередження Рішка Г. Г. про наближення сторонніх осіб, а Рішко Г. Г. в цей же час проник на територію дворогосподарства, де, впевнившись у відсутності власника будинку та сторонніх осіб, підійшов ближче до вхідних дверей, звідки таємно викрав велосипед марки «Монтенбайк», рожевого кольору, вартість якого згідно висновку експерта від 18 травня 2015 року становить 2400 гривень, і з викраденим зникли.

Рішко Г.Г., продовжуючи безладний спосіб життя, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, 06 травня 2015 року, приблизно о 00 годині 30 хвилин, знаходячись на вул. Лисенка 18, маючи намір, збагатитись з корисливих спонукань, за попередньою змовою з Осликом П. Р., знов домовилися на вчинення крадіжки велосипеда з подвір'я володільцем якого є Листоноша А. А.. У подальшому, попередньо розподіливши між собою ролі, цього ж дня близько о 01 годині, з метою скоєння крадіжки Рішко проник на територію дворогосподарства, де впевнившись у відсутності власниці будинку та сторонніх осіб, позаду будинку з під навісу, таємно викрав велосипед марки «KONTUR ALTATRE», сірого кольору, вартість якого згідно висновку експерта від 14 травня 2015 року становить 1750 гривень, і викрадене передав Ослику П. Р., після чого з місця події зникли.

- ✓ *Оцініть дії Рішка Г.Г., та Ослика П.Р.*
- ✓ *Розкрийте основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення ознайомившись із ст. 185 КК України.*

- ✓ *Встановіть, чи є в діях винних ознаки співучасті, встановіть межі відповідальності співучасників, обґрунтуйте вашу відповідь.*
- ✓ *Встановіть вид множинності який має місце в діяннях винних, аргументуйте вашу відповідь?*

Кейс 4.

Вербецук Ю., будучи зобов'язаним згідно рішення Рахівського районного суду від 09 липня 2015 року сплачувати щомісячно з усіх видів заробітку аліменти на користь Вербецук О. на утримання дітей: Вербецук К., та Вербецук Д. в розмірі по 700 гривень, на кожну дитину, починаючи з 11 липня 2015 року, і до досягнення дітьми повноліття, умисно ухилився від сплати встановлених рішенням суду коштів, внаслідок чого станом на 01 жовтня 2018 року допустив заборгованість у сумі 60 866 (шістдесят тисяч вісімсот шістдесят шість) гривень.

При розгляді справи в суді Вербецук Ю., пояснив, що через відсутність постійної роботи на життя заробляє тимчасовими заробітками, допустив заборгованість по сплаті аліментів. При цьому просить врахувати, що час від часу, перебуваючи на заробітках надсилав дітям гроші, а також купував необхідні речі. У вчиненому щиро розкаюється, просить його суворо не карати.

Потерпіла Вербецук О. в судовому засіданні ствердила, що обвинувачений час від часу купував дітям деякі речі та давав незначні кошти, яких не вистачало для нормального забезпечення дітей, тому вона змушена була звернутися до правоохоронних органів. Просить суворо не карати обвинуваченого.

- ✓ *Встановіть, чи є склад кримінального правопорушення передбачений ст. 164 КК України в діях Верещука Ю.?*
- ✓ *Встановіть момент закінчення кримінального правопорушення вчиненим Верещуком Ю.*
- ✓ *Визначте, чи має місце множинність?*
- ✓ *Встановіть, чи є в діях Верещука Ю., ознаки складеного одні-чного кримінального правопорушення, обґрунтуйте вашу відповідь?*

Кейс 5.

ОСОБА_1 з с. Лопушне Міжгірського району пішки пішли в похід на озеро «Синеvir», що розташоване над с. Син. Разом з ОСОБА_2 біля 14 год., повертаючись дорогою назад через урочище «Озірна» біля грантової дороги, виявили припаркований транспортний засіб мотоцикл марки «Viper ZS 150A» з об'ємом двигуна 150 см², за яким закріплений транзитний номерний знак т1 00-13 АН, що належить громадянину Литваку. Біля мотоцикла у ОСОБА_1 та ОСОБА_2 виникла мета викрасти цей мотоцикл та перепродати запчастини, після чого вони умисно, з метою заволодіння транспортним засобом, заволоділи цим транспортом, виштовхавши його вдвох на відстані біля 500-600 метрів від місця припаркування, де ОСОБА_1 роз'єднав з'єднувальну фішку блоку проводів до замка запалення та за допомогою заводної лапки завів двигун мотоцикла і сів за його кермо, а ОСОБА_2 позаду нього в якості пасажира і поїхали через урочище «Озірна» ґрунтовою дорогою у напрямку на с. Лопушне Міжгірського району до свого місця проживання, в дорозі ОСОБА_2, помітив між корпусом мотоцикла та сидінням пасажира маленький згорток в якому було загорнуто ручний годинник ймовірного власника, який, як було встановлено, коштував 1500 гривень. По дорозі на початку під'їзду до с. Лопушне за кермо транспортного засобу сів неповнолітній ОСОБА_1, а ОСОБА_2 був у якості пасажира та продовжили рух, де на початку с. Лопушне, неподалік будинку № 66 Міжгірського району були зупинені працівниками Міжгірського РВ УМВС в Закарпатській області, покинули мотоцикл і втекли в лісовий масив, але через кілька хвилин були затримані.

- ✓ *Оцініть ситуацію.*
- ✓ *Встановіть основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення, ознайомившись з ст. ст. 26, 185 та 289 КК України.*
- ✓ *Встановіть, чи є ОСОБА_1 та ОСОБА_2 співучасниками, обґрунтуйте вашу відповідь?*
- ✓ *Встановіть наявність ознак множинності в діяннях винних.*

Кейс 6.

Венгринович А., будучи не зареєстрований в установленому законом порядку як суб'єкт підприємницької діяльності, не маючи ліцензії на оптову та роздрібну торгівлю алкогольними виробами, в період з червня по вересень 2017 року, умисно, з корисливих мотивів при невстановлених слідством обставинах у невстановлений час в невстановлених осіб в корисних цілях з метою подальшого збуту фальсифікованих алкогольних напоїв з підробленими марками акцизного податку, вирішив їх придбати за нижчою ціною та з метою збагачення в подальшому збути придбані ним фальсифіковані алкогольні вироби з підробленими марками акцизного податку за більшою ціною, достовірно знаючи, що вони виготовлені незаконним шляхом.

Таким чином Венгреневич А., у вересні 2017 року з метою отримання прибутку від реалізації незаконно виготовлених алкогольних напоїв у невстановленому досудовим розслідуванням місці придбав у невстановлених слідством осіб незаконно виготовлені алкогольні напої у кількості 19 пляшок, ємкістю 0,5 л., з етикетками «Люботин Пшенична», на яких були наклеєні підроблені марки акцизного податку України, які на автомобілі марки «Фольксваген транспортер», чорного кольору, перевіз в магазин продовольчих товарів де їх зберігав для подальшої реалізації до 30 вересня 2017 року.

Окрім того, ОСОБА_1 протягом червня-вересня 2017 року, в порушення Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів», з корисливих спонукань, з метою отримання прибутку від реалізації незаконно виготовлених алкогольних напоїв, придбав у невстановлених слідством осіб незаконно виготовлені алкогольні напої у кількості 920 пляшок, ємкістю 0,5 л., з етикетками «Люботин Пшенична», на яких були наклеєні підроблені марки акцизного податку України, які на автомобілі марки «Фольксваген транспортер», чорного кольору, перевіз до складського приміщення, де збув громадянці Вірменії.

- ✓ *Оцініть дії Венгриновича А., встановіть ознаки складу кримінального правопорушення передбачений ст. 204 КК України.*
- ✓ *Встановіть склад кримінального правопорушення за моментом закінчення.*
- ✓ *Встановіть, чи є співучасть в діях Венгриновича А. та громадян Вірменії.*
- ✓ *Встановіть, чи є в діях Венгриновича ознаки множинності, обґрунтуйте вашу відповідь.*

Кейс 7.

Громадянин України Лазурович В., будучи обізнаним про порядок переміщення товарів через митний кордон України, маючи у своєму розпорядженні отруйні, сильнодіючі речовини, що містять у своєму складі металаксил та флудиоксоніл, які зберігав в Угорській Республіці, були розфасовані у пластмасові каністри, об'ємом 10 літрів кожна, темно-зеленого кольору, усвідомлюючи, що переміщення таких речовин через митний кордон України потребує відповідного оформлення та наявності визначених нормативно-правовими актами України документів, без яких неможливо одержати дозвіл на їх переміщення через митний кордон України та не маючи у своєму розпорядженні таких документів, вирішив їх контрабандно перемістити через митний кордон України, а саме через митний пост «Тиса» Закарпатської митниці ДФС з приховуванням від митного контролю шляхом надання одним предметам вигляду інших.

Зокрема, згідно зі своїм планом, наявні отруйні сильнодіючі речовини Лазурович В. вирішив перемістити на територію України під видом сільськогосподарської продукції, а саме фунгіциду під назвою «Maxim XL», в якості особистих речей громадян, що повертаються на Україну.

Для реалізації свого корисливого задуму Лазурович В. підшукав громадян України, а саме Лопата А., Лінивого З., які займаються нерегулярними перевезеннями, ручної поклажі та багажу, в країни Європи та у зворотному напрямку, яким запропонував доставити із Угорської Республіки в Україну наявні у нього каністри з отруйними сильнодіючими речовинами, при цьому не

ставлячи до відома останніх про наявність у вказаних каністрах отруйних сильнодіючих речовин. Отримавши згоду від останніх, Лазурович В. організував на території Угорської Республіки загрузку каністр, які слідували на в'їзд в Україну через митний пост «Тиса» Закарпатської митниці ДФС.

19 березня 2016 року о 02 годині 42 хвилини, Лопата А., керуючи транспортним засобом марки «Рено Мастер», у якому окрім нього перебувало вісім пасажирів, в'їхав по смузі руху «Зелений коридор» на митний пост «Тиса» Закарпатської митниці ДФС, де, пройшовши прикордонно-митний контроль, проїхав на виїзд із вказаного пункту пропуску. Проте близько 03 години 19 березня 2016 року, транспортний засіб був зупинений співробітниками Головного управління боротьби з контрабандою та організованою злочинністю Служби безпеки України та повернутий для здійснення його переогляду. Надалі, у період з 07 години по 09 годину 20 хвилин, у ході здійснення переогляду вказаного вище транспортного засобу, серед особистих речей водія та пасажирів були виявлені не заявлені при усному опитуванні та не вказані в митній декларації, три пластикові каністри, темно-зеленого кольору з нанесенням на них маркуванням «Maxim XL» (об'ємом 10 л. кожна), у яких містилися отруйні, сильнодіючі речовини.

При обшуку цих каністр, працівники СБУ розрізавши одну з каністр знайшли поліетиленові згортки з білим порошком, експертиза яких довела, що білий порошок є наркотичним засобом. На допиті Лопата А. розказав, яким чином каністри попали до його транспортного засобу, та вказав, що Лазурович В., попросив перевести ці каністри сказавши, що є засобом для обробки земель.

- ✓ *Оцініть дії Лазуровича В., Лопати А., та Лівиного З.*
- ✓ *Встановіть, чи є ознаки складу кримінального правопорушення передбачений ст. ст. 201 та 305 КК України?*
- ✓ *Встановіть, чи є Лазурович В., Лопата А., та Лівиний З. співучасниками кримінального?*
- ✓ *Встановіть, чи є ознаки множинності, розкрийте вид множинності в діяннях Лазуровича В., аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 8.

Таксист Андрій, здійснюючи свою діяльність, керуючи автотранспортним засобом марки «Dacia», порушив правила дорожнього руху, рухаючись зі швидкістю 85 км/год., при дозволеній швидкості 60 км/год. Допустив наїзд на пішохода, який переходив вулицю на зелене світло світлофора. У результаті зіткнення Андрій, злякавшись відповідальності, збільшив швидкість і спробував покинути місце ДТП. Рухаючись зі швидкістю 100 км/год. через 20 хвилин він під час здійснення повороту не впорався з керуванням і збив ще одного пішохода. У результаті порушень правил дорожнього руху Андрієм обидва пішохода зазнали тяжких тілесних ушкоджень не сумісні з життям.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 135 і 286 КК України та визначте, чи мала тут місце множинність кримінальних правопорушень.*
- ✓ *Розкрийте основний та додатковий об'єкт кримінально правової охорони.*
- ✓ *Яке кримінально-правове значення має кожний епізод фабули кейсу. Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 9.

Пилипко Р., постійно проживаючи в Чеській Республіці, вступив у злочинну змову з громадянином Чеської Республіки Трюх П., який намагався за сприянням Пилипка Р. організувати придбання на території України вогнепальної зброї та незаконне її переміщення через митний кордон України в Чеську Республіку для подальшої реалізації вогнепальної зброї в країнах Євросоюзу.

Так, в обов'язки Пилипка Р. входило пошук осіб, через яких можливо б було знайти на території України канали продажу вогнепальної зброї та, у випадку придбання такої зброї, здійснити її переміщення через митний кордон із України в Чеську Республіку для подальшого перепродажу зброї замовникам в країнах Євросоюзу.

На виконання корисливого задуму та діючи як виконавець Пилипко Р. за вказівкою Трюха, в листопаді 2020 року залучив громадянина України А., в обов'язки якого, згідно вказівок Трюха П., входило підшукування на території України осіб в яких

можна було придбати вогнепальну зброю з метою реалізації на території країн Євросоюзу.

Так, на виконання плану дій, А., 7 листопада 2020 року після пошуку на території України продавців зброї, організував зустріч ОСОБА_1 та ОСОБА_2 з потенційними продавцями вогнепальної зброї на Україні. Зустріч відбулась в ресторані «Жолиба», що знаходиться в м. Ужгороді по вул. Цегельнянській. Під час зустрічі, обговорювалися різні види вогнепальної зброї, її ціна та можлива дата реалізації, після чого була досягнута домовленість про продаж та сприяння у перевезенні.

Надалі, 21 листопада 2020 року, за ініціативою ОСОБА_1 та Пилипка Р., з метою з'ясування обставин придбання зброї, а саме погодження ціни на пістолети марки «Форт», була проведена чергова зустріч, яка відбулась на автомобільній стоянці біля ресторану «Європа», розташованого в м. Ужгороді, в результаті чого Пилипко Р. купив 25 примірників вказаної зброї, домовились про подальші схеми продажу зброї та перевезення предметів до Чеської Республіки.

Пилипко Р., слідуючи плану замаскував вказані предмети зброї, надавши їм іншого вигляду, помістив до себе в автомобіль, проте, в'їжджаючи на територію митного контролю, був виявлений працівниками спецпідрозділу СБУ, яка слідкували за ним з самого початку перемовин з продавцем зброї.

- ✓ *Розкрийте склад кримінального правопорушення, які впливають з обставин фавули.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 201 та 263 КК України.*
- ✓ *Визначте вид співучасників.*
- ✓ *Встановіть, чи є в діяннях Пилипка Р., та Трюха ознаки множинності?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 10.

Зінченко І., будучи раніше судимим згідно вироку Рахівського районного суду Закарпатської області від 19 грудня 2016 року до покарання у вигляді позбавлення волі на строк 3 роки і 6 місяців та звільнений згідно ухвали Маневицького районного суду

Волинської області від 11 червня 2017 року умовно-достроково від подальшого відбуття покарання на термін 1 рік і 29 днів, в період не знятої та непогашеної судимості на шлях виправлення та перевиховання не став, вчинивши ряд кримінальних правопорушень при таких обставинах.

26 січня 2017 року о 13 годині він, знаходячись по вул. Привокзальній у м. Рахів Закарпатської області на території, прилеглій до залізничного вокзалу, з метою задоволення насильно своєї статевої пристрасті та запримітивши знайому Катерину, яка є особою з інвалідністю II групи, що йшла до своєї тітки став переслідувати її, а коли та перейшла колію, наздогнав її, повалив на землю, застосувавши до потерпілої фізичне насильство, став утримувати її своїми руками затиснувши рот, а другою вільною рукою, проникнувши до її тіла став знімати з неї одяг всупереч її волі, намагаючись насильно вступити з нею у статеві зносини природнім способом, однак своєї мети не досяг, оскільки побачив, що до них наближаються люди, втік з місця події, таким чином не довівши до кінця свого наміру.

Близько 19 години 24 лютого 2018 року Зінченко І. з метою незаконного проникнення до чужого житла, не маючи законних підстав на це, без дозволу власниці, всупереч її волі, незаконно проник, пошкодивши вхідні двері, до квартири, яка належала Агафоновій, чим порушив її право на недоторканість житла.

Так, продовжуючи свої протиправні діяння 24 лютого 2018 року о 19 годин 15 хвилин, він, перебуваючи незаконно в квартирі Агафоновій, в якій проживала вона, застосувавши фізичне насильство, яке виразилося в тому, що поваливши потерпілу на диван Зінченко І. став насильно утримувати її руками, з правої кишені куртки потерпілої відкрито викрав її мобільний телефон моделі «NOKIA 1280» вартістю 2000 гривень.

Продовжуючи свої злочинні наміри Зінченко І. того ж дня, перебуваючи у квартирі Агафоновій, умисно, з метою насильницького задоволення своєї статевої пристрасті, застосувавши до потерпілої фізичне насильство, поваливши її на диван, утримуючи потерпілу руками, насильно зняв з неї частину нижньої білизни та всупереч її волі вступив з нею у статеві зносини природнім способом.

Наявність тілесних ушкоджень у потерпілої Агафонові доведена висновком судово-медичної експертизи як легкі тілесні ушкодження, що не призвели до короткочасного розладу здоров'я.

- ✓ *Оцініть дії Зінченка І., ознайомившись зі ст. 152, 162 та 186 КК України.*
- ✓ *Встановіть вид множинності, що має місце в діяннях Зінченка?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Питання для самоконтролю:

- ✓ розкрийте ознаки множинності;
- ✓ види множинності;
- ✓ види одиничних кримінальних правопорушень;
- ✓ види повторності;
- ✓ сукупність і її види, питання притягнення осіб до відповідальності за сукупністю кримінальних правопорушень;
- ✓ рецидив та його види;
- ✓ рецидив та його значення для кваліфікації.

Література:

1. Бажанов М.И. Множественность преступлений по уголовному праву Украины. Харьков: Право, 2000. 128 с.
2. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х т. Т.1. Загальні засади. Київ: Дакор, 2018. 404 с.
3. Голіна В. В. Судимість: монографія. Харків: «Харків юридичний», 2006. 384 с.
4. Зінченко І.О., Тютюгін В.І. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання: Монографія. Харків: «Фінн», 2008. 336 с.
5. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В.Я. Борисов. Харків: Право, 2020. 584 с.
6. Кримінальний кодекс України з постатейним коментарем, Висновками Верховного Суду України / упоряд. С.Г. Туманов. Харків: Право, 2019. 792 с.
7. Навроцький В. О. Інтерпретація злочинності вустами теперішніх очільників органів кримінальної юстиції України. *Сучасна кримінологія: досягнення, проблеми перспективи* : матеріали Міжнар. наук. конф., присвяч. 50-річчю каф. Кримінології та кримінально-виконавчого права (Харків, 9 грудня 2016 р.). – Харків : Право, 2016. 236 с.
8. Созанський Т. І. Кваліфікація сукупності злочинів. Львів, 2012. 239 с.
9. Стрижевська А. А. Сукупність злочинів за кримінальним правом України: монографія. О.:Фенікс, 2011. 247 с.
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України 22.11.2018 № 2617-VIII. Верховна Рада України. Голос України від 24.04.2019. № 79.
11. Устрицька Н. І. Кваліфікація повторності злочинів: монографія. Львів: Львів. держ ун-т внутр. справ, 2013. 215 с.
12. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.

ТЕМА 13. Інститут обставин, що виключають протиправність діяння

Студентам в ході підготовки до практичного заняття з теми «Обставини, що виключають протиправність діяння», варто зрозуміти що такі обставини, які виключають протиправність діяння, наприклад, необхідна оборона, затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення, крайня необхідність, діяння, пов'язане з ризиком, виконання наказу або розпорядження, фізичний або психічний примус та виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації, які передбачені в розділі VIII Загальної частини КК України, при наявності передбачених в законі підстав виключають кримінальну відповідальність і такі діяння визнаються правомірними та суспільно корисними.

Для точного розуміння правомірності вказаних діянь необхідно звернутись до ст. ст. 36-43 КК України. Вивчаючи питання правомірності необхідної оборони, варто зазначити, що відповідно до Конституції України (ст. 27) право на необхідну оборону визнається невід'ємним правом будь-якої особи. Вагоме значення має питання про уявну оборону, яка пов'язана з фактичною помилкою особи відносно наявності посягання (ст. 37 КК України). Увагу також привертає ч. 3 ст. 36 КК України, де сформульовані ознаки перевищення меж необхідної оборони, відповідальність за яке настає лише у випадках, вказаних в ст. ст. 118 та 124 КК України.

**Види обставин, що виключають
протиправність діяння згідно КК України**

необхідна оборона

уявна оборона

затримання особи, що вчинила кримінальне
правопорушення

крайня необхідність

фізичний або психічний примус

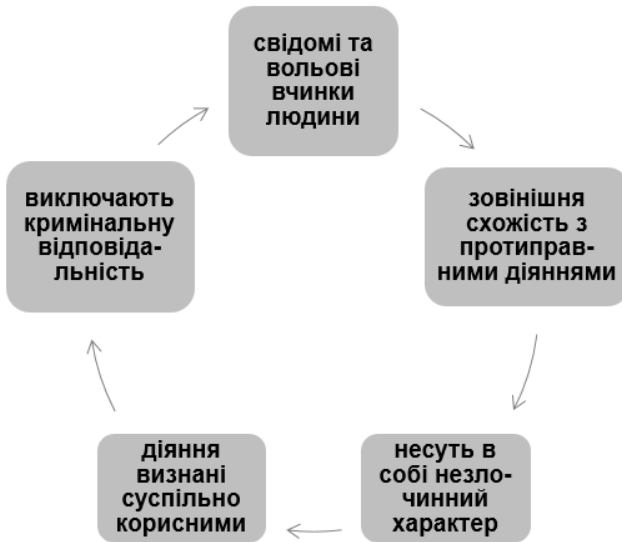
виконання наказу або розпорядження

діяння пов'язане з ризиком

виконання спеціального завдання з попередження
чи розкриття кримінально протиправної діяльності
організованої групи чи злочинної організації

Характерні ознаки обставин, що виключають протиправність діяння

Відмежування протиправної поведінки від законної – головна проблема кримінально-правового регулювання, розв’язання якої можливе за умови встановлення заборони на вчинення тих чи інших суспільно небезпечних діянь, а також виключення протиправності діянь на підставі певних умов та обставин діяння, яке за інших рівних умов повинно каратись законом. Тому держава забезпечила себе в регулюванні цієї проблеми інститутом обставин, що виключають протиправність діяння, яке знайшло своє відображення у VIII розділі Загальної частини Кримінального кодексу України, який розкриває зміст спеціальних норм, що ними визначено підстави та умови, за яких вчинення діяння (бездіяльності), зовні подібного до кримінальних правопорушень, вважається правомірними.

Кейс 1.

Терлецькому у робочий час на мобільний телефон зателефонували невідомі особи та почали словесно погрожувати розпорою, а саме: вбити його доньку Оксану, вимагати від Терлецького принести суму грошей у розмірі 10 000 доларів США, знаючи, що Терлецький є директором одного з філіалів банку «ПриватБанк». При цьому невідомі попередили, що у разі звернення Терлецького до поліції, кількість можливих потерпілих може збільшитись за рахунок його дружини та малолітнього сина Артема. Завершуючи розмову з потенційними злочинцями Терлецький почав обдзвонювати доньку Оксану, дружину, та ніхто не відповідав. Впевнившись у достовірності погроз невідомих Терлецький пішов на зустріч але замість грошей взяв із собою мисливський ніж. Прибувши на місце зустрічі, Терлецький вихопив ніж і завдав особам, що утримували зв'язану Оксану, численні удари. У результаті завданих травм одна особа загинула на місці, а двом були заподіянні тяжкі тілесні ушкодження.

- ✓ *Оцініть ситуацію, обґрунтуйте вашу думку щодо наявності чи відсутності в діях Терлецького ознак необхідної оборони.*

Кейс 2.

Громадянин Азербайджану Ескандер, який займався розведенням собак бійцівської породи «Стаффордширський бультер'єр», перебував у неприязних стосунках зі своїм сусідом по дачному будинку Осиповим, з яким конфлікти виникали, через те, що собаки часто заважали Осипову відпочивати своїм шумним гавканням.

Одного дня Ескандер вийшов на прогулянку з самцями вказаної породи, та, повертаючись дорогою додому, зустрів невдоволеного сусіда, через пару хвили після словесної перепалки нацькував тварин на Осипова. Осипов від переляку дістав пістолет, який завжди носив з собою та застрелив собак.

- ✓ *Оцініть дії Осипова, ознайомтеся зі ст. ст. 36, 39 та 42 КК України.*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 3.

Людмила, посварена зі своєю сусідкою Оленою, через те, що остання нібито розказувала всім сусідам, що Людмила погана мати не дивиться за своїми малолітніми дітьми, які постійно ходять неохайними та голодними, забороняла своїм дітям ходити до сусідки Олени та її дітей в гості.

15 липня повертаючись з магазину Людмила побачила свого сина Андрія, що грався з сином Олени на подвір'ї сусідки, вона почала кликати сина додому, проте Андрій навідріз не погодився на вмовляння мами, після чого Людмила зайшла забрати сина, і в момент коли виходила з подвір'я Олени відчула удар по голові, озирнувшись, вона побачила Олену, яка тримала жердину в руці, в результаті було встановлено, що Людмилі були завдані середньої тяжкості тілесні ушкодження.

- ✓ *Оцініть дії Олени та Людмили ознайомившись зі ст. 122 КК України.*
- ✓ *Встановіть, чи перебувала Олена в стані необхідної оборони, чи крайньої необхідності?*
- ✓ *Обґрунтуйте вашу відповідь.*

Кейс 4.

Колотило та Марченко, повертаючись зі спортзалу, де вони займались вже не перший рік, зайшли по дорозі в магазин та придбали 2 пляшки енергетиків, почали розказувати один одному про свої амурні стосунки з дівчатами. У момент, коли вони пили енергетики та розказували свої історії, вони побачили, що з під'їзду сусіднього будинку виходив неповнолітній Марко, який також направляє в сторону спортзалу. Колотило та Марченко почали збиткуватися з Марка, адже той, за словами хлопців, має все життя займатись спортом для досягнення такого результату як і в них. Хлопці почали його штовхати, зірвали з рук спортивну сумку, та розбили йому окуляри. Марко маючи при собі складений ніж, завдав декілька ударів Марченку, який його придушив, в результаті від втрати крові Марченко помер.

- ✓ *Оцініть ситуацію, вкажіть, чи перебував Марко в стані необхідної оборони та чи не перевищив він її межі?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 5.

Семенко маючи заборгованість по виплаті аліментів на утримання неповнолітнього сина, заборгував аліментів за 6 місяців, сума яких складає 8850 гривень. Його справа була передана до суду, про порушення проти нього кримінального провадження за ст. 164 КК України Семенко нічого не знав, адже він не отримав жодного попередження. Після винесення рішення суду до Семенка завітав представник державної виконавчої служби, який прийшов описати майно Семенка, яке підлягає конфіскації, для вирішення питання про погашення ним заборгованості з аліментів. Коли державний виконавець зайшов до будинку, Семенко почав викрикувати в сторону державного виконавця погрози, застосувавши вогнепальну зброю.

- ✓ *Оцініть ситуацію, вкажіть, чи є в діях Семенка ознаки обставин, що виключають протиправність діяння?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 6.

Зузанський Богдан займався вирощуванням яблук, які експортував до Росії. З метою охорони своїх орендованих земель, де вирощувались яблука, сливи та персики, Зузанський Богдан встановив вовчі капкани. В один з капканів, які були розташовані вздовж всього садівництва, попав хлопчик, який неподалік пас худобу та побачив як гарно рясніють персики, будучи спраглим заліз через огорожу і попав в капкан, в наслідку чого хлопчик отримав тяжкі тілесні ушкодження.

- ✓ *Оцініть ситуацію, встановіть, чи є в діях Зузанського Богдана ознаки складу кримінального правопорушення передбачений КК України.*
- ✓ *Встановіть, чи перебував Зузанський Богдан в стані необхідної оборони?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 7.

Косменко В., маючи намір позбавити життя працівника поліції Дмитренка, який колись давав покази проти нього, декілька днів спостерігав за квартирою, де Дмитренко проживав разом зі своєю родиною. Косменко для реалізації свого наміру придбав у невстановленої слідством особи вогнепальну зброю, пістолет «Макарова», та у пізню пору доби підібрався до будинку, де проживав Дмитро, сховавшись у квітнику біля під'їзду, чекав свою жертву. Почувши, що Дмитренко наближається до під'їзду, він схопив пістолет, вийшов з квітника та почав демонструвати зброю, наказавши Дмитренку віддати йому мобільний телефон та ключі від машини. Коли Дмитренко передавав речі, Косменко здійснив постріл проте, куля не попала в голови Дмитренка а тільки зачепила вухо. Побачивши, що Дмитренко живий, Косменко В. почав тікати в напрямку машини Дмитренка, щоб на ній покинути місце вчинення кримінального правопорушення. Дмитренко з метою затримання свого кривдника дістав свій пістолет та поранив Косменка в ногу.

- ✓ *Оцініть дії Косменка, та Дмитренка.*
- ✓ *Для вирішення притягнення Дмитренка до кримінальної відповідальності зверніться до ст. 38 та 115 КК України.*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 8.

Бугай Ю. та Вітренко П., великі прихильники альпінізму, при сходженні на кавказьку гору Ельбрус були в одній зв'язці. Бугай Ю., ігноруючи правила сходження в незграбному русі зірвався та завис на висоті 600 метрів над прірвою. Вітренко П. намагався його врятувати, спробувавши різні навички для порятунку Бугая. Знесилившись від спроб якось спасти Бугая, Вітренко зрозумів, що і сам наражає себе на небезпеку, адже ситуація критична, і тоді вирішив перерізати мотузку. У результаті Бугай впав у прірву та загинув.

- ✓ *Оцініть ситуацію, встановіть, чи дії Вітренка є кримінально протиправними.*

- ✓ *Встановіть, чи має місце в діях Вітренка обставина яка виключає кримінальну протиправність діяння?*

Кейс 9.

Денега Роман вже не перший рік працював охоронцем ювелірного магазину. Одного вечора після закриття магазину Денега почув якийсь стукіт в коморі магазину, подумав, що, може, прибиральниця затрималась, не встигнувши ще поставити під сигналізацію вітрину магазину Денега пішов перевірити. Відкривши двері, він відчув сильний удар в голову, від чого повалився на землю, і тоді почув вимогу грабіжників, мовчати та не включати тривожну кнопку сигналізації інакше вони його вб'ють. Оцінивши ситуацію, побачивши, що грабіжників троє, та оснашені вогнепальною зброєю, Денега сховався в кладовій де перебував весь час поки грабіжники не покинули магазин. Через 2 хвилини після того як грабіжники покинули магазин з вкраденими золотими прикрасами Денега подзвонив до поліції та повідомив про злочин.

В результаті проти охоронця магазину Денега Романа, було порушено кримінальне провадження за ст. 197 КК України яка передбачає порушення обов'язків щодо охорони майна. Захисник Денеги Р., адвокат Петренко подав клопотання про закриття кримінального провадження, аргументуючи підставою – Денега перебував під психічним та фізичним примусом.

- ✓ *Оцініть ситуацію, встановіть чи підлягає клопотання адвоката задоволенню?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 10.

На автобусній зупинці «Мікрорайону» в м. Львові до громадянина України Лакусти Р.Ж., підійшли двоє невідомих молодих хлопців, озброївшись саморобними кастетами почали погрожувати Лакусті Р. Ж., вимагали віддати їм гаманець та мобільний телефон. Лакуста довго не вагаючись під приводом дістати з внутрішньої кишені спортивної куртки гаманець, дістав пістолет який незаконно носив та вистрілив три рази в сторону. Нападники

перелякавшись втекли, проте одна з куль випадково поранила дівчину, яка в той момент йшла повз зупинки.

- ✓ *Оцініть обставини фабули.*
- ✓ *Чи буде Лакуста Р. Ж. притягнутий до кримінальної відповідальності за поранення дівчини?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 11.

Працівники оперативного відділу СБУ останні півріччя 2020 року вели переслідування осіб, які були учасниками злочинного угруповання, спеціалізувались на торгівлі наркотичними засобами та на переміщенні їх через державний кордон України.

Для розкриття протиправних планів злочинної організації керівництвом СБУ було прийнято рішення, що працівник СБУ Ткач С. буде виконувати спеціальне завдання, яке передбачає влиття в злочинну організацію під прикриттям. Під час перебування та виконання свого завдання для розкриття кримінально протиправних діянь злочинної організації, для закріплення себе в групі Ткач вчинив у складі угруповання кримінальне правопорушення передбачене ч. 5 ст. 191 КК України, яке передбачає покарання у виді позбавлення волі до 12 років за розкрадання державного майна шляхом зловживання службовим становищем.

- ✓ *Оцініть дії Ткача С., ознайомившись зі ст. 191 КК України.*
- ✓ *Аргументуйте, чи підпадають дії Ткача С. під дію ч. 1 ст. 43 КК України?*

Питання для самоконтролю:

- ✓ обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння, поняття та ознаки;
- ✓ види обставин, що виключають протиправність діяння;
- ✓ правомірність обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння;
- ✓ притягнення осіб до кримінальної відповідальності за перевищення меж необхідної оборони;
- ✓ притягнення осіб до кримінальної відповідальності за уявну оборону.

Література:

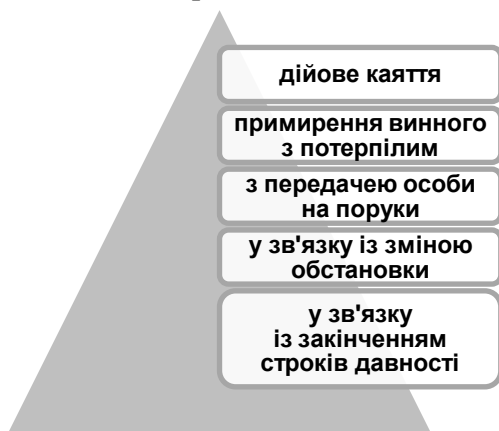
1. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х т. Т.1. Загальні засади. Київ: Дакор, 2018. 404 с.
2. Аніщук В.В. Уявна оборона: кримінально-правова кваліфікація та відповідальність: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Луцьк, 2011. 20 с.
3. Анчукова М.В. Виправданий ризик як обставина, що виключає злочинність діяння: монографія. Х.: ФО-П Вапнярчук Н. М. 2006. 168 с.
4. Баранова Е.А. Необходимая оборона: монографія. М.: «Юрлитинформ», 2007. 152 с.
5. Баулин Ю. В. Причинение вреда с согласия «потерпевшего» как обстоятельство, исключающее преступность деяния . Х.: ООО «Кроссроуд», 2007. 93 с.
6. Боднарук О.М. Необхідна оборона при посяганні на власність: автореф. дис....канд.юрид.наук. К., 2012. 20 с.
7. Касьян А. О. Фізичний та психічний примус в кримінальному праві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. 160 с.
8. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник . В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В.Я. Борисов. Харків: Право, 2020. 584 с.
9. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.
10. Ющик О.І. Кримінально-правове регулювання діяння, пов'язаного з ризиком, за законодавством України: автореф. дис...канд.. юрид. наук. Одеса, 2004. 19 с.

ТЕМА 14. Інститут звільнення від кримінальної відповідальності

Під час підготовки до практичного заняття та розв'язування кейсів студент має вивчити ключові моменти та поняття інституту звільнення від кримінальної відповідальності. Студент має розуміти насамперед правові підстави звільнення від кримінальної відповідальності, умови звільнення осіб від кримінальної відповідальності. Варто зазначити, що поняття звільнення від кримінальної відповідальності неможливо ототожнювати з відстороненням від відповідальності у зв'язку з відсутністю в діях особи складу кримінального правопорушення чи за наявності обставин, які виключають кримінально протиправність діяння. Інститут звільнення від кримінальної відповідальності передбачає можливість або ж обов'язок звільнення від кримінальної відповідальності особи, в діях якої міститься певний склад кримінального правопорушення. Відсутність складу кримінального правопорушення в діях особи унеможливує застосування інституту звільнення від кримінальної відповідальності, адже не можна звільняти від кримінальної відповідальності особу, в діях якої не вбачається склад того чи іншого кримінального правопорушення, передбаченого кримінальним законодавством України.

Види звільнення від кримінальної відповідальності

Обов'язкові: 1) дійове каяття; 2) примирення винного з потерпілим; 3) із закінченням строків давності.

Факультативні: 1) із взяттям особи на поруки; 2) із зміною обстановки.

Умовні: 1) з передачею особи на поруки підприємству, установи чи організації

Безумовні: 1) дійове каяття; 2) примирення винного з потерпілим; 3) із закінченням строків давності.

Умови звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим

вчинення кримінального проступку або нетяжкого злочину вперше, крім корупційних

примирення винного з потерпілим, усунуто завдані збитки або заподіяну шкоду

Умови звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки

вчинення кримінального проступку або ж нетяжкого злочину вперше, крім корупційних

щиро кається, може бути звільнення від відповідальності на підставі клопотання підприємства установи чи організації, за умови що протягом 1 року не ухилятиметься від заходів виховного характеру

Умови звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності

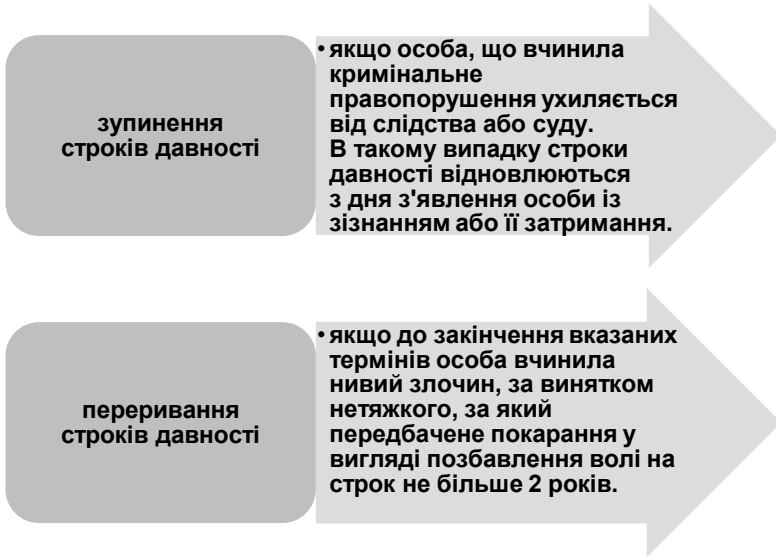
звільняється особа від кримінальної відповідальності, якщо з дня вчиненого діяння і до дня набрання вироку законної сили минули наступні строки:

- 2 роки- за крим. проступок, за який передбачене покарання менш суворе ніж обмеження волі;
- 3 роки- за крим. проступок, або нетяжкий злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше 2 років;
- 5 років - у разі вчинення нетяжкого злочину;
- 10 років - у разі вчинення тяжкого злочину;
- 15 років - у разі вчинення особливо тяжкого злочину.

Строки давності

За законодавством України, відліком строків давності є день вчинення особою кримінального правопорушення. При вчиненні винним готування чи замаху на кримінальне правопорушення строки давності спливають з дня припинення його протиправного діяння, які не залежать від його волі. Строки давності починають

свій відлік з 00 години наступної доби після вчиненого кримінально протиправного діяння, строки давності закінчуються відповідно до умов передбачених ст. 49 КК України через кількість років, о 24 годині, останньої доби передбаченого термінами ч. 1 ст. 49 КК України.

Кейс 1.

Кузнецов, раніше судимий за хуліганство, на момент вчинення кримінального проступку мав не зняту та непогашену судимість за попереднє кримінальне правопорушення. На час розгляду кримінального провадження в суді внаслідок зміни обстановки вчинене ним протиправне діяння втратило суспільну небезпечність.

- ✓ *Встановіть, чи може бути Кузнецов звільнений від кримінальної відповідальності?*
- ✓ *Для вирішення практичного кейсу ознайомтеся зі ст. 34 КК України.*

Кейс 2.

З., займаючись не зовсім пристойним «фахом», заробляв на життя, виконуючи вбивства на замовлення. Отримавши нове замовлення З., готуючись до виконання умисного вбивства М., незаконно придбав у нестановленої слідством особи пістолет ТТ, який в подальшому носив та зберігав при собі. В ході підготовчих дій З., дізнався деталі щодо жертви, побоюючись, що його можуть розкрити друзі по бізнесу М., З. добровільно відмовився від доведення підготовленого кримінального правопорушення до логічного кінця.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 115 КК України.*
- ✓ *Встановіть всі фактичні обставини фабули.*
- ✓ *Аргументуйте, чи підлягає З. звільненню від кримінальної відповідальності за готування до умисного вбивства передбачене ст. 115 КК України?*
- ✓ *Встановіть, чи були на підготовчих стадіях до умисного вбивства інші ознаки іншого складу кримінального правопорушення?*
- ✓ *Обґрунтуйте вашу відповідь.*

Кейс 3.

В гуртожитку № 2 що по вул. Миру м. Вінниця, який відноситься до цукрового заводу, в одній з кімнат гуртожитку проживали 2 молоді співробітниці заводу: Світлана, бухгалтер, та Галина, старший інженер цеху переробки сировини.

Молоді дівчата проживали разом уже 3 місяці та час від часу, між ними виникали побутові конфлікти. Одного разу Світлана готуючись йти на зустріч зі своїм коханим, виявила, що пляшка з дорогими парфумами не лежить на тумбочці, де вона її залишала зранку, вона звинуватила Галину у нібито використанні неї її дорогих парфумів та вдарила її по обличчю долонею. Галина не очікуючи такого у відповідь кілька разів вдарила сусідку важкою книгою, завдавши легкі тілесне ушкодження з короткочасним розладом здоров'я. Світлана була приниженою і звернулася до суду, в результаті чого проти Галини було порушено кримінальне провадження за ч. 2 ст. 125 КК.

Під час судового розгляду Світлана помирилася з Галиною, яка відшкодувала завдані нею збитки.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 125 КК України, визначте, чи це кримінальне правопорушення відноситься до кримінального проступку?*
- ✓ *Встановіть, чи достатньо підстав для застосування інституту звільнення від кримінальної відповідальності до Галини?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 4.

Сергій – тренер одного з бійцівських клубів «Олімп» м. Дніпро, володар чорного пояса з Дзюдо. 22 серпня 2021 року близько 22-ї години вечора повертався з клубу додому. Рухаючись по темному провулку вул. Миру Сергій помітив, що за ним крокують двоє невідомих йому чоловіків, які пришвидшили кроки. Сергій на хвилинку зупинився, щоб впевнитись чи точно це незнайомі йому особи, адже виглядали вони підозріло, чоловіки раптово підійшли до нього та почали демонструвати холодну зброю вимагаючи гроші та мобільний телефон. При спробі одного з чоловіків застосувати до Сергія ножа, Сергій ударив його кулаком в обличчя в результаті чого останній впав, а потім, забравши ножа, вдарив ним другого чоловіка, за результатами судово-медичної експертизи спричинивши тяжке тілесне ушкодження.

Дії Сергія були кваліфіковані як перевищення меж необхідної оборони, роз'яснивши це тим, що в ситуації яка склалась можна було б обійтись без застосування ножа.

Сергій з інкримінованим йому повністю погодився, а також відшкодував завдані ним збитки на лікування потерпілого.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 45 КК України.*
- ✓ *Визначте, чи є в діях Сергія перевищення меж необхідної оборони, обґрунтуйте вашу відповідь?*
- ✓ *Чи є наявні підстави для звільнення Сергія від кримінальної відповідальності?*

Кейс 5.

Полянський Павло ще у лютому 2018 року попав в поле зору поліції та був притягнутий до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 186 КК України, засуджений до позбавлення волі на строк до трьох років. Під час відбування покарання в колонії суворого режиму він потоваришував з іншими особами, які мали авторитет в місцях позбавлення волі. У квітні 2019 року, використовуючи фінський ніж незаконно виготовлений ним самим, він втік з місця позбавлення волі.

Проте через сім років Полянський Павло був затриманий працівниками поліції у магазині під час хуліганських дій та притягнутий до кримінальної відповідальності.

Під час розслідуванні слідчий виключив з частини обвинувачення факт незаконного виготовлення фінського ножа (ч. 2 ст. 263 КК України) аргументуючи це тим, що минули строки давності.

- ✓ *Оцініть ситуацію, ознайомтеся зі ст. 393, та 263 КК України.*
- ✓ *Аргументуйте, чи правильне рішення прийняв слідчий?*
- ✓ *Встановіть, які умови припинення та переривання строку давності за ст. 49 КК України?*

Кейс 6.

Хома А.А., проживаючи в Путильському районі Чернівецької області, з 2016 року займав посаду лісничого лісового господарства «Путила-Бук», у 2019 році Хому А.А. було затримано за незаконну вирубку лісу. За фактами проти Хоми А.А. слідчим Путильського РВ УМВС в Чернівецькій області було зареєстровано в ЄРДР кримінальне провадження за ч. 1 ст. 146 КК України. Під час розслідування кримінального провадження було прийняте рішення про необхідність вирубки лісу на ділянці, де Хома вирубав дерева з метою розбудови заповідника.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 246 КК України.*
- ✓ *Аргументуйте, чи буде нести кримінальну відповідальність Хома А. А., якщо обставини фабули доводять, що діяння втратило суспільну небезпечність?*
- ✓ *Чи є підстави для звільнення Хоми А.А. від кримінальної відповідальності за ст. 48 КК України?*

Кейс 7.

Синогач В. за декілька днів до відправлення його до місця строкової військової служби в Збройних Силах України до м. Києва, перебуваючи в нетверезому стані, застосував фізичне насильство до незнайомої йому дівчини, яка поверталась ввечері з роботи сама, вчинив з нею статевий акт проти її волі. Кримінальне провадження проти Синогача В. зареєстровано не було, так як не було можливості встановити особу винного.

Через 6 місяців після цього Синогач В., який проходив службу в прикордонних військах, маючи короткострокову відпустку приїхав до Києва. Під час випадкової зустрічі в одному з літніх кафе Києва він був впізнаний Катериною, яка була раніше ним звалтована, вона попередила поліцію, Синогач був негайно затриманий.

Під час досудового слідства було встановлено, що на військовій службі Синогач зарекомендував себе з позитивної сторони: має відмінну бойову підготовку, користується авторитетом у товаришів по службі.

До моменту закінчення досудового розслідування Синогач відшкодував Катерині завдані моральні та матеріальні збитки, а та в свою чергу написала заяву на ім'я слідчого, що не заперечує проти звільнення Синогача від кримінальної відповідальності.

Слідчий Краморов направив матеріали кримінального провадження до суду додавши до них заяву потерпілої.

- ✓ *Оцініть дії Синогача В., ознайомившись зі ст. 152 КК України.*
- ✓ *Встановіть, чи є достатні підстави для звільнення Синогача В. від кримінальної відповідальності?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 8.

Шумило А., робітник машинобудівного заводу «Машзавод», що в м. Чернівці, повертаючись ввечері додому, розізлився на молодих людей, які біля його будинку відпочивали на лавці та включили музику в своїх телефонах. За словами Шумила, вони заважали людям, що проживають на 1-у поверсі, відпочивати. Він почав кричати на них обзивати та показувати непристойні жести.

Дії Шумила А., були кваліфіковані за ч. 1 ст. 296 КК України як хуліганство.

Суд, беручи до уваги клопотання трудового колективу «Машзаводу», а також щире каяття Шумила А., який вибачився в судовому засіданні перед молодими людьми, яких того вечора ображав, передав останнього на поруки колективу заводу на умовах, що той протягом року не буде ухилятися від заходів виховного характеру.

Проте, Шумило А., бажаючи ухилитися від суспільного впливу з боку працівників заводу, через 2 місяць звільнився з підприємства й виїхав до Львова в пошуках кращого життя.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 296 КК України, встановіть, чи є підстави для звільнення особи від кримінальної відповідальності?*
- ✓ *Аргументуйте, чи може суд притягти Шумила А. до кримінальної відповідальності за вчинене хуліганство, якщо до нього застосували ст. 47 КК України?*

Кейс 9.

У січні 2015 року в темну пору доби Олексій керуючи власним автотранспортним засобом, порушуючи правила дорожнього руху, рухаючись зі швидкістю 110 км/год., не впорався з керуванням та здійснив наїзд на пішохода за межами населеного пункту. Зупинивши автотранспортний засіб Олексій підійшов до збитого ним чоловіка, побачив, що потерпілий не має ознак життя, побоюючись відповідальності за вчинене покинув місце ДТП.

До ранку впав сніг та дорога була заметана, а отже, встановити автотранспортний засіб, який здійснив наїзд на пішохода, було неможливо. Олексій машину свою перефарбував та полагодив таким чином, що ознак ДТП не залишились.

У липні 2021 року Олексій під час святкування свого дня народження керуючи власним автомобілем, спричинив нове ДТП та знов хотів втекти з місця події, проте був затриманий працівниками поліції, за такі діяння був засуджений до трьох років позбавлення волі.

Це покарання він почав відбувати, а у вересні того ж року стало відомо, що ДТП, яке довгий час залишалось нерозкритим, також справа рук Олексія.

- ✓ *Встановіть, чи може Олексій нести кримінальну відповідальність за вчинене в 2015 році кримінальне правопорушення передбачене ст. 286 КК України. Відповідь обґрунтуйте.*

Питання для самоконтролю:

- ✓ розкрийте поняття «звільнення від кримінальної відповідальності»;
- ✓ розкрийте умови та підстави звільнення від кримінальної відповідальності;
- ✓ встановіть, за які види кримінальних правопорушень можливо застосувати інститут звільнення від кримінальної відповідальності;
- ✓ розкрийте поняття кримінальне правопорушення вчинене вперше.
- ✓ як вирішується питання про притягнення особи до кримінальної відповідальності, якщо вона не виконала умови звільнення передбачені ст. 47 КК України.

Література:

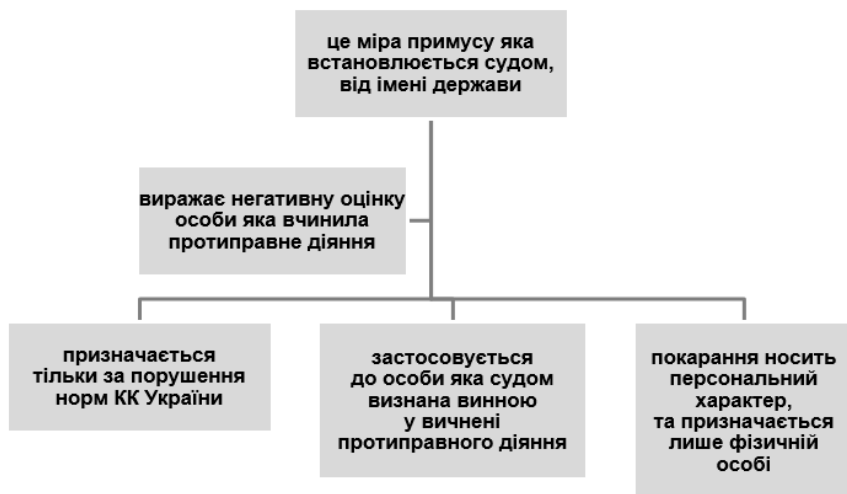
1. Про питання Комісії з питань правової реформи: Указ Президента України від 07.08.2019 № 584/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584/2019>
2. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності. Монографія. К: Атіка, 2004. 296с.
3. Батан Ю. Д. До питання про місце превенції у правовому регулюванні. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2017. № 10. С. 25–31.
4. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х т. Т.1. Загальні засади. Київ: Дакор, 2018. 404 с.
5. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник . В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В.Я. Борисов. Харків: Право, 2020. 584 с.
6. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.
7. Police cautions replaced with punitive sanctions for three English forces. The Guardian. 2020. URL: <https://www.theguardian.com/law/2014/nov/01/policecautions-abolished-staffordshire-west-yorkshire-leicestershire-forces-chris-grayling>accessed: 30.01.2020).

ТЕМА 15. Вчення про покарання

Під час підготовки до практичного заняття насамперед потрібно ознайомитись з положеннями ст. ст. 28, 41, 43, 61-63, 124 Конституції України та розуміти їх значення і зміст для визначення соціальної природи покарання та його місце в законі. Вивчаючи поняття покарання потрібно розкрити всі її характерні ознаки. Для розуміння вмісту мети покарання дане поняття повинно вивчатись з врахуванням історії її розвитку і усвідомленням основних поглядів різних науковців, як вітчизняних так і зарубіжних. Варто акцентувати увагу на дослідженні системи покарань та порядку розташування системи в кодифікованому акті. Студентам необхідно аналізувати закономірності, за якими сконструйована система покарань України.

Уваги студентів також потребує система покарань, яка класифікована законодавцем на додаткові покарання та основні, а також на ті, що можуть застосовуватись як основні, так і додаткові. Крім цього, потрібно вивчити класифікації покарань за суб'єктом, до якого застосовуються покарання.

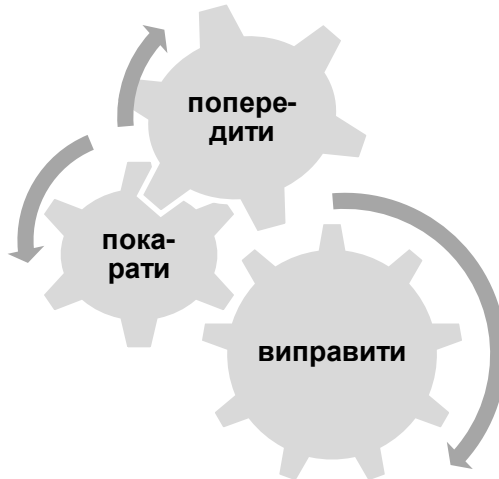
Ознаки покарання

Кримінальне покарання – це:

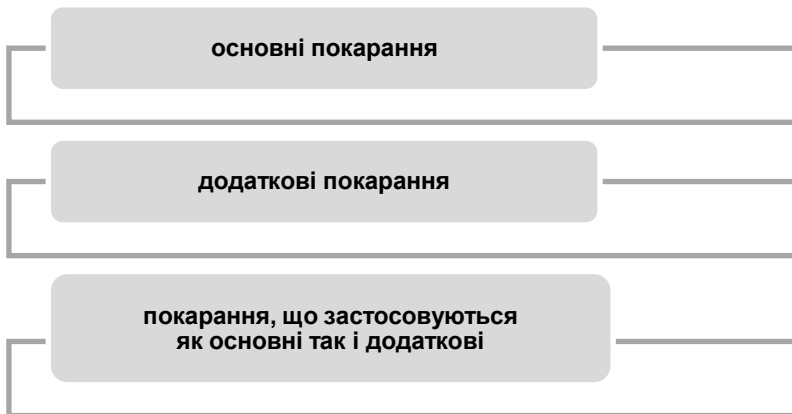
Покарання має на меті:

**Класифікація покарань за КК України
(за ступенем суворості)**

№	Вид покарання
1.	Штраф
2.	Позбавлення військового, спеціального звання, рангу чину або кваліфікаційного класу
3.	Позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю
4.	Громадські роботи
5.	Виправні роботи
6.	Службові обмеження для військовослужбовців
7.	Конфіскація майна
8.	Арешт
9.	Обмеження волі
10.	Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців
11.	Позбавлення волі на певний строк
12.	Довічне позбавлення волі

Класифікація покарань передбачена ст. 52 КК України

Основні покарання:

- *громадські роботи;*
- *виправні роботи;*
- *службові обмеження для військовослужбовців;*
- *арешт;*
- *обмеження волі;*
- *тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовці;*
- *позбавлення волі на певний строк;*
- *довічне позбавлення волі.*

Додаткові покарання:

- *позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу;*
- *конфіскація майна.*

Покарання, що застосовуються як основні так і додаткові:

- *штраф;*
- *позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.*

Види покарань за КК України з урахуванням строку тривалості покарання

позбавлення волі; обмеження волі; арешт; громадські роботи; виправні роботи; службові обмеження для військовослужбовців; позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовці

- **строкові**

позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу; довічне позбавлення волі.

- **безстрокові**

Кейс 1.

Василенка В., директора інституту післядипломної освіти, було притягнуто до кримінальної відповідальності та визнано винним в одержанні неправомірної вигоди службовою особою у великому розмірі. Василенка В. засудили за ч. 4 ст. 368 КК України та призначили йому згідно санкції статті покарання у виді позбавлення волі строком на 6 років з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виховними та розпорядними функціями, строком на 3 роки.

Також суд у своєму вирокі застосував до Василенка В. позбавлення спеціального та військового звання майора міліції, вченого звання та наукового ступеня.

- ✓ *Оцініть ситуацію, ознайомтеся зі змістом ст. 368 КК України, проаналізуйте санкцію.*
- ✓ *Встановіть, чи правильне покарання обрав суд для винного Василенка В.?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 2.

Першотравневий районний суд м. Нововолинськ виніс обвинувальний вирок громадянину України Грінченко О., в якому засуджено останнього за ч. 3 ст. 289 КК України до позбавлення волі строком на 10 років з конфіскацією майна. На вирок суду захисником Грінченка подано апеляцію, в якій просив суд змінити вирок та не призначати додаткового покарання – конфіскацію майна у зв'язку з тим, що Грінченко незаконно заволодів автотранспортним засобом не маючи на меті корисливі спонукання, а тільки з ціллю доїхати до сусіднього міста, тому відповідно до ч. 2 ст. 59 КК України не повинно тягти за собою покарання у виді конфіскації майна.

Апеляція адвоката отримала заперечення від прокурора адвоката, в якому зазначено, що конфіскація майна призначена Грінченко за його протиправні діяння у повній відповідності з законом, оскільки санкція ч. 3 ст. 289 КК України передбачає конфіскацію майна як додаткове покарання.

- ✓ *Оцініть ситуацію, ознайомтеся зі ст. 289 КК України.*
- ✓ *Встановіть, чи доцільно суд призначив додаткове покарання?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 3.

Білавчук відбував призначене йому судом першої інстанції покарання у виді позбавлення волі на 10 років за умисне позбавлення життя свого друга, під час відбування покарання у виправній колонії скоїв ухилення від відбування покарання у виді позбавлення волі, за що був притягнутий до кримінальної відповідальності.

Місцевим судом м. Переяслав-Хмельницький Білавчука було засуджено за ч. 3 ст. 390 КК України до 10 місяців позбавлення волі, які повністю були додані до попереднього покарання.

Як визначив суддя у мотиваційній частині вироку, це було застосовано замість того, щоб призначати більший розмір покарання та частково додавати його до попереднього вироку за вчинене Білавчуком протиправного діяння.

- ✓ *Встановіть, чи доцільно вирішив суд додати до попереднього вироку новий вирок опираючись на ч. 3 ст. 390 КК України?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 4.

Тризуб Дмитро, не маючи права на керування транспортними засобами, 22 червня 2020 року відпочивав з товаришами на річці Черемош, вживаючи спиртні напої, після чого в нетверезому стані сів за кермо автомобіля на якому приїхав на річку, автомобіль належав його старшому брату Андрію.

Рухаючись зі швидкістю 90 км./год. на повороті між селами Лісничий та Горбівці він не впорався з кермуванням та здійснив наїзд на залізобетонну опору, в результаті призвело до тяжкого травмування та загибелі його друга та пасажирів Тищенка Миколи.

Його протиправні діяння було кваліфіковано за ч. 2 ст. 286 КК України за що Тризуба Д. було засуджено до позбавлення волі строком на п'ять років та застосовано додаткове покарання у вигляді позбавлення права керувати транспортними засобами на строк два роки.

Адвокат подав апеляцію, спираючись на те, що суд не правомірно обрав додаткове покарання, оскільки він і так не мав права на керування транспортними засобами, та просив апеляційний суд виключити з вироку додаткове покарання призначене Тризубу Д.

- ✓ *Оцініть ситуацію, ознайомившись зі ст. 286, та 55 КК України.*
- ✓ *Встановіть, чи підлягає апеляція задоволенню?*
- ✓ *Обґрунтуйте вашу відповідь.*

Кейс 5.

Павленко 14 серпня 2020 року, святкуючи свій день народження у нічному клубі «Скутер», випивши вже не один келих віскі, у стані алкогольного сп'яніння почав нецензурно брутально лягати на офіціантів, ніби його не так обслужили, на що отримав зауваження від охоронця закладу Григорія.

У відповідь Павленко почав лягати і на охоронця, вказавши, що він його зараз провчить, що «клієнт завжди правий», ударив охоронця Григорія по обличчю кулаком.

Для того, щоб запобігти бійці, відвідувачі нічного клубу Тарас і Леонід спробували затримати Павленка, але той чинив опір і вдарив ножом у груди Тараса, в результаті спричинивши тяжкі тілесні ушкодження, несумісні з життям, а потім свій гнів він переніс на Леоніда також наносячи удари ножом в різні частини тіла Леоніду, спричинивши йому тяжкі тілесні ушкодження.

При спробі покинути нічний клуб Павленко був затриманий працівниками поліції. Проти Павленка було порушено кримінальне провадження за ч. 2 ст. 115 КК України, за вчинене Павленка було засуджено до довічного позбавлення волі.

Адвокат Павленка не погодився з такою мірою та видом покарання оскаржив вирок, мотивуючи його тим, що його підзахисний Павленко – раніше не судимий, який має на утриманні двох малолітніх дітей, тому до нього варто було застосувати позбавлення волі на певний строк.

- ✓ *Оцініть ситуацію, ознайомившись зі ст. 115 КК України.*
- ✓ *Аргументуйте, чи підлягає скарга адвоката задоволенню?*

Кейс 6.

Семен 9 лютого, керуючи власним автомобілем «Renault», повертаючись вечором з роботи додому, побачив що по дорозі йде його колишня кохана дівчина, з якою він був у неприязних відносинах через те, що вона його покинула. Семен навмисно направив свій автомобіль та умисно збив та ще переїхав Катерину, яка від одержаних травм померла на місці.

Семену інкримінували ч. 1 ст. 115 КК України та засудили до позбавлення волі строком на 10 років. У вирокі суду суддя зазначив, що автомобіль виступає як знаряддя вчинення кримінального правопорушення та підлягає спеціальній конфіскації.

Адвокат Семена направив апеляцію до апеляційного суду в якій просив змінити вирок, виключивши з нього припис про спеціальну конфіскацію автотранспортного засобу, аргументуючи це тим, що за ч. 1 ст. 115 КК України умисне вбивство без обтяжуючих обставин спеціальна конфіскація майна законодавством не передбачена.

- ✓ *Оцініть ситуацію, ознайомившись зі ст. 115 КК України.*
- ✓ *Аргументуйте, чи підлягає скарга задоволенню?*

Кейс 7.

Лукашенка, громадянина Білорусії, було притягнуто до кримінальної відповідальності за законодавством України, оскільки проживаючи в громадянському шлюбі з 2018 по 2020 рік на території м. Києва з громадянкою України Олесею Мусейчук, вчинив щодо її батьків шахрайські дії, які були кваліфіковано за ч. 4 ст. 190 КК України, що передбачає шахрайство в особливо великих розмірах. Лукашенка згідно вироку Солом'янського районного суду м. Києва було засуджено до 6 років позбавлення волі з конфіскацією майна, конфіскації підлягали наступне: житловий будинок у Васильківському районі; гроші національної валюти України у сумі 100 000 грн., які знаходилися в Ощадбанку на його рахунку; підроблені документи, які Лукашенко використав як засоби вчинення шахрайства; автомобіль.

- ✓ *Оцініть ситуацію, аргументуйте чи правильне рішення суду, щодо застосування до Лукашенка додаткового покарання у виді конфіскації майна?*

Кейс 8.

Деснянський районний суд Київської області вироком першої інстанції засудив Вербіцького Р. за ненадання допомоги особі, яка перебувала в небезпечному для життя стані передбачене ст. 136 КК України, та присудив покарання у виді штрафу в розмірі 400 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Захисник Вербіцького Р. подав апеляцію на вирок, в якій просив замінити штраф, арештом на мінімальний строк, аргументуючи скаргу тим, що для його підзахисного передбачене санкцією ч. 1 ст. 136 КК України, міра покарання є більш прийнятною.

- ✓ *Проаналізуйте обставини фабули, встановіть, чи може бути замінений вид покарання, що аргументується в скарзі адвоката?*

Кейс 9.

Лікар-терапевт Попова Тетяна Миколаївна на прохання своєї пацієнтки Х., сімейним лікарем якої вона була, зробила їй вдома аборт медакементозним способом, а через декілька днів коли стан Х., погіршився, Тетяна Миколаївна призначила Х., амбулаторне лікування, що призвело до наслідків у виді втрати репродуктивних функцій. За вчинення злочину, передбаченого ч. 3 ст. 134 КК України, її було засуджено до обмеження волі на строк 1,5 року з позбавленням права займатися медичною практикою на строк 3 роки.

В апеляційній скарзі адвокат Попової Тетяни Миколаївни просила замінити для її підзахисної обмеження волі штрафом та не застосовувати до неї додаткове покарання у виді позбавлення права займатися медичною практикою, оскільки дане покарання унеможливує її можливість в подальшому утримувати своїх двох малолітніх дітей.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 134 КК України.*
- ✓ *Встановіть, чи є в діях Попової Тетяни Миколаївни ознаки складу кримінального правопорушення передбачений ч. 3 ст. 134 КК України, та чи правильне покарання застосував до винної суд?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 10.

Військовослужбовець Романенко вчинив кримінальне правопорушення, за яке судом йому було призначено покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні для військовослужбовців, замість позбавлення волі.

- ✓ *Встановіть, за яких умов та підстав прокурор може оскаржити такий вид призначеного Романенку покарання?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Література:

1. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х т. Т.1. Загальні засади. Київ: Дакор, 2018. 404 с.
2. Ємельянов В.П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин: наук.-практ. Посібник. Харків, 2018. 142 с.
3. Інструкція про умови праці та заробітну плату засуджених до обмеження волі або позбавлення волі: наказ Міністерства юстиції України від 7 березня 2013р. № 396/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0387-13>
4. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник . В.Я., Тацій, В.І. Гютюгін, В.Я. Борисов. Харків: Право, 2020. 584 с.
5. Кримінальний кодекс України з постатейним коментарем, Висновками Верховного Суду України /упоряд. С.Г. Туманов. Харків: Право, 2019. 792 с.
6. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.
7. Рябчинська О.П. Система покарань в Україні: поняття, значення та принципи побудови: Монографія. Запоріжжя: Акцент Інвест-трейд, 2013. 448 с.

8. Порядок організації навчання у загальноосвітніх навчальних закладах при виправних колоніях та слідчих ізоляторах, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України: наказ Міністерства освіти і науки України, Міністерства юстиції України від 10 червня 2014р. № 691/897/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0629-14>

9. Степанюк А.Х. Засоби виправлення і ресоціалізації засуджених до позбавлення волі: монографія. Х.: , 2011. – 323 с.

10. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.

ТЕМА 16. Інститут призначення покарання

Інститут призначення покарання заснований на певних принципах, тому увагу варто звернути та розкрити саме принципи як доцільності призначення покарання; обґрунтованість та обов'язок мотивування самого покарання у вирокі; дотримання принципу гуманізму при призначенні винній особі покарання; дотримання принципу індивідуалізації та персоніфікації справедливого виду покарання, достатнього для виправлення та перевиховання засудженого.

Інститут призначення покарання керується положеннями ст. 65 КК України, визначаючи загальні засади призначення покарання. Важливу роль при призначенні покарання мають обставини, які пом'якшують та обтяжують покарання. Тому студентам варто зосереджувати свою увагу на ретельному вивченні всіх обставин як пом'якшуючих, так і обтяжуючих, встановити правила їх призначення при винесенні обвинувального вироку. При призначенні покарання винному, варто згадати стадії кримінального правопорушення, адже за незакінчене кримінальне правопорушення, інститут призначення покарання враховує на якій стадії особа, або ж добровільно, або ж з обставин які не залежали від його волі не довели свої протиправні діяння до кінця.

Студенту потрібно прискіплива звертати увагу на вивчення питання про призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, та призначення покарання за сукупністю вироків та кримінальних правопорушень.

Принципи призначення покарання за законодавством України

Загальні засади призначення покарання:

**Вплив наявності пом'якшуючих обставин,
при призначенні винному покарання:**

**Призначення покарання за готування
та замах на кримінальне правопорушення**

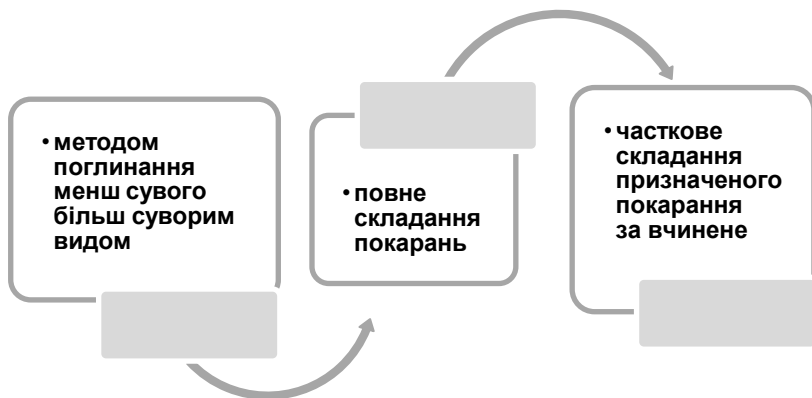
строк та міра покарання не має право перевищувати, половини максимального строку або розміру більш суворого покарання передбачено в санкції ст. О.Ч. КК України.

- призначення покарання за готування

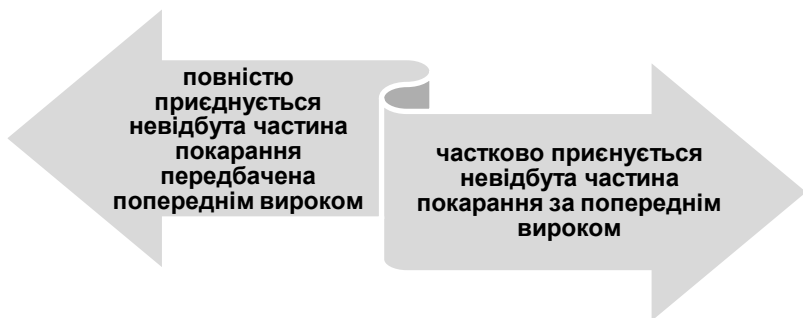
строк або розмір не перевищує двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання передбачений санкцією ст. О.Ч. КК України.

- призначення покарання за замах

Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень

Призначення покарання за сукупністю вироків

Кейс 1.

Долинюк 20 травня 2019 року скоїв умисне вбивство з хуліганських намірів та був притягнутий до кримінальної відповідальності за ч. 2 ст. 115 КК України та за ч. 1 ст. 186 КК України

яка передбачає грабіж. Судом було призначено покарання у виді позбавлення волі на 18 років.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. ст. 115 та 186 КК України, визначте санкцію, вид та міру покарання.*
- ✓ *Проаналізуйте вид покарання позбавлення волі на певний строк, аргументуйте, чи може суд призначити покарання більш суворе, ніж це передбачено санкцією статті Особливої частини КК України?*

Кейс 2.

Злотаря А. В. згідно вироком Шевченківського районного суду м. Чернівці було засуджено до 10 років позбавлення волі за протиправні дії, передбачені ч. 2 ст. 121 КК України. Суддя Омельченко, обираючи обвинуваченому покарання в межах максимально зазначеного санкцією покарання, мотивуючи вирок тим, що в якості обставин, які обтяжують покарання для винного, вказав на те, що Злотарь А. В. вчинив кримінальне правопорушення, об'єктом якого виступає життя та здоров'я особи, що відноситься до тяжкого злочину, внаслідок якого настали тяжкі наслідки у вигляді смерті потерпілого, вину у вчиненому Злотарь А. В. не визнав, не дивлячись на доведеність його вини органами досудового слідства, щиро не покаювся та не сприяв слідству.

- ✓ *Встановіть, чи може суд опиратись на такі факти та визнати їх обтяжуючими ознаками?*
- ✓ *Чи не суперечить вимогам закону призначене Злотарю А. В. покарання?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 3.

Інженер-наладчик у швейному цеху швейної фабрики «Трембіта», що знаходиться в м. Чернівці, по вул. Комарова 13, Манчуленко О. мала вільний доступ до цеху, де виробляють чоловічі костюми з дорогої італійської тканини для експорту в Німеччину.

Після того, як працівники цеху покинули свої робочі місця, в кінці робочого дня Манчуленко О. під приводом перевірки роботи закрійних машин, проникла в цех та викрала 3 піджаки різного розміру, як з'ясувалось на суді, для сина-випускника 9 класу, та для чоловіка і батька. На виході ще прихопила 3 метри дорогої тканини, щоб і собі пошити плаття.

Манчуленко через декілька днів ввіймали та притягнули до відповідальності за кримінальним законодавством України за таємну крадіжку передбачена ч. 1 ст. 185 КК України, призначили покарання до двох років виправних робіт як основне покарання та позбавленням права обіймати певні посади та займатися певною діяльністю, як додаткове покарання строком на чотири роки.

Суд врахував за доцільне призначити ще покарання у виді штрафу у розмірі 3 000 грн. Адвокат Манчуленка О. подав апеляційну скаргу на вирок суду, аргументуючи, що при призначенні покарання суд допустив порушення вимоги ч. 3 ст. 53 КК України, ч. 1 і ч. 2 ст. 55 КК України, п.п.1, 2 ч. 1 і ч. 4 ст. 65 і санкції ч. 1 ст. 185 КК України.

- ✓ *Детально ознайомтеся з вказаними в фабулі задачі статтями.*
- ✓ *Встановіть, чи доцільним було призначено покарання Манчуленко О.?*
- ✓ *Аргументований висновок скарги адвоката.*

Кейс 4.

Татарчук, не маючи спеціальної медичної освіти, проте маючи навички лікування травами, займалася у себе вдома незаконною лікувальною діяльністю. Вона з ранку і до вечора була зайнята своїми пацієнтами, які збігались до неї із сусідніх міст. Одного дня до Татарчук звернулась Надія, яка страждала на розлади травлення, Татарчук пообіцяла, що через декілька днів вона приготує Надії спиртні настої на різних травах і та забуде про болі.

5 травня Надія прийшла до Татарчук та на суму 2000 грн. купила різних трав'яних настоек, які мала приймати 2 тижні. Через 10 днів Надія звернулась до Татарчук, так як від лікування їй стало гірше, в неї почались судоми, сильно болів живіт,

Татарчук порадила не турбуватись, адже це нормальний процес лікування. 12 травня Надія попала до лікарні, де їй діагностували перитоніт та виразку черевної порожнини.

За вироком суду Татарчук притягнули до відповідальності за ст. 138 КК України та призначили покарання у виді трьох років позбавлення волі. Татарчук через свого адвоката подала скаргу, в якій просить призначити їй більш м'яке покарання, ніж те передбачає закон.

- ✓ *Оцініть ситуацію, аргументуйте скаргу Татарчук.*
- ✓ *Встановіть, за які кримінальні правопорушення суд не може призначити більш м'яке покарання, ніж те передбачає законодавець?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 5.

Кукурудзяк І. вчинив розбійний напад та був притягнутий до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 187 КК України. Йому призначено покарання у виді п'яти років позбавлення волі. Відбуваючи покарання в місцях позбавлення волі, Кукурудзяк І. вчинив у кримінально-виконавчій установі умисне вбивство Панцира, що також відбував покарання в тій же установі виконання покарань. Під час досудового розслідування слідчими було встановлено, що раніше ніж Кукурудзяк І. вчинив розбійний напад, він мав кримінальне минуле за майнові кримінальні правопорушення, а саме за крадіжку чужого майна.

Дослідивши всі обставини справи, суд засудив Кукурудзяка І. за вчинення крадіжки та за умисне вбивство за ст. 115 КК України, призначивши йому до двох років виправних робіт за ч. 1 ст. 185 КК України та 9 років позбавлення волі за вбивство.

- ✓ *Оцініть дії Кукурудзяка І., ознайомтеся з санкцією ст. 185 та 115 КК України.*
- ✓ *Встановіть порядок призначення покарання.*
- ✓ *Якими правилами керувався суд при призначенні покарання Кукурудзяку І.?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 6.

Попелюшко Тарас, працівник поліції, прийшов додому на обідню перерву. Зняв свій одяг для того щоб не замастити за обідом, та пістолет «Макарова», якій він носить з собою на службу, залишив на дивані в спальні і пішов обідати.

Залишивши пістолет в спальній кімнаті він не подумав, що його шестирічний син зайде в момент, коли він обідатиме та візьме пістолет думаючи, що то іграшка, граючись зі зброєю малолітній син Попелюшко направив пістолет в сторону своєї мами та натиснувши на курок викрикнув – стояти, здійснив постріл. Мати малолітнього сина Попелюшко Тараса в результаті отримала тяжке тілесне ушкодження. За недбале зберігання вогнепальної зброї Попелюшко Тарас зазнав покарання у виді двох років обмеження волі, а також його було позбавлено спеціального звання капітан міліції.

- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь, чи доцільно було застосовано покарання до Попелюшко Тараса?*

Кейс 7.

Давид та Дмитро вчинили замах на вбивство з корисливих мотивів, попередньо змовившись між собою, обираючи ретельно засоби та знаряддя для полегшення вчиненого ними кримінально протиправного діяння, час та місце, та звичайно переслідуючи свою жертву.

За вчинене діяння судом було відкрито кримінальне провадження за п. 6 та ч. 2 ст. 115 КК України кожного з співучасників було згідно вироку суду засуджено до покарання у виді 10 років позбавлення волі.

При призначенні покарання винним суд вказав в якості обтяжуючих обставин на завдання кримінальним правопорушенням тяжких наслідків, а саме те, що діяння було вчинено групою осіб.

Мотиваційна частина вказувала, що суд враховує ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, стадії вчинення, те, що діяння вчинено вперше, щире каяття обвинувачених, позитивна характеристики за місцем роботи та проживання.

Сторона обвинувачення оскаржила вирок у зв'язку з невідповідністю призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та винної особи, зазначаючи, що суд не врахував факт вчинення особливо тяжкого кримінального правопорушення і призначив м'яке покарання, співвідноситься з вчиненим.

- ✓ *Аргументуйте, чи співвідноситься призначене покарання з законом?*

Кейс 8.

ОСОБА_1 у 2019 році перебуваючи на дитячій площадці, впевнившись, що його ніхто не бачить, непомітно для потерпілої витягнув гаманець з її сумочки, дії ОСОБА_1 були кваліфіковані як кримінальне правопорушення передбачене ч. 1 ст. 185 КК України, а через деякий час ОСОБА_1 продовжуючи свої кримінально протиправні діяння вчинив розбійний напад передбачений ст. 187 КК України.

- ✓ *Аргументуйте, чи може суд при призначені ОСОБА_1 покарання, визначити сукупність однорідних злочинів обтяжуючою обставиною?*

Кейс 9.

Антонян Р. перебував у неприязних стосунках з сусідом по квартирі Абрикосовим, пізно ввечері, коли той повернувся з роботи, між ними вкотре спалахнула бійка, і Антонян Р. взяв дерев'яну бити та умисно наніс Абрикосову О. за висновками судово-медичної експертизи тяжкі тілесні ушкодження.

Антоняна Р. було притягнуто до кримінальної відповідальності за ч.1 ст. 121 КК України та призначено покарання у виді шести років позбавлення волі, а за раніше вчинення хуліганства, передбачене ч. 4 ст. 296 КК України, – до 5 років позбавлення волі. Керуючись ст. 70 КК України судом призначене остаточне покарання у виді одинадцяти років позбавлення волі.

- ✓ *Встановіть, яким правилом керувався суд при призначені винному покарання?*

- ✓ *Аргументуйте, чи відповідає призначення покарання вимогам ст. 70 КК України.*

Кейс 10.

Рихло Ігор у 2018 році проживав спільно зі своєю співмешканкою Світланою, у якої була неповнолітня донька Мілена. Одного вечора, як розказав в суді Ігор, він повернувся додому п'яним та переплутав свою кімнату з кімнатою Мілена, і думаючи, що в ліжку спить Світлана, вступив з нею проти її згоди в природній статевий акт, а серед ночі коли він протверезів, зрозумів, що він згвалтував доньку співмешканки.

Проте, 17-річна Мелена розказала судовому психологу, що Ігор вже не вперше примушує її вступити з ним в статевий зв'язок. Рихла Ігоря притягнуто до кримінальної відповідальності та присуджено позбавлення волі на 7 років.

Ігор відбув 2 роки покарання та у 2020 році вчинив втечу з місця позбавлення волі, проте того ж дня був затриманий та підданий покаранню, і був засуджений за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 393 КК України та позбавлений волі на 4 роки.

Керуючись положеннями ст. 71 КК України суд виніс остаточне покарання у виді 9 років позбавлення волі.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 152 та 393 КК України.*
- ✓ *Встановіть, які правила застосував суд для призначення покарання Рихлу І.?*
- ✓ *Аргументуйте, чи відповідає призначення покарання положенням норми ст. 71 КК України?*

Питання для самоконтролю:

- ✓ розкрийте ознаки загальних засад призначення покарання;
- ✓ принципи призначення покарання;
- ✓ розкрийте поняття ознак, що пом'якшують покарання;
- ✓ розкрийте ознаки, що обтяжують покарання;
- ✓ правила призначення покарань за сукупності кримінальних правопорушень;

- ✓ правила призначення покарань за сукупності обвинувальних вироків;
- ✓ призначення покарання за готування та замах;
- ✓ призначення покарання з урахуванням попереднього терміну ув'язнення.

Література:

1. Бабанли Р. Ш. Сучасний стан співвідношення реального та умовного покарань в Україні (за даними судової статистики). *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2016. № 5 (32). С. 94-106.

2. Бажанов М. И. Назначение наказания по советскому уголовному праву. Київ: Вища шк., 1980. 216 с.

3. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х Т. Т.1. Загальні засади. Київ: Дакор, 2018. 404 с.

4. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, В. Я. Борисов. Харків: Право, 2020. 584 с.

5. Мартинишин Г. Зарубіжний досвід регулювання питання призначення покарання за сукупністю вироків. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2009. Вип. 49. С. 236-242.

6. Мартинишин Г. Р. Переведення менш суворого виду покарання в більш суворий у разі призначення покарання за сукупністю вироків. *Сьомі осінні юридичні читання: матеріали міжнародної наукової конференції молодих вчених (28-29 листопада 2008 р., Хмельницький)*. С. 77-78.

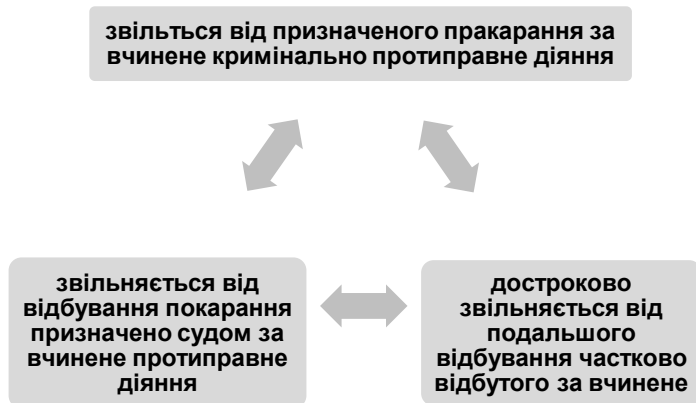
7. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.

8. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. В-во «Фенікс» Київ, 2018. 324 с.

ТЕМА 17. Інститут звільнення від покарання та його відбування

Для детального вивчення та розуміння питань плану практичного заняття студент має ставити перед собою наступні завдання: дослідити наукові доробки про інститут звільнення від покарання; проаналізувати етимологію становлення національного кримінального законодавства у сфері звільнення від покарання; розглянути особливості кримінального законодавства зарубіжних держав; розуміти значення інституту звільнення від покарання як інститут кримінального права України та як кримінально-правове поняття; проаналізувати ефективність застосування даного інституту; розглянути систему видів звільнення від покарання за кримінальним законодавством України; вивчити принципи та загальні засади звільнення від покарання; проаналізувати законодавчі, теоретичні та прикладні проблеми застосування інституту звільнення від покарання; проаналізувати проблеми застосування інституту звільнення від покарання до осіб, які вчинили корупційні кримінальні правопорушення; чітко розуміти об'єкт інституту звільнення від покарання та його відбування.

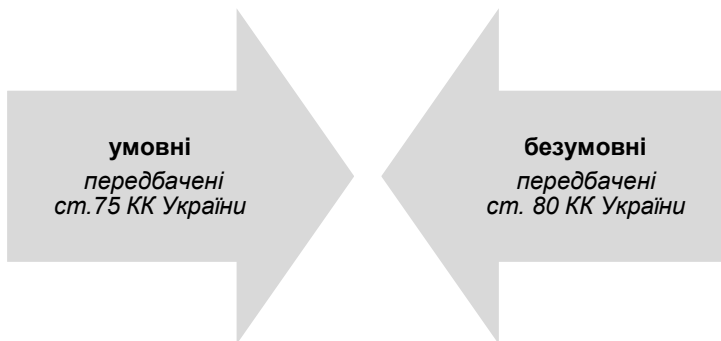
Законодавчо визначені підстави звільнення осіб від покарання та його подальшого відбування

Підставами звільнення від покарання можуть виявитися в недоцільності або ж неможливості чи то призначення або ж виконання призначеного судом покарання

Звільнення від відбування покарання поділяються на:

ХІІ розділом Загальної частини КК України передбачені такі види звільнення від покарання та його відбування:

<i>Звільнення від відбування покарання з випробуванням, передбачені ст. 75 КК України</i>
<i>Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років, передбачені ст. 79 КК України</i>
<i>Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку, передбачені нормою ст. 80 КК України</i>
<i>Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, передбачені нормою ст. 81 КК України</i>
<i>Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, передбачені ст. 83 КК України</i>
<i>Звільнення від покарання за хворобою</i>
<i>Звільнення від покарання на підставі закону України про амністію або акта про помилування, передбачені нормою ст. 85 КК України</i>

Кейс 1.

Зіна, медсестра медичного закладу «Охматдит», через свою власну неухважність та не зовсім сумлінне ставлення до роботи, забувши про свій обов'язок та нехтуючи вказівками лікаря не дала вчасно чотирнадцятирічному Олексію, пацієнту лікарні, приписані ліки, результатом недобросовісного ставлення до роботи коштувало пацієнту здоров'я, Олексію було завдано тілесні ушкодження середньої тяжкості.

Проти медсестри було зареєстровано в ЄРДР кримінальне провадження передбачене ст. 140 КК України. Під час судового засідання Зіна впевнила присутніх, що усвідомила свою вину у вчиненому кримінальному правопорушенні, щиро кається та шкодує про свої вчинки та сама засуджує свою протиправну поведінку. Винна особа повністю відшкодувала завдані матеріальні збитки, оплативши за наслідки подальше лікування Олексія.

На підставі фактів та визнаної вини самою виною Зіною суд інкримінував їй діяння передбачені ч. 2 ст. 140 КК України, та,

беручи до уваги зазначені вище обставини та сумлінне відшкодування завданих збитків, прийняв рішення застосувати до неї інститут звільнення від покарання на підставі ч. 4 ст. 74 КК України.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 140 КК України, чи передбачено законодавцем за такі діяння застосування інститут звільнення від покарання?*
- ✓ *Охарактеризуйте зміст ст. 74 КК України.*
- ✓ *Аргументуйте, чи правильним є рішення суду?*
- ✓ *Встановіть, які законні обставини повинен врахувати суд при прийнятті рішення про звільнення від покарання, передбачені нормою ст. 74 КК України?*
- ✓ *Аргументуйте, чи визнається особа, звільнена від покарання на підставі ч. 4 ст. 74 КК України, такою, що не має негативного статусу судимості?*

Кейс 2.

Шляпкіна П. було засуджено за ч. 2 ст. 125 КК України до одного року та п'яти місяців у вигляді обмеження волі та з урахуванням підстав, передбачених ст. 75 КК України, він був звільнений від відбування покарання з випробуванням, як зазначено в законі, з іспитовим строком на один рік. Через один рік Шляпкін П., маючи нелегкий, запальний характер, знову порушив закон, вчинив дрібне хуліганство, за яке було його притягнуто до адміністративної відповідальності у виді адміністративного арешту. Місцевий орган виконавчої влади направили в суд подання про вчинене правопорушення Шляпкіним П. і суд на підставі ч. 2 ст. 78 КК України скасував засудження з випробуванням та направив Шляпкіна для відбування реального призначеного йому судом покарання у виді одного року і п'яти місяців у виді обмеження волі.

- ✓ *Оцініть обставини фабули, ознайомтеся і ст. 125 КК України?*
- ✓ *Для детального розуміння ситуації зверніть увагу на інститут звільнення від покарання та його відбування, передбачене ст. 78 КК України?*
- ✓ *Аргументуйте, чи в праві суд застосувати ч. 2 ст. 78 КК України?*

Кейс 3.

5 листопада, майже три роки тому, назад на майно приватного підприємця Пилипчука Руслана було накладено арешт. Незважаючи на це, наступного дня після того, як суд виніс рішення про арешт майна він продав свій власний автомобіль одному із друзів, який від'їжджав на постійне місце проживання до Німеччини.

Через 15 днів Пилипчук Руслан зателефонував до поліції та повідомив про те, що його автомобіль викрали невідомі. На початку 2021 року щодо Пилипчука Руслана було відкрито кримінальне провадження за вчинення кримінального правопорушення, а саме, що до дій вчинених з арештованим майном, передбачене ч. 1 ст. 388 КК України, та наприкінці лютого 2021 року Першотравневий районний суд м. Черкас виніс обвинувальний вирок, наклавши на останнього штраф у розмірі сім тисяч гривень.

Не погоджуючись із рішенням суду, Пилипчук Руслан подав апеляційну скаргу, в якій зазначив, що з моменту вчинення ним кримінального правопорушення минули строки давності, момент закінчення якого є законною підставою для звільнення його від покарання.

- ✓ *Встановіть, яке рішення повинен прийняти апеляційний суд?*
- ✓ *Аргументуйте, у яких випадках звільнення засудженого від покарання є обов'язком для суду?*

Кейс 4.

Новоселицький районний суд Чернівецької області визнав Сабадаша П. винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 150 КК України «Експлуатація дітей». Судом було встановлено, що Сабадаш П., протягом 2021 року використовував працю неповнолітніх дітей, які працювали в нього на орендованій землі, вирощуючи овочі. У ході слідства було встановлено, що він протягом 3 місяців використовував працю 5 дітей, що унеможливило вивчення шкільної програми, адже діти таким чином відставали у розвитку з урахуванням тяжкої фізичної роботи.

Суд присудив Сабадашу П. покарання у виді позбавлення волі на строк 4 роки. Проте, враховуючи особу винного та інші обставини кримінального провадження, суд дійшов висновку про можливість виправлення засудженого без відбування призначеного йому покарання і прийняв рішення про застосування до Сабадаша П., інституту звільнення від покарання з випробуванням передбачений ст. 75 КК України, зобов'язавши Сабадаша П., періодично з'являтися для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації.

Та був попереджений, що з'являтися у вказаний орган потрібно регулярно, або ж попередити органи пробації про поважні причини не виконання зобов'язань. Сабадаш за весь період часу не з'явився один раз без поважних причин.

✓ *Аргументуйте, яке рішення повинен прийняти суд після закінчення іспитового строку?*

Кейс 6.

Тупицький після закінчення трирічного терміну ув'язнення призначеного йому покарання за ч. 2 ст. 286 КК України за порушення правил дорожнього руху особою, яка керує транспортним засобом, що призвело до загибелі людей, був притягнутий до кримінальної відповідальності та засуджений за ч. 2 ст. 185 КК України до чотирьох років позбавлення волі. Через два роки, враховуючи добросовісну поведінку Тупицького і його ставлення до праці, адміністрація виправної установи виконання покарань за місцем відбування покарання направила до суду клопотання про умовно-дострокове звільнення Тупицького від подальшого відбування покарання.

Однак суд відмовив у клопотанні мотивуючи, що в цьому випадку засуджений Тупицький може бути умовно-достроково звільнений тільки по відбутті не менш як двох третин, а не половини призначеного йому строку покарання, аргументуючи додатково, що Тупицький, по-перше, раніше був засуджений за (ч. 2 ст. 286 КК України), що є тяжким злочин і, по-друге, до погашення судимості знову порушив закон вчинивши умисний злочин (ч. 2 ст. 185 КК України).

- ✓ *Проаналізуйте обставини кейсу.*
- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 81 КК України, яка передбачає умовно-дострокове звільнення.*
- ✓ *Аргументуйте мотиви суду і дайте ґрунтовний висновок кейсу.*

Кейс 7.

Дніпровським судом м. Дніпро Кудлатого було засуджено за ч. 5 ст. 27, ч. 4 ст. 190 КК України, яка передбачає шахрайські дії в особливо великих розмірах, його дії були визнані судом як по-собницькі. Кудлатому призначено покарання у виді позбавлення волі строком на п'ять років з конфіскацією майна, яке є належить йому на правах власності. Дослідивши матеріали кримінального провадження за апеляційною скаргою засудженого, апеляційний суд Дніпровської області встановив, що Кудлатий скоїв кримінальне правопорушення вперше, виконував кримінальне правопорушення як співучасник другорядну роль, має інвалідність II групи, у вчиненому протиправному діянні щиро покавсяся.

Аналізуючи та оцінюючи вищезазначені обставини, суд апеляційної інстанції встановив, що такі обставини, свідчать про можливість виправлення засудженого без відбування реального призначення йому покарання.

На підставі вищевикладеного апеляційний суд вирок суду першої інстанції Дніпровського суду м. Дніпра змінив, застосувавши щодо Кудлатого звільнення від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України.

- ✓ *Аргументуйте рішення апеляційного суду.*
- ✓ *Встановіть правомірність та доцільність застосування інституту звільнення від покарання та його відбування.*

Кейс 8.

Устименко був притягнутий до кримінальної за видання нормативно-правових актів, що показують зменшення надходження до бюджету, діяння, які у КК України розміщені в ч. 1 ст. 211 КК України. Засудили його до 2 років позбавлення волі з

позбавленням права займати керівні посади в державних установах протягом трьох років.

Після того, як Устименко відбув половину строку основного покарання, тобто 1 рік позбавлення волі, його на підставі ст. 81 КК України умовно-достроково звільнили від подальшого відбування основного та додаткового покарання. Через 1 рік і 3 місяці Устименко скоїв нове кримінальне правопорушення, внаслідок чого суд скасував призначене Устименку умовно-дострокове звільнення та до покарання за нове кримінальне правопорушення, призначене за новим вироком, повністю приєднав не відбуту частину покарання за попереднім вироком.

- ✓ *Встановіть основний об'єкт кримінального правопорушення, які вчинив Устименко?*
- ✓ *Встановіть із обставин фабули, чи були підстави до застосування ст. 81 КК України?*
- ✓ *Аргументуйте, чи правильне рішення прийняв суд призначивши покарання за сукупності вироків?*
- ✓ *Встановіть, як обчислюється іспитовий строк при умовно-достроковому звільненні засуджених як від основного, так і від додаткового покарання?*
- ✓ *Встановіть момент, з якого розпочинається перебіг строку погашення судимості при умовно-достроковому звільненні особи від відбування тільки основного покарання.*

Кейс 9.

Черкаський міський суд, досліджуючи матеріали кримінального провадження про можливість застосування умовно-дострокового звільнення до Галустяна Р., якого у вересні 2020 року було засуджено до 10 місяців виправних робіт, відмовив у застосуванні до Галустяна ст. 81 КК України, мотивуючи у своєму рішенні тим, що до винного застосували вид менш суворого покарання, ніж зазначені у санкції статті, та призначили невеликий строк призначеного покарання.

- ✓ *Аргументуйте, чи правильним є мотивація рішення суду щодо Галустяна?*

- ✓ *Встановіть необхідні та достатні підстави для застосування умовно-дострокового звільнення?*

Кейс 10.

Лакусту було визнано винним у низці кримінальних правопорушень, об'єктом яких є власність, та засуджено за кримінальні правопорушення, передбачені ч. 5 ст. 185, ч. 3 ст. 186, та ч. 1 ст. 304 КК України.

Проте до моменту проголошення та набрання сили обвинувального вироку вийшов закон про амністію, положення якого поширювались, зокрема, на протиправні діяння, описав в матеріалах кримінального провадження Лакусти, що були кваліфіковані за ч. 1 ст. 304 КК України.

Ленінський суд м. Харкова виніс рішення про звільнення засудженого Лакусти від покарання за втягнення неповнолітніх у кримінальну протиправну діяльність, а за інші інкриміновані йому кримінальні правопорушення, на вчинення яких не поширювалась амністія, призначив покарання у виді позбавлення волі строком на сім років.

- ✓ *Встановіть, чи доцільно застосував суд амністію до Лакусти?*

Кейс 11.

Шереперу В., який вчинив хуліганські дії, передбачені кримінальним законодавством ч. 2 ст. 296 КК України у співучасті з іншими співучасниками, вироком Святошинського суду м. Києва було засуджено за ч. 2 ст. 296 КК України на 1 рік та 7 місяців у вигляді позбавлення волі із застосуванням до винного звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Святошинський суд, враховуючи тяжкість кримінального правопорушення та характеристики особи винного, встановив Шерепері В. 2 роки іспитового строку. Проте через 9 місяців постановою суду Шереперу В. звільнено від відбування покарання в результаті акта амністії, як такого, що на день набрання Закону України «Про амністію» сили відбув одну третину призначеного судом строку покарання.

- ✓ *Аргументуйте, чи правильне рішення прийняв суд?*
- ✓ *Встановіть, чи факт сплину третини іспитового строку є достатньою підставою для застосування амністії?*

Питання для самоконтролю:

- ✓ етимологія інституту звільнення від покарання та його відбування;
- ✓ види звільнення від покарання;
- ✓ підстави та умови звільнення від покарання чи його відбування вагітних жінок;
- ✓ звільнення від відбування покарання вагітних жінок та жінок, які мають дітей віком до трьох років;
- ✓ підстави умовно дострокового звільнення;
- ✓ закон України «Про амністію»;
- ✓ відмежування амністії від помилування;
- ✓ встановіть строки давності обвинувального вироку;
- ✓ підстави та умови звільнення від покарання за хворобою.

Література:

1. Баулін Ю. В. Вибрані праці. Харків: Право, 2013. 928 с.
2. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х Т. Т.1. Загальні засади. Київ: Дакор, 2018. 404с.
3. Беккариа Ч. О преступлених и наказаних. Москва: Фирма «Стелс», 1995. С. 244
4. Горох О. П. Сучасні кримінально-правові проблеми звільнення від покарання та його відбування: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2019. 676 с.
5. Горох О. П., Музика А. А. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення: монографія. Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2012. 404 с.
6. Горох О. П. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання: національне законодавство та практика його застосування. Застосування до засуджених умовно-дострокового звільнення: український та зарубіжний досвід: наук.-практ. посіб. Київ: Національна академія прокуратури України, 2015. 124 с. (с. 6-67).
7. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В.Я. Борисов. Харків: Право, 2020. 584 с.
8. Практика застосування Верховним Судом України положень Загальної частини Кримінального кодексу України. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 524 с.

9. Письменський Є.П. Теоретико-прикладні проблеми звільнення від покарання та його відбування за кримінальним правом України: Монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2014. 728 с.

10. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.

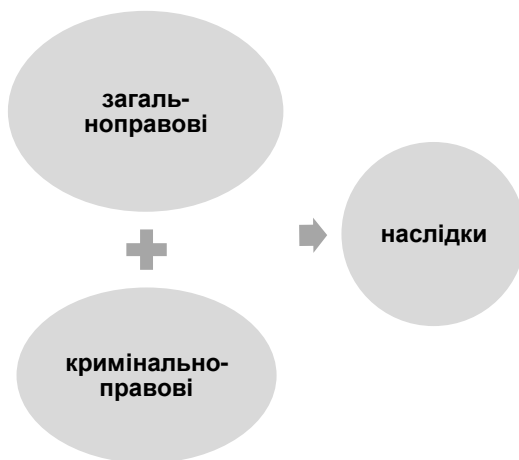
11. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. В-во «Фенікс» Київ, 2018. 324 с.

ТЕМА 18. Кримінально-правова характеристика судимості

Для розуміння поняття «Судимості» студенту необхідно відмежовувати низку кримінально-правових та кримінологічних конструкцій, складовою яких складає судимість: інститут судимості за національних кримінальним законодавством; судимість як факт засудження особи за вчинені нею протиправні кримінально карані діяння; судимість як правовий статус конкретної особи, що зазнала кримінального покарання; стан судимості у суспільстві; ставлення суспільства до осіб, що мають негативний статус судимості.

Як зазначено в кримінальному законодавстві, інститут судимості – це кримінально-правове поняття, що інтегрує низку норм, пов'язаних із кримінальною відповідальністю та покаранням особи визнаної винною у кримінальному протиправному діянні, строками її правового існування, загально-правовими та кримінально-правовими наслідками судимості, припиненням судимості при наявності законних умов у вигляді погашення або зняття.

Правові наслідки судимості:

До загально правових відносять:

<i>Заборона займати певні посади</i>
<i>Обмеження щодо ведення певного виду господарської діяльності</i>
<i>Обмеження доступу до державної таємниці</i>
<i>Обмеження виїзду за кордон</i>
<i>Обмеження в отриманні громадянства</i>
<i>Обмеження пов'язані із застосуванням адміністративного нагляду</i>
<i>Обмеження щодо отримання певних пільг</i>
<i>Обмеження щодо застосування амністії</i>
<i>Обмеження щодо призову на військову службу у мирний для країни час</i>

Кримінально-правові наслідки:

<i>Виступає як кваліфікуюча ознака</i>
<i>Враховується як рецидив</i>
<i>Є перешкодою для застосування інститут звільнення від кримінальної відповідальності</i>
<i>Враховується при визначенні переривання строку давності інституту звільнення від кримінальної відповідальності</i>
<i>Враховується при призначенні певних видів покарань</i>
<i>Враховується при застосуванні до особи звільнення від покарання за хворобою</i>
<i>Виступає як обставина, яка обтяжує для винного покарання</i>
<i>Є підставою для відмови призначення більш м'якого покарання ніж зазначене в законі</i>
<i>При вчиненні кримінальних правопорушень проти миру та безпеки людства є підставою для незастосування давності</i>

За кримінальним законодавством України, особа вважається судимою, поки судимість не знята чи не погашена в законному порядку:

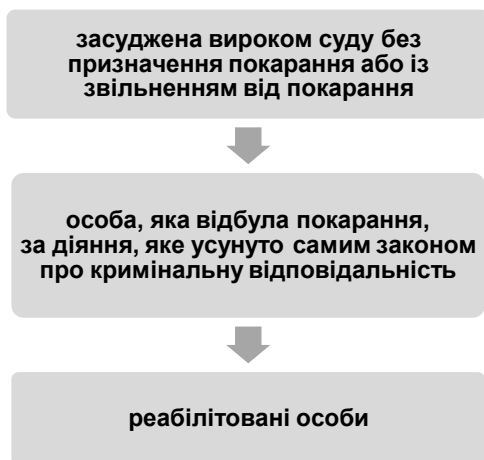

погашення судимості - автоматичне припинення після відбування покарання

зняття судимості - припинення судимості за рішенням суду, проте, закон не зобов'язує суд зняти судимість, а тільки надає право на підставі конкретних умов зняти судимість

Особи визнаються такими, що не мають судимість:

Кейс 1.

У березні 2020 року Панчук був засуджений за кримінальне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 212 КК України, та суд призначив йому покарання до 20 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з веденням обліку матеріальних цінностей строком на три роки з конфіскацією його майна.

Апеляційний суд в ухвалі вироку щодо Панчука скасував та закрит кримінальне провадження за відсутністю складу кримінального правопорушення.

Проте у травні 2021 року Панчук скоїв нове кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 212 КК України.

- ✓ *Встановіть, чи можна вважати, що на момент вчинення Панчуком нового кримінального правопорушення, він має непогашену або не зняту судимість за попереднє вчинення протиправних діянь?*

Кейс 2.

Іван в стані алкогольного сп'яніння, не маючи коштів на придбання алкогольних напоїв, вкрав таємно з сумки дівчини, що стояла поруч в метро, гаманець, в якому він знайшов 600 грн. та жетон на проїзд в метро.

Дії Івана були кваліфіковані за ч. 1 ст. 185 КК України та призначено покарання у виді двох років обмеження волі.

Під час відбування покарання Івану вдалося позбавитись залежності від алкоголю, він став на шлях виправлення. Після одного року відбування покарання набрав чинності Закон України «Про амністію», за яким Івана було звільнено від відбування покарання.

- ✓ *Аргументуйте, чи буде Іван вважатися особою, що має судимість?*

Кейс 3.

Максима в 2015 році було засуджено за протиправні діяння, передбачені ч. 2 ст. 185 КК України, що зумовлені кваліфікованою крадіжкою, та призначено йому покарання у виді трьох

років позбавлення волі. За період відбування винним покарання було виявлено, що Максим до вчинення таємної крадіжки вчинив інше кримінальне правопорушення, передбачене кримінальним законом, об'єктом яких виступає відносини власності, а саме: кваліфікований грабіж, передбачений ч. 2 ст. 186 КК України.

Новим вироком Мукачівського міського суду його було засуджено до 5,5 років позбавлення волі, та опираючись ч. 4 ст. 70 КК України остаточно покарання було призначене у вигляді чотирьох років позбавлення волі із зарахуванням відбутого покарання за попереднім обвинувальним вироком.

Суд при призначенні Максиму покарання за кримінальне правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України, виходив з того, що Максим був раніше двічі судимий, а судимість має кримінально-правові наслідки, які обтяжують покарання, тому дотримуючись законності призначення покарання призначив йому максимальний розмір санкції за протиправні вчинені ним діяння.

- ✓ *Встановить, чи доцільно визнати обґрунтованим вирок суду щодо призначення покарання Максиму?*

Кейс 4.

Симоненко влітку 2020 року проник до гаражного приміщення Соколова, що знаходиться за адресою вул. Переяславська 7, викрав дитячий велосипед доньки Соколова.

У той же день Симоненко продав дитячий велосипед у сусіднє село та вилучив за нього 860 гривень. Через деякий час Симоненку було інкриміновано ч. 3 ст. 185 КК України, тобто крадіжка, пов'язана з проникненням у житло чи інше приміщення чи сховище.

За вчинення кримінального правопорушення Симоненко був засуджений до шести років позбавлення волі. Через три роки та два місяці з моменту початку відбування покарання Симоненко був умовно-достроково звільнений від відбування покарання, проте через один рік після звільнення, не дотримуючись умов дострокового звільнення та не довівши своє виправлення, вчинив кишенькову крадіжку.

За вчинення нового кримінального правопорушення Симоненка засудили за ч. 2 ст. 185 КК України (крадіжка вчинена повторно) присудивши до обмеження волі строком на чотири роки.

- ✓ *Аргументуйте рішення суду?*
- ✓ *Чим треба керуватись суду для призначення Симоненку покарання за вчинене?*

Кейс 5.

Горобцю призначили покарання за вчинення кримінального правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 154 КК України (в редакції КК 1960 року), Горобця вироком суду засудили до семи років позбавлення волі.

За час відбування покарання Горобцем набрав чинності КК України 2001 року, за яким кримінальна відповідальність за спекуляцію декриміналізована.

- ✓ *Аргументуйте, чи буде вважатися, що Горобець має судимість?*

Кейс 6.

Ілащук, у темну пору доби, повертаючись з роботи додому на власному автомобілі, не дотримався безпечної швидкості та допустив наїзд на Андрія, в результаті чого останній отримав середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Ілащука було притягнуто до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 286 КК України та призначено йому покарання у виді обмеження волі на строк два роки з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк два роки зі звільненням від відбування покарання з випробуванням.

За вироком Глибоцького районного суду йому був встановлений іспитовий строк тривалістю два роки. По закінченні іспитового строку Ілащук був повністю звільнений від відбування покарання на підставі ч. 1 ст. 78 КК України.

- ✓ *Встановіть, з якого моменту Ілащук буде вважатися таким, що не має судимості?*
- ✓ *Обґрунтуйте вашу відповідь.*

Кейс 7.

Попадюк Є. порушив норми ст. 368 КК України і попав у поле зору кримінальної юстиції, був засуджений за ч. 2 ст. 368 КК України до позбавлення волі строком на п'ять років з позбавленням права обіймати певні посади строком на два роки, вироком суду застосовано спеціальну конфіскацію майна.

Через 3 роки у Вінницькому міському суді на підставі ст. 82 КК України не відбута частина основного покарання за вчинене Попадюком Є. була замінена обмеженням волі строком на два роки та шість місяців.

- ✓ *Встановіть, за яких підстав суд змінив своє рішення?*
- ✓ *Аргументуйте відповідь, посилаючись на кримінальне законодавство, який термін повинен пройти після заміни не відбутої частини призначено судом покарання більш м'яким, щоб вважався таким, що не має судимості?*

Кейс 8.

Литвака судом було визнано винним у діяннях, передбачених ст. 210 КК України (недоцільне використання бюджетних коштів в особливо великих розмірах), та за ч. 1 ст. 199 КК України (легалізація та відмивання майна отриманим протиправним шляхом).

За вироком Чернівецького міського суду Вінницької області Литваку було призначено покарання за сукупності кримінальних правопорушень в порядку ст. 70 КК України.

Остаточне покарання Литваку було призначене у виді позбавлення волі строком на 4 роки.

Литвака було звільнено на підставі Закону України «Про амністію».

- ✓ *Оцініть ситуацію, ознайомившись зі ст. 210 та 209 КК України.*
- ✓ *Аргументуйте, чи можна вважати Литвака особою, яка була раніше судимою?*

Кейс 9.

Громадянин України Поплавський Микола у серпні 1997 року вчинив шахрайство, яке органами прокуратури було розкрито лише у червні 2001 року.

Кримінальне провадження проти Поплавського порушено за ч. 1 ст. 143 КК України 1960 р., провадження передане до Вінницького районного суду у серпні 2001 року. Поки тривав судовий розгляд набрав чинності КК України 2001 р.

- ✓ *Для розв'язання кейсу ознайомтеся з ч. 1 ст. 143 КК України 1960 р. та ч. 1 ст. 190 КК України 2001 р. Встановіть, чи буде Поплавський Микола вважатися таким, що має судимість, у разі набрання цим вироком законної сили?*
- ✓ *Аргументуйте, яке максимальне та мінімальне покарання може призначити суд за вчинене Поплавським М. правопорушення?*

Кейс 10.

Вироком Першотравневого районного суду м. Чернівці у червні 2019 року Андроника Г. притягнуто до кримінальної відповідальності за насильницький грабіж, йому призначено покарання за ч. 2 ст. 186 КК України у виді позбавлення волі строком на п'ять років.

Апеляційний суд виніс ухвалу, вирок було змінено, а покарання пом'якшено до трьох років позбавлення волі. Посилаючись на ст. 75 КК України Андроника Г. було звільнено від його відбування з випробуванням та призначено іспитовий строк на один рік.

Проте, не доводячи своє виправлення, у липні наступного року Андроник вчинив нове кримінальне правопорушення, об'єктом якого є відносини власності.

- ✓ *Встановіть, чи мав Андроник на момент вчинення нового кримінального правопорушення судимість?*

Кейс 11.

Бурмило відбув покарання за крадіжку, передбачену ч. 4 ст. 185 КК України (у великих розмірах). До погашення судимості Бурмило знов порушив норму ст. 188 КК України та був притягнутий до кримінальної відповідальності за викрадення шляхом демонтажу кабельних ліній зв'язку.

- ✓ *Встановіть, чи вплине на призначення покарання за нове кримінальне правопорушення непогашена судимість за попереднє кримінальне правопорушення?*

Кейс 12.

Бовкун у 2021 році вчинив дії, передбачені ст. 408 КК України – дезертирство. Чортківський районний суд зачитав вирок щодо інкримінованого покарання Бовкуну.

- ✓ *Аргументуйте, чи вважається Бовкун таким, що має судимість?*

Кейс 13.

Кандидат у народні депутати на вибори до Верховної ради у 2019 році Павлюк Р. мав судимість за вчинення ним у 2016 році необережного кримінального правопорушення.

- ✓ *Встановіть, чи може Павлюк Р. бути зареєстрованим кандидатом у народні депутати?*

Кейс 14.

Жуковського було притягнуто та засуджено до кримінальної відповідальності за наклеп, передбачений ч. 1 ст. 125 КК 1960 року. Відповідно до п. 1 «в» Розділу II «Прикінцевих та перехідних положень» КК України 2001 року, його було звільнено від призначеного судом покарання.

- ✓ *Аргументуйте, чи можна вважати Жуковського таким, що має судимість?*

Кейс 15.

Чубрею на момент вчинення умисного вбивства коханця своєї дружини було 52 роки, за рішенням суду Чубрею засуджено до позбавлення волі на строк 12 років.

- ✓ *Встановіть, через який мінімальний можливий термін після відбування призначеного судом Чубрею покарання, можна піднімати питання про дострокове зняття судимості?*

Кейс 16.

Нечипорука, якому на момент призначення йому покарання виповнилось 19 років, засуджено згідно рішенням суду на строк два роки виправних робіт, проте вирок суду не було виконано. Нових кримінальних правопорушень Нечипорук не вчиняв.

- ✓ *Встановіть, коли Нечипорук буде вважатися таким, що не має судимості?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Питання для самоконтролю:

- ✓ законодавче визначення судимості;
- ✓ наслідки судимості;
- ✓ погашення та зняття судимості;
- ✓ які особи визнаються такими, що не мають судимості;
- ✓ який орган має право достроково зняти судимість.

Література:

1. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х Т. Т.1. Загальні засади. Київ Дакор, 2018. 404 с.
2. Голина В. В. Судимість: монографія. Х.: Харків юрид., 2006. 384 с.
3. Ємельянов В.П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин: наук.-практ. посібник. Харків, 2018. 142 с.
4. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В.Я. Борисов. Харків: Право, 2020. 584 с.
5. Кримінальний кодекс України з постатейним коментарем, Висновками Верховного Суду України / упоряд. С.Г. Туманов. Харків: Право, 2019. 792 с.
6. Кулик О. Г. Злочинність в Україні: тенденції, закономірності, методи пізнання: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2011. 288 с.
7. Книженко О. О. Теоретичні засади встановлення санкцій у кримінальному праві: монографія. Х.: Акта, 2013. С. 189.
8. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.

ТЕМА 19. Інші заходи кримінально-правового характеру

Для повного розуміння інших заходів кримінально-правового характеру студент має вивчити наступне: поняття та види примусових заходів медичного характеру; особи, до яких згідно закону застосовуються примусові заходи медичного характеру. Особливу увагу потрібно звернути на питання щодо продовження, зміни та припинення застосування примусових заходів медичного характеру, поняття примусове лікування та її ознаки.

Законодавчо визначені види примусових заходів

Примусові заходи медичного характеру мають на меті:

Примусові заходи медичного характеру застосовуються до:

- осіб, які на момент вчинення протиправних діянь перебували в стані неосудності;**
- осіб, які перебували в пограничному стані на момент вчиненого;**
- осіб, які на момент вчинення правопорушення були в стані осудності, проте, на момент винесення обвинувального вироку захворіли на психічну хворобу, або набули її під час виконання покарання.**

**До видів примусових заходів
медичного характеру відносять:**

<i>У примусовому порядку надання амбулаторної медичної допомоги</i>
<i>Госпіталізація до психіатричного закладу зі звичайним наглядом</i>
<i>Госпіталізація з посиленням наглядом до психіатричного закладу</i>
<i>Госпіталізація до психіатричного закладу із суворим наглядом</i>

Інститут спеціальної конфіскації як інший захід кримінально-правового характеру вперше був запроваджений в національне законодавстві ще в грудні 2013 року на виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України.

Специфіка такої конфіскації – вона може застосовуватись не лише осіб визнаних винними, але і до майна третіх осіб, проте виключно за умови, що майно вони набули від підозрюваного/обвинуваченого і знали або повинні були знати, що воно відповідає ознакам для застосування спеціальної конфіскації.

Випадки застосування спеціальної конфіскації

<i>Майно одержане в результаті вчинення кримінального правопорушення, або від доходів отримання такого майна</i>
<i>Використовувалась для схилення особи на вчинення кримінального правопорушення</i>
<i>Були предметами вчинення протиправних діянь крім тих, що підлягають поверненню володільця</i>
<i>Були використані, чи виготовлені як знаряддя чи засоби для полегшення вчинення кримінального правопорушення</i>

Кейс 1.

Тетяна була притягнута Новоселицьким районним судом до кримінальної відповідальності за ст. 115 КК України за умисне вбивство свого чоловіка.

До Тетяни були застосовані запобіжний захід у виді тримання під вартою. За час розслідування у Тетяни розвинулася психічна хвороба – реактивний психоз. Експертна медична комісія дала

свої висновки суду та рекомендувала направити Тетяну до психіатричного закладу на лікування.

Суд взяв до уваги рішення медичних експертів звільнив Тетяну від кримінальної відповідальності застосувавши до неї примусові заходи медичного характеру.

- ✓ *Встановіть, чи правильним є рішення суду, чи обов'язково суд має враховувати рекомендацію медичних експертів, чи ні?*

Кейс 2.

Руснак, перебуваючи у стані обмеженої осудності, вчинила насильницький грабіж, передбачений ч. 2 ст. 186 КК України. За рішенням Першотравневого суду Руснак направили до закладу надання психіатричної медичної допомоги.

- ✓ *Встановіть, чи правильно вирішив суд?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 3.

Андрусяка Івана було притягнуто до кримінальної відповідальності за те, що він у липні 2019 року вчинив умисне вбивство в стані сильного душевного хвилювання, адже у кімнаті гуртожитку його однокласник згвалтував його, після згвалтування вночі коли однокласник спав, Іван наніс йому п'ять ударів ножом у серце від чого останній помер.

За вчинення умисного вбивства в стані сильного душевного хвилювання Андрусяка Івана було засуджено до п'яти років позбавлення волі. Відбуваючи покарання в місцях позбавлення волі через 2 роки Іван утік з виправної установи. Через 10 років його було затримано під час спроби вчинити пограбування.

У судді виникли сумніви щодо психічного стану Андрусяка Івана, його направили на судово-психіатричну експертизу. Призначеною комісією лікарів-психіатрів було встановлено, що Андрусяк Іван перебуває в реактивному стані, який розвинувся на фоні травматичної енцефалопатії, що означає, що Іван не здатний

усвідомлювати свої дії та керувати ними, та він підлягає негайному направленню на примусове лікування до психіатричного закладу з посиленням наглядом.

- ✓ *Обґрунтуйте, чи може суд притягнути до кримінальної відповідальності Андрусяка Івана після одужання?*
- ✓ *Встановіть, яке рішення має прийняти суд.*

Кейс 4.

Коломієць порушив кримінальний закон, а саме: порушення чинних на транспорті правил, передбачених ст. 291 КК України. Під час досудового розслідування Коломієцю суд призначив судово-психіатричну експертизу, оскільки як виявилось Коломієць перебував на обліку у психіатричній лікарні. Висновком лікарсько-експертної комісії було встановлено, наявність у Коломієця біполярного афективного розладу, через що його було визнано обмежено осудним та рекомендовано комісією направити на лікування до психіатричного закладу із звичайним наглядом. Через деякий час слідчий прийняв рішення про закриття кримінального провадження щодо Коломієця через відсутність ознак складу кримінального правопорушення – відсутність тяжких наслідків, зазначених в законі.

- ✓ *Встановіть, чи можливо за таких обставин застосувати до Коломієця примусові заходи медичного характеру?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 5.

Судом першої інстанції було притягнуто до кримінальної відповідальності та засуджено за ч. 1 ст. 121 КК України Ковальчука Бориса до позбавлення волі строком на п'яти років.

Через 1 рік після початку відбування покарання у працівників установи виконання покарань виникли сумніви щодо психічного здоров'я Ковальчука Бориса. Установа виконання покарань подала клопотання про проведення психіатричної перевірки Ковальчука. Комісія лікарів-психіатрів дійшла висновку, що стан Ковальчука відповідає реактивному стану, тяжке психіатричне

пригнічення свідомості, яке розвинулося на фоні залишкових явищ органічного захворювання центральної нервової системи.

Комісія та суд дійшли спільного рішення, що Ковальчук, перебуваючи у такому стані, не здатний усвідомлювати свої дії, а отже, мета покарання не може бути реалізована, тому направили Ковальчука до психіатричного закладу з посиленням наглядом.

- ✓ *Встановіть, чи підлягатиме кримінальній відповідальності Ковальчук після повного одужання?*

Кейс 6.

Борис, порушуючи кримінальний закон, попав в поле зору правоохоронних органів, вчинивши кримінальне правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Амбулаторною судово-психіатричною експертизою було встановлено, що Борис страждає на алкогольний амнестичний синдром, який позбавляє його здатності усвідомлювати свої дії або керувати ними.

Лікарсько-психіатрична експертна комісія рекомендувала суду направити Бориса на лікування до психіатричного закладу з посиленням наглядом.

Шевченківський суд м. Івано-Франківськ виніс ухвалу про призначення Борису примусового заходу медичного характеру у виді госпіталізації до психіатричного закладу із суворим наглядом.

- ✓ *Встановіть, чи законним є рішення суду?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 7.

Бронський у 2020 році був виписаний з психіатричної лікарні, де він лікувався від тимчасових психічних розладів. Того ж року Бронський вчинив кримінальне протиправне діяння, безпосереднім об'єктом яких є суспільні відносини – статеві свободи потерпілої особи. Бронський того ж дня був затриманий працівниками поліції за вчинене ним протиправне діяння. Під час судового розгляду, суду стали відомі факти, що Бронський стоїть на обліку

у лікаря-психіатра. Отже, він становить особливу небезпеку для суспільства.

- ✓ *Встановіть, який вид примусових заходів медичного характеру має застосувати суд до Бронського?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 8.

Міліхін Антон вчинив кримінальне правопорушення передбачене ст. 124 КК України, а саме: заподіяння тяжкого тілесного ушкодження при перевищенні меж необхідної оборони. Відомості було внесено до ЄРДР. На стадії досудового розслідування судово-психіатрична експертиза встановила наявність у Міліхіна Антона шизофренії в параноїдальній формі та довела, що усвідомлювати свої дії та керувати ними в момент вчинення кримінального правопорушення Міліхін Антон не був здатний. Діагностуючи надмірну агресивність й озлобленість хворого, комісія лікарів-психіатрів визнала, що Міліхін Антон має пройти лікування в спеціальному закладі у вигляді госпіталізації до психіатричного закладу з суворим наглядом.

- ✓ *Обґрунтуйте, як має вирішити суд питання про направлення на лікування Міліхіна?*
- ✓ *Аргументуйте, чи є реалізацією кримінальної відповідальності направлення винної особи до лікувального закладу?*

Кейс 9.

Аліна, перебуваючи у депресивному стані через розрив стосунків з коханим, під впливом переживань нанесла своїй подрузі 10 колото-різаних ран ножем, в результаті чого настала смерть потерпілої. Комплексна психіатрична експертиза встановила, що Аліна страждає на корсаковський психоз. Отримавши результати дослідження психічного стану Аліни, суд застосував примусові заходи медичного характеру у виді госпіталізації до психіатричного закладу із суворим наглядом.

Представник психіатричного закладу, де проходила лікування Аліна, звернувся до суду із заявою про припинення примусового лікування Аліни, вказавши в заяві про повне одужання.

Суд призначивши додаткову перевірку стану здоров'я Аліни відмовив у задоволенні заяви, мотивуючи свою відмову замалим строком перебування Аліни на лікування у психіатричному закладі, що не відповідає тяжкості вчиненого протиправного діяння винною особою.

- ✓ *Встановіть, чи обґрунтованим є рішення суду?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Кейс 10.

Чубрей був притягнути до кримінальної відповідальності за протиправні діяння, які він вчинив проти своєї співмешканки Ганни, його дії були кваліфіковані за ст. 133 КК України. Засуджений Чубрей за ч. 3 ст. 133 КК України до позбавлення волі терміном на три роки. Керуючись ст. 96 КК України до Чубрея суд застосовував примусове лікування від сифілісу.

Чубрей через один рік та п'ять місяців направив до суду клопотання про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання посилаючись на п. 1 ч. 3 ст. 81 КК України.

Першотравневий суд м. Жмеринка відмовив у задоволенні клопотання, мотивуючи своє рішення тим, що Чубрей не вилікувався від венеричної хвороби.

- ✓ *Встановіть, чи обґрунтованим є таке рішення суду?*

Кейс 11.

Фролову О. було пред'явлено підозру у вчиненні протиправних діянь, передбачених ст. 310 КК України. У ході розслідування вину Фролова доведено та засуджено на підставі ч. 2 ст. 310 КК України за те, що він у травні 2021 року на присадибній ділянці свого дачного будинку, не маючи спеціального дозволу, посіяв та вирощував 50 рослин снотворного маку та близько 100 рослин роду коноплі. Фролову було призначено покарання у виді позбавлення волі строком на три роки.

Стороною обвинувачення було оскаржене рішення суду з огляду на те, що суддя безпідставно разом із покаранням не застосував спеціальну конфіскацію предмета вчиненого кримінального правопорушення.

- ✓ *Аргументуйте, чи правомірно вказав прокурор у своїй скарзі на помилку суду?*
- ✓ *Встановіть, на підставі чого суд має застосувати спеціальну конфіскацію?*

Питання для самоконтролю:

- ✓ розкрийте види та ознаки примусових заходів медичного характеру;
- ✓ розкрийте поняття спеціальної конфіскації;
- ✓ за яких підстав суд призначає спеціальну конфіскацію;
- ✓ визначте правомірність застосування спеціальної конфіскації;
- ✓ на який термін суд призначає примусові заходи медичного характеру;
- ✓ визначте поняття примусове лікування.

Література:

1. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х Т. Т.1. Загальні засади. Київ: Дакор, 2018. 404 с.
2. Берш А.Я. Примусові заходи медичного характеру: правова природа та види: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2017. 189 с.
3. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. Київ: Алерта, 2018. 360 с.
4. Кримінальний кодекс України з постатейним коментарем, Висновками Верховного Суду України / упоряд. С.Г. Туманов. Харків: Право, 2019. 792 с.
5. Книга М. М. Примусові заходи медичного характеру як засіб попередження злочинності: автореф. дис.. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Дніпропетровськ, 2009. 22 с.
6. Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування: постанова Пленуму Верховного Суду України від 03.06.2005 р. № 7 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-05>
7. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. В-во «Фенікс» Київ, 2018. 324 с.

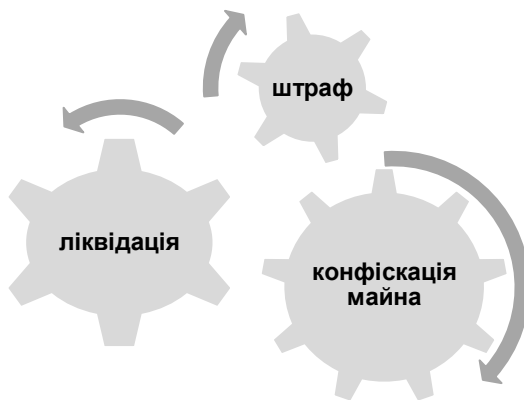

ТЕМА 20. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб

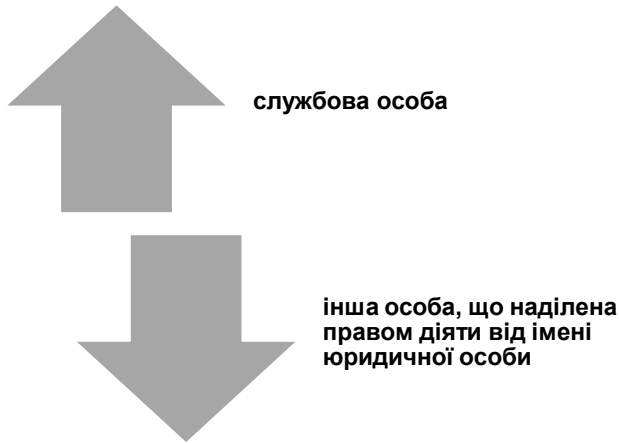
Законодавчо визначені підстави для застосування до юридичних осіб засобів кримінально-правового характеру:

<i>Вчинення протиправних діянь уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи кримінальних правопорушень передбачених ст. 209 та 306 КК України, 368-3, 368-4, 369, 369-2 закону країни про кримінальну відповідальність</i>
<i>Незабезпечення виконання покладених на уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання та протидії корупції</i>
<i>Вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст.258, 258-5 КК України, вчинення діянь уповноваженою особою</i>
<i>Вчинення протиправних діянь, передбачених ст. 109, 110, 113, 146, 147, 159-1, 160, 260, 262, 436, 437, 438, 376 КК України, вчинене уповноваженою особою</i>
<i>Вчинення протиправних діянь, спрямованих на завдання шкоди об'єкту кримінально-правової охорони, передбачених ст. 152, та 156-1 вчинене уповноваженою особою</i>

Види заходів кримінально правового характеру, щодо юридичних осіб

Суб'єкти кримінального правопорушення

Кейс 1.

Сливка А. виконавчий директор приватного підприємства «Агроком», запропонувала та надала неправомірну вигоду у розмірі шести тисяч доларів США, порушуючи кримінальний закон, начальнику Державної аудиторської компанії Валіхноському за сприяння в складанні позитивної довідки звірки підприємства «Агроком» з метою уникнення відповідальності за виявлені під час проведення аудиторської перевірки порушення.

- ✓ *Аргументуйте, чи буде достатньо підстав для застосування щодо приватного підприємства «Агроком» заходів кримінально-правового характеру?*
- ✓ *Визначте порядок застосування таких заходів.*

Кейс 2.

Керівник приватного підприємства «Еко-дуб» Олексюк звернувся по допомогу до Білого, керівника одного з підрозділів СБУ, та запропонував надати йому щомісячну неправомірну вигоду у розмірі дві тисячі доларів США за сприяння Білого у

безперешкодному перевезенні вантажів через митний кордон України понад встановлені граничні норми.

Через три роки Олексюка та Білого було затримано працівниками СБУ під час чергової передачі вказаної вище суми.

- ✓ *Встановіть, яке рішення має прийняти суд щодо приватного підприємства «Еко-дуб»?*
- ✓ *Встановіть достатні підстави для звільнення юридичної особи від застосування до неї заходів кримінально-правового характеру передбачені КК України.*

Кейс 3.

Засновник приватного підприємства Позняк Р. та фінансовий директор товариства з обмеженою відповідальністю «Інтергал-Буд» Парфіров П. домовились про укладання незаконних угод про купівлю-продаж товарів. Відповідно до незаконно виданих угод та договорів вносились неправдиві дані щодо проведення операцій купівлі-продажу одного підприємства з іншим.

На відкриті банківські рахунки декількох фіктивних де факту та де юро неіснуючих підприємств, оформлених на їхніх близьких родичів, перераховувалися систематично значні суми безготівкових грошей в національній валюті, які приватним підприємцем Позняком Р. та Парфіровим П. переводилися в готівку та розподіляли між собою.

В подальшому Парфіров П. та Позняк Р. з метою ухилення від відповідальності приховували незаконне походження таких коштів, виконуючи різні фінансові операції.

- ✓ *Оцініть ситуацію, встановіть яке кримінальне правопорушення є в діяннях Парфірова та Позняка?*
- ✓ *Аргументуйте, яке рішення має прийняти суд, щодо фігурантів справи?*

Кейс 4.

Куліш О., генеральний директор, та Дзик Н., головний бухгалтер державного підприємства «Севастопольський морський торговельний порт», з метою особистого збагачення за рахунок

отримання неправомірної вигоди, зловживаючи владою, та своїм службовим становищем, уклали договори бербоутного чартеру (судна без екіпажу) з ТОВ «Тур-Тревел» на невігідних для підприємства умовах.

У результаті укладання таких угод, на вигідних умовах тільки для Куліша О. та Дзик Н., Державне підприємство «Севастопольський морський торговельний порт», як було встановлено, недоотримало прибутку на суму два мільйони гривень за 2020 рік.

- ✓ *Встановіть, чи є підстави застосування до державного підприємства «Севастопольський морський торговельний порт» заходів кримінально-правового характеру, передбачених нормою ст. 96-7, 96-8 та 96-9 КК України?*
- ✓ *Відповідь аргументуйте.*

Кейс 5.

Іванов звернувся до свого друга Черчеля, директора одного з приватних підприємств м. Харкова «Печатний двір Міст», з проханням надрукувати 1000 примірників брошур свого авторства «Вічний суд». Черчель на довірливих стосунках не ознайомився зі змістом авторського твору Іванова і скерував електронний примірники працівнику до друку.

Видавництво «Печатний двір Міст» оплату за виконану роботу отримала в сумі 5000 грн.

Після розповсюдження брошурок, виявило, що зміст тексту містить ознаки складу кримінального правопорушення передбачені ст. 109 КК України – заклики до повалення конституційного ладу, та змін меж території, автор Іванов був затриманий працівниками СБУ, відкрито кримінальне провадження за ч. 2 ст. 109 КК України.

- ✓ *Для вирішення кейс-завдання ознайомтеся зі ст. 109 КК України.*
- ✓ *Аргументуйте, чи є підстави для застосування до видавництва заходів кримінально-правового характеру?*

Кейс 6.

Голова ОТГ (об'єднана територіальна громада) Закарпатської області Цуркан П. П., палкий прихильник угорців, маючи на меті зміни меж територій України, зокрема його рідного краю, порушуючи Конституцію, вступив у протиправну змову з Омельченком та Медведчуком. За їхньої фінансової допомоги Цуркан П. П. організував та проголосив на території свого ОТГ референдум, на якому піднімалися питання щодо входження території ОТГ до складу Угорщини.

Проти голови ОТГ Цуркана П. П., було зареєстровано кримінальне провадження за ч. 2 ст. 110 КК України, та судом призначено покарання у виді позбавлення волі строком на 8 років з конфіскацією майна.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 110 КК України.*
- ✓ *Встановіть, чи може застосовувати суд до ОТГ заходи кримінально-правового характеру?*
- ✓ *Аргументуйте, до категорії яких юридичних осіб згідно законодавства можуть бути застосовані заходи кримінально-правового характеру?*

Кейс 7.

Працівники поліції Стефанчук та Данилко маючи на меті перевірку приватного підприємства «Чортополох» щодо їхньої законної діяльності перевірили магазин, який належав цьому підприємству. Зайшовши до магазину, Стефанчук та Данилко звернулись до продавця Б., якому вони пояснили мету свого візиту та попросили надати необхідну дозвільну документацію. Б., знаючи про відсутність такої документації, з метою перешкодження виконанню Стефанчуком та Данилком своїх службових обов'язків, вибіг з магазину та зачинив вхідні двері своїм ключем. У результаті цього Б. позбавив можливості вільного виходу правоохоронців з магазину упродовж декількох годин до моменту відкриття дверей рятувальниками комунальної аварійно-рятувальної служби.

- ✓ *Встановіть, чи можуть бути застосовані заходи кримінально-правового характеру щодо ПП «Чортополох»?*

Кейс 8.

Рідні брати Павло та Семен разом зі своїм другом та кумом Юрієм, підтримуючи довірливі тісні дружні стосунки, прийняли рішення відкрити виробництво з виготовлення картонних та паперових виробів, а під прикриттям такого підприємства незаконно виготовляти товари підакцизних марок марки сигарет «Camel» та «Winston».

У 2015 році брати зі своїм кумом орендували частину приміщення по вул. Миру 25, площею 280м² у м. Вінниця, у тому ж 2015 році відкрили приватне підприємство «Magatax», як вже зазначалось, нібито для виготовлення картонних коробок, туалетного паперу тощо.

У зв'язку з необхідністю обладнання цеху для переробки тютюну та інших засобів для виготовлення цигарок вони партиями замовляли деталі для виготовлення такого устаткування.

Тютюн та інші інгредієнти й хімічні речовини купували на спеціалізованих підприємствах за рахунок коштів, вже одержаних від першої партії цигарок, отриманих незаконним способом. Брати Павло та Семен весь час документували записи в журнал обліку приходу грошових надходжень від незаконних обладунків.

Через деякий час налагоджений бізнес зріс, засновники Семен Павло та Юрій вирішили збувати цигарки до країн ЄС, способом контрабанди, проте при спробі продати першу партію були виявлені представниками поліції.

Проти братів було порушено кримінальне провадження за незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів передбачені ст. 204 КК України. Юрію вдалося втекти з країни до пред'явлення йому підозри.

- ✓ *Ознайомтеся зі ст. 204 КК України, встановіть основний безпосередній об'єкт кримінального правопорушення.*
- ✓ *Встановіть, чи є наявні підстави для застосування до ПП «Magatax» заходів кримінально правового характеру?*

Кейс 9.

Калгановський, маючи власні інтереси щодо послаблення обороноздатності Збройних сил України, адже сам він служив при радянській владі і був палким прихильником режиму Путіна, через дружні стосунки з директором відкритого акціонерного товариства «ДніпроАзот» Кисельовим, з яким разом служили в армії, поділився своїми злочинними намірами з Кисельовим. Разом вирішили вчинити вибух на об'єктах, який мають важливе оборонне значення для країни, на військовому складі у м. Дніпрі.

Для втілення в життя своїх протиправних дій Калгановський 3 дні ходив на роботу до Кисельова, і той надавав йому хімічні речовини, з яких Калгановський виготовив 10 шт. вибухових пристроїв.

23 лютого, символічна дата для Калгановського та Кисельова, вони пробралися на територію військового складу та почали встановлювати вибухові пристрої, пристрої підкладав тільки Калгановський, Кисельов стояв на вахті. Вони були виявленні охороною та передані працівниками поліції.

- ✓ *Оцініть ситуацію, встановіть ознаки якого складу кримінального правопорушення є в діях Калгановського та Кисельова?*
- ✓ *Аргументуйте, чи можна застосувати до ВАТ «ДніпроАзот» заходи кримінально-правового характеру?*

Кейс 10.

Колишній працівник спецпідрозділу «Беркут» Антонов після звільнення орендував приміщення та відкрив охоронну фірму «Атлант», працівниками якої були також экс-колеги засновника, правоохоронці на пенсії та спортсмени, які мали бойову підготовку.

Громадянин Ірану, Хусейн був клієнтом фірми «Атлант», оскільки він постійно проживав на території України у дорогому кварталі передмістя Харкова, він для охорони власного житла та себе самого користувався послугами охоронної фірми. На прохання Хусейна, на території охоронної фірми був обладнаний спортзал де тренувалися громадяни України, які після оволодіння

курсу підготовки до військових дій, найманці мали їхати до Ірану та Сирії для участі у насильницьких діях, для подолання агресії цивільних.

Всі витрати на обладнання та підготовку найманців, перераховувалися з Ірану на рахунок фірми «Атлант».

- ✓ *Встановіть, яке рішення має прийняти суд щодо юридичної особи «Атлант»?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь.*

Питання для самоконтролю:

- ✓ які є достатні підстави для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру?
- ✓ визначте види заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб: Закон України від 23 травня 2013 року № 314-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 12. Ст. 183.

2. Батраченко Т.С. Визначення окремих проблемних питань щодо кримінальної відповідальності юридичних осіб. *Вісник Академії митної служби України*. Сер.: Право. 2013. № 2. С. 97-101.

3. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник у 3-х т. Т.1. Загальні засади. Київ: Дакор, 20018. 404 с.

4. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. Київ: Алерта, 2018. 360с.

5. Гришук В. К. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: de lege ferenda. *Науковий вісник Львівського національного університету*. 2012. № 4. С. 274-291.

6. Гришук В.К., Пасека О.Ф. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: порівняльно-правове дослідження: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 248 с.

7. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, В. Я. Борисов. Харків: Право, 2020. 584 с.

8. Орловська Н. А. Про модель кримінально-правового впливу на юридичну особу в Україні. *Юридичний вісник*. 2014. №2. С. 125-130.

ТЕМА 21. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

Кримінальна протиправність неповнолітніх сьогодні, враховуючи події останніх років у зв'язку з пандемією «Covid-19», коли діти залишаються без нагляду з боку установ освіти та батьків, зрештою дає підґрунтя для створення сприятливих умов для порушення законодавства. Чисельність кримінально протиправних діянь, вчинених неповнолітніми протягом декількох століть, динамічно зростає, перекваліфіковується та модифікується.

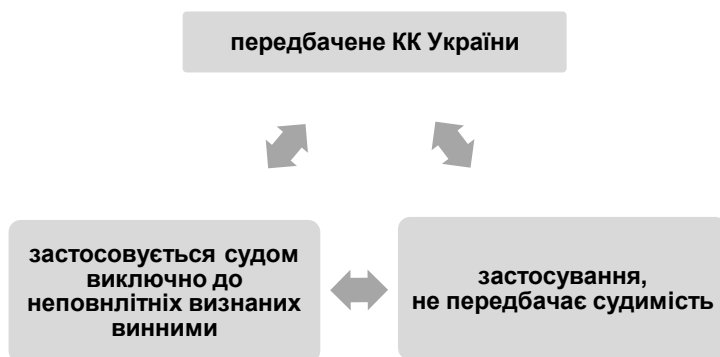
Кримінально-правові заходи протидії протиправності діянь неповнолітніх не є основними. Не можна думати, що динаміка кримінально протиправних діянь, вчинених неповнолітніми, розгортається в умовах інтенсивного соціального розшарування суспільства, зниження рівня життєвого населення, несприятливих сімейно-шлюбних відносин, пропаганди проявів жорстокого поводження з неповнолітніми. У цій ситуації важливе значення мають заходи виховно-профілактичного спрямування. Проте якщо неповнолітній вже порушив закон, виникає питання про притягнення його до кримінальної відповідальності.

Враховуючи вразливість такої категорії правопорушників, кримінальний закон передусім забезпечує посилену кримінально-правову охорону неповнолітніх, а відтак передбачає особливості притягнення їх до відповідальності. Така позиція національного законодавства базується на міжнародно-правових актах, зокрема «Декларації прав дитини», у преамбулі якої зазначається, що неповнолітні у зв'язку з їх фізичною і розумовою незрілістю потребують спеціальної охорони та захисту, включаючи належний правовий захист.

Кримінальна відповідальність неповнолітніх та покарання: її особливості

<i>Неповнолітній звільняється від кримінальної відповідальності</i>
<i>Система покарань для неповнолітніх</i>
<i>Призначення покарання неповнолітнім</i>
<i>Неповнолітній звільняється від кримінального покарання</i>
<i>Зняття та погашення судимості</i>

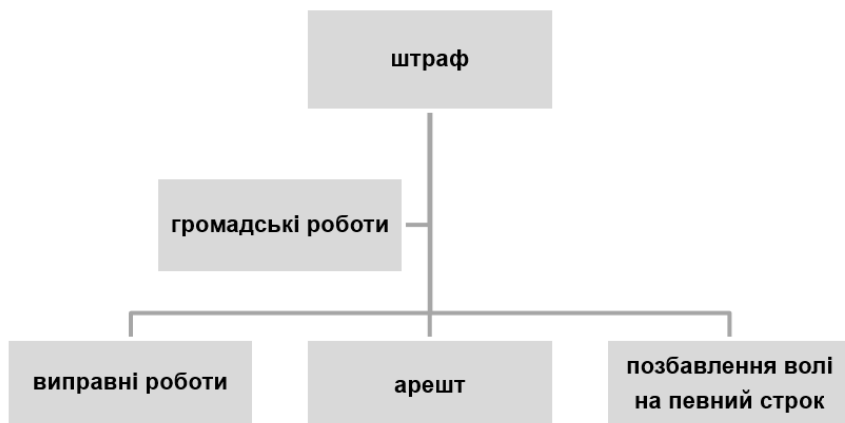
Примусові заходи виховного характеру: ознаки

Примусові заходи виховного характеру

<i>Особливі вимоги до поведінки, обмеження дозвілля</i>
<i>Неповнолітній передається під суворий нагляд батьків або осіб, що їх замінюють, або колективи трудові чи педагогічні, або окремих громадян за їхнім проханням</i>
<i>До неповнолітнього, який досяг п'ятнадцятирічного віку, зобов'язується сплатити кошти за заподіяні ним збитків</i>
<i>Неповнолітній направляється до спеціальної навчальної установи для перевиховання, проте терміном не більше ніж три роки</i>

Види покарань для неповнолітніх

Кейс 1.

Неповнолітній Фролов вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 355 КК України (примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань). Фролова звільнено від кримінальної відповідальності, щодо нього застосовані примусові заходи виховного характеру. Фролов ухилявся від виконання примусових заходів виховного характеру.

- ✓ *Встановіть, які рішення прийматиме суд щодо Фролова, якщо він ухилявся від покладених на нього обов'язків?*

Кейс 2.

13-річний Максим систематично тікав з дому через несприятливі умови з боку вітчима, розгулював містами України, виживав за рахунок крадіжок та грабежів. Його мандрівки залишили відбиток на успішності в школі, через систематичність втеч він пропускав цілі семестри. У третьому класі він залишався на повторний навчальний рік, а згодом і зовсім покинув навчання. Служби у справах дітей неодноразово повертали його додому та проводили з ним та батьками профілактичні розмови. Через деякий час мати Максима вигнала вітчима, проте ситуація з

Максимом не покращувалась, адже він уже вподобав вільний спосіб життя.

У 12-річному віці Максим викрав у своєї сусідки золоті сережки, при спробі покинути село та продати сережки поліція затримала Максима на вокзалі.

- ✓ *Встановіть, чи можна притягнути Максима до відповідальності за ст. 185 КК України?*
- ✓ *Аргументуйте, які заходи кримінально-правового впливу суд може застосувати до Максима?*

Кейс 3.

Роман проживав по сусідству з Людмилою, яка була особою з інвалідністю. Одного дня, повертаючись додому зі спортзалу, Роман побачив біля під'їзду Людмилу в інвалідній колясці, на питання, що вона робить біля під'їзду, Людмила відповіла, що чекає, щоб брат приїхав з роботи та поміг їй піднятися у квартиру. Роман запропонував свою допомогу. Коли він завіз коляску в квартиру, зажадав вступити з Людмилою в статевий зв'язок. Відмову Роман проігнорував, вступив з Людмилою проти її волі в природній статевий зв'язок.

Романа притягнули до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 152 КК України. Як було встановлено слідством на момент вчинення згвалтування Роману не виповнилося 17 років.

- ✓ *Встановіть на підставі яких умов можливо застосувати до Романа звільнення від відбування покарання з випробуванням?*
- ✓ *Аргументуйте вашу відповідь?*

Кейс 4.

Неповнолітній Костянтин на початку літа 2020 року був притягнений до кримінальної відповідальності за ст. 133 КК України та засуджений до одного року виправних робіт. Через недбалість співробітника органу, що виконував покарання, вирок суду не було приведено у виконання.

Відповідно Костянтин не виконав вирок суду. У листопаді 2021 року Костянтин знов порушив кримінальний закон, зокрема норму ст. 152 КК України.

- ✓ *Аргументуйте, чи в праві суд зобов'язати Костянтина відбувати покарання за кримінальне правопорушення передбачене ст. 133 КК України?*
- ✓ *Встановіть строки виконання обвинувального вироку.*

Кейс 5.

Леонід, чотирнадцятирічний учень дев'ятого класу, вчинив хуліганські дії, які слідчим були кваліфіковані за ч. 4 ст. 296 КК України, тобто із застосуванням вогнепальної зброї. Леонід був притягнутий до кримінальної відповідальності, засуджений до позбавлення волі строком на три роки, звільнений від відбування призначеного судом покарання з випробовуванням іспитовим строком терміном на два роки.

Через рік після, того як він вчинив хуліганство, Леонід скоїв таємну крадіжку та був притягнутий до кримінальної відповідальності в порядку ч. 2 ст. 185 КК України. За крадіжку суд призначив Леоніду покарання – позбавлення волі строком на два роки.

- ✓ *Встановіть, чи правильне рішення прийняв суд призначивши 2 роки за крадіжку?*
- ✓ *Аргументуйте, за якими правилами та в яких межах суд повинен призначити Леоніду покарання?*

Кейс 6.

Дванадцятирічний Олександр вчинив крадіжку велосипеда з дитячого майданчику, який забула дівчинка. Батьки потерпілої Діани заявили до поліції про те, що хтось викрав з дитячого майданчика велосипед їхньої доньки.

Як виявилось пізніше, Олександр віддав велосипед на металобрухт, отримавши гроші у сумі 300 гривень.

- ✓ *Аргументуйте, чи можливо за таких умов застосувати до Олександра інститут примусових заходів виховного характеру?*

Кейс 7.

Вироком Хмельницького міського суду в м. Хмельницький було засуджено Прохора за жорстоке поводження з тваринами, передбачене нормою ч. 1 ст. 299 КК України, та призначено покарання у виді штрафу в розмірі 40 тис. неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

Судом було встановлено, що Прохор є учнем одинадцятого класу, не працює та немає власного доходу, особистих коштів та майна.

- ✓ *Встановіть, чи правильне покарання виніс суд, враховуючи майновий стан особи винного?*
- ✓ *Аргументуйте, які додаткові покарання можуть бути застосовані до неповнолітніх в разі неможливості сплати штрафу?*

Кейс 8.

16 річний Москаленко попав у поле зору кримінальної юстиції в березні 2020 року, був притягнутий та засуджений за кримінальним законодавством за таємне викрадення чужого майна.

Не виправдавши себе Москаленко з метою заволодіння чужим майном вбив громадянина Іспанії Р.

Київський міський суд присудив Москаленку за вчинене ним протиправне діяння передбачене п. 6. ч. 2 ст. 115 КК України довічне позбавлення волі – найсуворіший вид покарання.

- ✓ *Аргументуйте, чи правильне рішення суду?*
- ✓ *Встановіть, чи можливо застосувати до неповнолітнього довічне позбавлення волі?*

Кейс 9.

Неповнолітній Андрій наніс декілька ударів дерев'яною битою кривднику своєї мами, колишньому її співмешканцю, який систематично ображав її та завдавав фізичного болю.

Слідчим було встановлено, що Андрій завдав тяжкі тілесні ушкодження у стані сильного душевного хвилювання від побаченого.

- ✓ *Аргументуйте, який вид покарання може застосувати суд до Андрія?*

Кейс 10.

Кирила, працівника автомийки, притягнуто до кримінальної відповідальності за те, що він разом з неповнолітнім Григорієм попередньо домовились наприкінці робочого дня під приводом допомоги вчиняти крадіжки майна, яке залишали власники машин у салоні. У одній з машин господарка залишила випадково дорогий годинник, який вказані вище особи викрали та здали в ломбард. У процесі слідства виявилось, що годинник був золотим, тому була заподіяна значна шкода потерпілій особі. За рішенням суду, Григорія звільнено від відповідальності та застосовано до нього примусові заходи виховного характеру, а Кирило отримав до двох років позбавлення волі.

- ✓ *Аргументуйте рішення суду.*

Кейс 11.

Марко та Левко, учні дев'ятого класу Глибоцької ЗОШ, 24 серпня, святкуючи День Незалежності України, після спільного вживання спиртних напоїв, вирішили легко роздобути грошей та продовжити святкування.

Проголюючись смт. Глибока, вони в одному із провулків напали на жительку сусіднього селища Аграпіну, заподіявши їй, як було встановлено судово-медичною експертизою, тяжкі тілесні ушкодження, після чого викрали її сумку, в якій знаходились телефон, окуляри (потерпіла погано бачила), інгалятор для астматиків та гаманець із 258 гривень.

Суд при розгляді кримінального провадження, враховуючи всі пом'якшуючі обставини та наявність обтяжуючих обставин, умови життя та характеристики неповнолітніх, призначив їм покарання – позбавлення волі на вісім років.

- ✓ *Обґрунтуйте, чи правильне рішення прийняв суд, встановлюючи вид та міру покарання для неповнолітніх?*

- ✓ *Для розв'язання завдання ознайомтеся зі ст. 186 КК України, та правилами призначення покарань неповнолітнім.*

Питання для самоконтролю:

- ✓ визначте особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх;
- ✓ визначте, який іспитовий строк встановлюється при звільненні неповнолітнього від покарання з випробуванням;
- ✓ визначте строки призначення неповнолітньому арешту;
- ✓ опишіть, в яких межах застосовуються виправні роботи до неповнолітнього;
- ✓ розкрийте види заходів виховного характеру.

Література:

1. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. Ратифікована Україною 27 лютого 1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.Cgi?nred=9923.091>
2. Декларація прав дитини від 20 листопада 1959 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.Cgi?nred=234.34.7644>
3. Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006. - № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону : <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.60ae10eec2257101004e7995count=9812.61>
4. Березовська Н.Л. Покарання неповнолітніх і виправно-трудовий вплив: Монографія. Одеса: Фенікс, 2011. 250 с.
5. Бурдін В.М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні. К: Атіка, 2004. 240 с.
6. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, В. Я. Борисов. Харків: Право, 2020. 584 с.
7. Назименко Є.С. Інститут покарання неповнолітніх у кримінальному праві України (нарис з методології дослідження): монографія. Донецьк: Ноулідж, 2014. 370 с.
8. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96->
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3411>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
5. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#top>
6. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 року № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>
7. Про державний кордон: Закон України від 4 листопада 1991 року № 1777-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>
8. Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text
9. Конвенція про передачу засуджених осіб від 21 березня 1983 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_025#Text
10. Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

Література:

1. Авраменко О. В. Стан сильного душевного хвилювання за кримінальним правом України: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2009. 244 с.
2. Автухов К. А., Яковець І. С. Реінтеграційний напрямок діяльності персоналу установ виконання покарань : наук.-практ. посіб. Х.: Право, 2013. 148 с.
3. Батраченко Т. С. Визначення окремих проблемних питань щодо кримінальної відповідальності юридичних осіб.

Вісник Академії митної служби України. Сер.: Право. 2013. № 2. С. 97-101.

4. Беніцький А. С. Причетність до злочину: проблеми кримінальної відповідальності: монографія. Луганськ: СПД Рєзников, 2014. 552 с.

5. Берзін П. С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення : монографія. К.: Дакор, 2009. 736 с.

6. Берзін П.С. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник : у 3-х т. Т. 1. Загальні засади. 2-ге вид., виправл. та доповн. Київ: ВД «Дакор». 2019. 562 с.

7. Бойко А.М., Дудоров О.О., Навроцький В.О., Хавронюк М.І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. Київ: ВД «Дакор», 2018. 1360 с.

8. Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 712 с.

9. Бурдін В. М. Стадії вчинення злочину (кримінально-правове дослідження): монографія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 304 с.

10. Вознюк А. А. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності учасників організованих злочинних об'єднань: монографія. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 236 с.

11. Вознюк А. А. Кримінально-правові ознаки організованих груп і злочинних організацій: монографія. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 192 с.

12. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина. Київ: Алерта, 2020. 500 с.

13. Галабала М. В. Кримінально-правова наука незалежної України. Проблеми загальної частини: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2013. 240 с.

14. Гацелюк В. О. Реалізація принципу законності кримінального права України (загальні засади концепції): монографія. Луганськ, 2006. 280 с.

15. Горох О. П. Сучасні кримінально-правові проблеми звільнення від покарання та його відбування: монографія. К. 2019.

16. Горностай А. В. Кримінальна відповідальність за замах на злочин: монографія. Харків: Юрайт, 2013. 232 с.

17. Григор'єва М. Є. Звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з її дійовим каяттям: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Х., 2007. 20 с.

18. Дудоров О.О. Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). Київ, Ваіте, 2019. 228 с.

19. Єпур Г. В. Впровадження міжнародно-правових актів у кримінальне законодавство України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Харків, 2005. 20 с.

20. Жаровська Г., Ющик О. Кримінальне право України (Загальна частина): навч. посібн. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. С. 11-19.

21. Житний О. О. Кримінальне право України в міжнародному вимірі (порівняльно-правовий аналіз): монографія. Харківський національний університет внутрішніх справ. Х.: Одісей, 2013. 376 с.

22. Козак О.С. Ефективність звільнення від кримінальної відповідальності в Україні. К.: Освіта України, 2009. 204 с.

23. Книженко О. О. Санкції у кримінальному праві: монографія. Харків : Ника Нова, 2011. 336 с.

24. Куц В. М. Проблеми кримінальної відповідальності: навч. посібник. К.: Національна академія прокуратури України, 2013. 322 с.

25. Марчак В. Я. Обмежена осудність: навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. 458 с.

26. Митрофанов І. І. Засоби кримінально правового впливу на юридичних осіб. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. № 2. С. 126-134.

27. Митрофанов И. И. Уголовно-правовое учение о механизме реализации уголовной ответственности: монография. Одесса: Феникс, 2014. 448 с.

28. Моїсєєв О. І. Кримінально-правова юрисдикція України щодо злочинів, вчинених за її межами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Х., 2007. 20 с.

29. Музика А. А., Лашук Є. В. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання: монографія. К.: ПАЛИВОДА А. В., 2011. 192 с.

30. Музика А. А., Горох О. П. Покарання за незаконний обіг наркотичних засобів: монографія. Хмельницький: Вид-во Хмельницького університету управління та права, 2010. 224 с.

31. Назименко Є.С. Інститут покарання неповнолітніх у кримінальному праві України (нарис з методології дослідження): монографія. Донецьк: Ноулідж, 2014. 370 с.

32. Назимко Є. С. Кримінальне право України: предмет, завдання, система, методологія, принципи, джерела. Кримінально-правова політика: навч. посібник. Донецьк: Цифрова типографія, 2013. 92 с.

33. Назимко Є. С., Карпушева І. Ю. Пенальна політика України: поняття, зміст та тенденції розвитку: монографія. Донецьк: ВІК, 2009. 211 с.

34. Назимко Є. С. Зарубіжний досвід кримінально-правової регламентації інституту покарання неповнолітніх: монографія. К.: КНТ, 2015. 366 с.

35. Назимко Є. С. Інститут покарання неповнолітніх у кримінальному праві України. Генеза, міжнародні та європейські стандарти, ювенальна пеналогія: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2016. 384 с.

36. Панов М. І., Харитонов С. О. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб як новела у кримінальному законодавстві України. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2014. № 2(3) С. 44-55.

37. Расюк А. О. Судимість у кримінальному праві України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Київ, 2012. 20 с.

38. Ришелюк А. Н. Длѣющиеся и продолжаемые преступления в уголовном праве: автореф. дисс. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право». К., 1992. 25 с.

39. Сердюк П. П. Теоретичні й методологічні проблеми сучасного кримінального права: монографія. Запоріжжя: Акцент Інвест-Трейд, 2012. 800 с.

40. Созанський Т. І. Кваліфікація сукупності злочинів: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 240 с.

41. Соловій Я. І. Межі кримінальної відповідальності: монографія. Івано-Франківськ: ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 2009. 258 с.

42. Сотніченко В. С. Юридична особа як суб'єкт кримінальної відповідальності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право». К., 2013. 18 с.

43. Стрижевська А. Сукупність злочинів за кримінальним правом України: монографія. Одеса: Фенікс, 2011. 248 с.

44. Татарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 240 с.

45. Тацій В. Я., Борисов В. І., Демидова Л. М. Актуальні проблеми кримінального законодавства України та практики його застосування: монографія. Х.: Право, 2017. 400 с.

46. Топчій В. В. Кримінальне право України. Загальна частина: навчальний посібник у схемах. Вінниця: ТВОРИ, 2019. 344 с.

47. Ткачова О. В. Виконання покарань у виді виправних і громадських робіт: монографія. Х.: Право, 2010. 189 с.

48. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина. К.: Фенікс. 201с.

49. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. В-во «Фенікс» Київ, 2018. 324 с.

50. Яворська В. Г. Забезпечення єдності застосування кримінального законодавства України актами судового тлумачення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид.

наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право». Львів, 2012. 18 с.

51. Яремко Г. З. Бланкетні диспозиції в статтях Особливої частини Кримінального кодексу України: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. 432 с.

52. Яценко А. М. Застосування заходів кримінально-правового характеру: монографія. Х.: НікаНова, 2014. 388 с.

53. Яценко А. М., Харченко В. Б., Житний О. О. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 480 с.

Навчальне видання

Тома Маріанна Георгіївна

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ
(ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА):
ЗБІРНИК КЕЙСІВ**

Навчально-методичний посібник

Літературний редактор

Технічна редакторка

Віщак Ю. С.

Підписано до друку 05.04.2022. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Друк різнографічний. Тираж 50.

Умов.-друк. арк. 12,6. Обл.-вид. арк. 13,6. Зам. Н-010п.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету.

58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002